

Hárs-levelek

Dr. Hárs István 85. születésnapjára



2009. szeptember 15.

Írták a volt munkatársai

Szerkesztették:

*Vámos György, Szirányi János,
Kulcsár István és Agárdi Péter*

A fényképeket *Szalay Zoltán* készítette

Készült egy példányban
két másolattal

© Minden jog dr. Hárs Istvánnak fenntartva

TARTALOM

Agárdi Péter.....	5
Bakos Katalin	8
Balla Ferenc.....	9
Bán Béla.....	11
Békeffy Józsefné.....	15
Benda László.....	16
Betlen János	18
Bodrogi József	20
Boros János.....	22
Bölcs István.....	25
Czigány György	27
Csák Elemér.....	29
Decsényi János	31
Dénes Erzsí.....	33
Domány András.....	34
Domokos Erzsébet (Dr. Rózsás Eleménné).....	37
Egyed László	38
Faludi Rezső	39
Faragó Judit	40
Farkas Zoltán.....	42
Farkasházy Tivadar	46
Fiala János	49
Feig Júlia	51
Gáti Vilmos	53
Gellért András	54
György Gábor.....	56
Havas Henrik.....	58
Hávelné Sziki Vilma.....	60
Heckenast Gábor	61
Horváth Ida	65
Juhász Judit.....	67
Kapás Irén.....	69
Kaposy Miklós.....	71
Karácsonyi Istvánné Tornay Borbála	75

Kardos Ernő.....	76
Kerekes András	78
Kerényi Mária	80
Komjáthy György	82
Kovalik Márta és Erdős Andrásné	84
Kristóf Gábor	85
Kulcsár István	87
Kulcsár Katalin	88
Lakatos Ernő	90
László György	92
Lázár Eszter	97
Martin Kovács Miklós	100
Máder László	102
Márványi Péter	104
Mélykuti Ilona	106
Mester Ákos	108
Mesterházi Márton	112
Nej György	114
Obsina Béla	117
Orbán Györgyi	119
Ördögh Csilla	121
Padisák Mihály	124
Petrányi Judit	128
Radnai Jenő	129
Rangos Katalin	130
Rapcsányi László	132
Sándor György	134
Sárffy László	135
Sebestyén János	137
Solymosi Ottó	140
Steinbach Sándor	142
Sumonyi Papp Zoltán	144
Szalay Zoltán	146
Szécsi Éva	150
Szél Júlia	152
Szepesi György	155
Szirányi János	157
Tardos Júlia	160
Tóth Vali	162
Ujházy László és Ujházyné Czéh Marianna	163
Vajda György	165
Vajda/Wäring Zsuzsa	167
Varsányi Zsuzsa	168
Vámos György	170
Váradi Júlia	173
Zsoldos Mari	176

AGÁRDI PÉTER

Hárs István-narratívák

Ebben a 85. születésnapodra szeretettel összeállított és ajánlott kis kötetben mindegyikünknek megvannak a maga történetei. Az elbeszélések Rólad szólnak, de egyúttal persze magunkról is. Hiszen kvalitásaidat, szerepedet, emberségedet személyesen és személyes viszonyainkban éltük s tapasztaltuk meg. Ez a jelen időben is így van; s most talán éppen ezeknek a *szubjektív* élményeknek, emlékeknek hangot adva lehetünk a leginkább *objektívek*. A sok kis Hárs-levél pedig egy terebélyes lombozattá állhat össze, amely már a maga teljességében bontakoztathatja ki a Rólad és a Rádióról rekonstruálható igazságot.

Nekem legalább *hat* történetem, *elbeszélésem*, azaz – szakmám kifejezésével élve – *hat narratívám* van. 1960 és 1970 között „ismeretek” már az *éterből*, jöllehet a nevedet sem tudtam: kamaszkoromtól fogva tudatosan és örömmel rádióztam; a Te munkád is benne volt az általam hallgatott, megszeretett, hiszen napról napra bővülő és igényesebbé váló műsorokban. 1970 és 1975 között, amikor külsős, pályakezdő riporter és szerkesztő lehettem, „*alulról*” ismerhettem meg érzékenységedet, bírálva-biztató főnöki képességeidet. 1975 és 1985 között, a pártközpontban – ez már a harmadik elbeszélés –, „*felülről*” láhattam rá elvszerű, lojális, egyúttal rádió- és kultúrabarát habitusodra, a munkatársaidat védő, az igazadért kiálló, a falakat csendesen tágító karizmádra.

Azután 1985 és 1988 között *melletted* dolgozhattam, miután szívós győzködéssel kiharcoltad, hogy immár főállásban a Rádió műhelyébe kerülhessek, s elsősorban kulturális-művészeti illetékességű

vezetőtársadként részt vehessek ebben a varázsosan szép és nehéz munkában. Testközelből tapasztalhattam meg fokozatosan kibontakozó reformképességeidet, a mindig az emberre és az értékre figyelő – de a politikai hűségéhez is ragaszkodó – éthoszodat, amelynek segítségével nem egy, olykor megalázónak szánt szituációból is emelt fővel és a Rádió javát szolgálva tudtál kijönni.

Nyugdíjazásod óta tart az ötödik történet: ekkortól már „csak” barátok vagyunk (ahogy persze a „fiú” az „apja” barátja lehet). Folyamatosan látom–hallom, hogy szinte „mindenről s mindenkiről” tudsz, hogy zavarba ejtően figyelmes vagy, hogy mennyire képes vagy tartani a lelket másokban – amikor szükség van rá. S hogy ugyanakkor több mint két évtizede felelősséggel, önuralommal hárítod el azt az ingerenciát és olykor provokációt, hogy „odaszólj”, vagyis hogy beleszólj utódaid olykor méltatlan munkájába. Pedig lenne rá jó okod és erkölcsi felhatalmazásod.

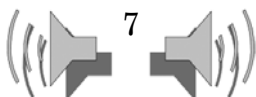
Ám ha már ennyi szituációban, történetben láttalak s látlak, előllok egy hatodik narratívával is, a *művelődés- és médiatörténetével*, amit azóta, hogy „kikerültem” a Rádióból, egyetemi szinten oktat-hatok és művelhetek. Nehéz ezt a tudományos diskurzust tegezőre váltani. Mégis kell, hogy tudjad: ahogy telnek az évek, mind tisztábban látszik és *értékelődik fel a magyar tömegkommunikációban játszott történelmi nagyságrendű szereped*. Méghozzá nem a történetietlen nosztalgia, nem az újkonzervativizmus, nem valamiféle – a digitális médiapiac kényszereivel is összefüggő újításokat, a modernizálást elutasító – sérelmi demagógia jegyében, hanem ellenkezőleg: a korszerű és kulturált rádiózás jövője felől. A Magyar Rádiónak eddigi, több mint nyolc évtizedes története során Te voltál a leghosszabb ideig funkcióban lévő vezetője. De érdemed nem mennyiségi, hanem minőségi – *művelődéstörténeti távlatból* különösen. Egy emancipációs értékrendet, demokratizálást hirdető, de tragédiában fogant, a diktatúrából tekintélyelvűvé, majd reformerré szelődött, végül megbukott, ám sok maradandó értéket is felmutató politikai rendszer (korántsem szolgai) elkötelezettje, reprezentánsa

voltál. Ám egyúttal a Rádió – mégoly relatív – autonómiájának a kiépítője, az emberi tehetség és a szakmai minőség ápolója, érzékeny védelmezője is; lett is belőle sok konfliktusod „fölfelé”.

Kívülről, „ejtőernyősként” kerültél a médiába, de megszeretted és megtanultad, majd – munkatársaiddal együtt – modernizáltad, amennyire engedték s amennyire lelkiismereted engedte. Elnöki mandátumod alatt vált a Magyar Rádió *az ország talán legnagyobb hatású és hiteles tekintélyű kultúraközvetítő közszolgálati intézményévé*. Nem egy botránnyal, letiltással terhelve (s a Te esetenkénti tévedéseiddel együtt is), de a Rádió, fokozatosan, az egypártrendszer korlátozott és irányított nyilvánosságán belül elérhető *tömegkommunikációs reformok „maximumává”*, vonzó értelmiségi és nemzeti kulturális alkotóműhellyé nőtte ki magát. S bár Te nem akartál kapitalista Magyarországot (gyermekként, fiatalként egyszer már megtapasztaltad), rádióvezetői életműved ahhoz is hozzájárult, hogy a rendszer(vissza)változás békésen menjen végbe, s hogy az átmenet éveiben a Rádió különösen magas színvonalon, bátran teljesített és a legszélesebb társadalmi bizalmat élvezte az ország közintézményei közül.

Ma, nyolcvanöt évesen is őrződik, sőt növekszik rangod a szakmában és a rádiósok virtuális közösségében. Egyszerű szavakkal: végtelenül jó ember vagy. Ezt többnyire azok is megvallják, akiket eredendő, illetve újsütetű világnézetük, politikai meggyőződésük – egykor vagy a rendszerváltozás óta – a Tiedéhez képest másik, ne talán a Veled ellenkező oldalra vitt.

Isten éltesen, Hárs István, a *Magyar Rádió egykor volt valódi és örökös tiszteletbeli elnöke!*

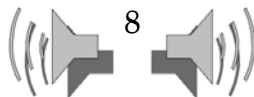


BAKOS KATALIN

Kedves Hárs István Elnök Úr!

Amikor szóba kerülnek a régi munkák mindig csak szép és kellemes emlékek jutnak eszembe. Közösén dolgoztunk a jó műsorok érdekében. Ilyen volt például a magyar úrhajós program vagy az MSZMP kongresszusa, ahol is egy hétig dolgoztunk folyamatosan. Ezek voltak a kiemelkedők, de még sorolhatnám tovább is az aprókat. Csak jó érzéssel és szeretettel tudok arra gondolni, hogy megbecsülte a munkát, és mindig próbált, ahogy tudott segíteni abban is, hogy megfelelő körülmények között tudjunk dolgozni.

Most pedig a születésnapján sok boldogságot és jó egészséget kívánok nagyon sok szeretettel.



BALLA FERENC

A „szelíd ávós”

Ön ne tudná: így emlegették, amikor a Rádióba került. Bár 1967 óta vagyok Bródy-honos, a nyolcvanas évek eleje volt, amikor Kovalik Karcsitól – többek között – EZT is megtanultam. Aztán a respektet. Karesz nem volt épp tekintélytisztelő /sem/. Klasszikusan: „sze la zszíny”, két esztendővel később született, mint Ön. (Fiatal fölnőtt lányom/fiam barátainak majd’ minden mondatunk lábjegyzetelni kell. De erről majd alant.) Szóval

Tisztelt Hárs Elvtárs!

Mindent köszönök. A pagodai deleket, amikor ha egy húszfillérest földobok, legkevesebb Jászai – (de inkább) Kossuth- díjas színészre hull. Hogy évtizedeken át az egyik (tán legfontosabb, meghatározó) szellemi műhelye volt a Magyar Rádió a Hazámnak. A HAZÁNKNAK.

Bár most Csilla, meg én is csak elnöki/helyettesi engedéllyel léphetnénk be oda, HAZA. Azon dolgozom, hogy megint legyen egy Hárs-rádiónk. Természetesen AZ, és OLYAN immár nem lesz. Hiába ülne – heteket a lába előtt az elkövetkező elnök, Ön nem győzné, /úgy vélem/ fáradt is volna megmagyarázni minden mondatát.

Amikor valami szerencsétlen barom Sütő András Illyés sírjánál elhangzott beszédét cenzúrázza, Ön téteti vissza az inkriminálnak rettegett mondatokat. (Mellesleg a technikus lány nyakában a szalag kipiszkált része; pillanat alatt a helyére teszi.) Miként, ha muszáj volt, Ön tett bennünket a helyünkre. Sajnálom, hogy Nagy Ka-

tiből AZ lett, aki (inkább ami...), de AZT is Önnek köszönhetjük, hogy alapost lerövidítette a letiltását, s lehetett hét-gyereke riporter a Reggeli Csúcsban, majd egyhamar élőben megszólaló műsorvezető-társam. Mind erre Nagy Katalin, a Hír tv sztárja – természetesen – nem emlékszik. És Tisztelt dr. Hárs István! Ez bizony nem politika: esz-té-ti-ka. Mindössze, mindörökre.

És (kronológiában) köszönöm Önnek Vajek Robit, Solymosi Ottót, Egri Arankát, Szalai Zsoltot, Bolgár Gyurit, Mester Ákost, Győri Bélát – az akkorit, és Győrfi Miklóst, és Petress Istvánt, és Kovarik Mártát, és Sós-kúti Mártát, és Faggyas Sándort, és László Gyurit, és Rékai Gábort, meg még a barátaim: Ördögh Csillát, Pálosi Istvánt, Sári Lacit. Köszönöm, hogy miután Ön magunkra hagyott bennünket, még hosszú évekig csakazértis Hárs-rádiózhattunk. Ha nem is bőséggel, de legalább jó kedvvel. Ön elvtársi időkben vonult vissza. Hát a filosz pontosságom elvtársaztatja Önt. Elnök Úr-nak nem volt módunk szólítani. Holott Ön volt ott Az Igazi Úr. Szerezett és hallgatott bennünket. És megvédett, ha kellett. Ön óta egyetlen utódja sem sejt, hogy mire kéne vigyázzon, mit kéne őrizzen/mentsen/óvjon. Ha majd egyszer egy alapos filozófus doktorál a magyar rádiózás történetéből, nagyot sóhajtva leírja: Dr. Hárs Istvánnal ért véget a klasszikus Magyar Rádió.

Még mindössze 55 múltam. Hát visszakészülök. Álmodom, hogy 2011. január elsején a hírek után a Kecskeméti Gabi- odatette verbunk szól; azután a Galkó Balázs- olvasta Illyés Gyula-idézet. A zene följön, s Vancsok Gyuri jó tempóban megsegít, int, s azt mondhatom: „Egészséget, derűt az újesztendőre! Névadónk születése napján munkatársai nevében is köszönti a Petőfi rádió hallgatóit

BÁN BÉLA

Az első találkozás – meg a második...

Az első ember, akivel a rádióban találkoztam, Hárs István volt. 1958 nyarán, úgy június végén, az utolsó államvizsgával befejeződött az egyetem. (Egy vizsgabaleset miatt számomra ugyan még nem, de ez más dolog.) Következett a vizsgáknál idegölőbb esemény: az elhelyezkedés. A fene se gondolta, hogy az ország egyik legrangosabb egyetemén, az ELTE-n indítanak egy újságíró szakot, négy éves képzéssel, frissen szervezett tanszékkal és egy év gyakorlati idővel, de néhány év múltán a 22 végzett hallgatót nem tudják elhelyezni. A Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalában külön előadó foglalkozott a jövőnkkel. Hiába vittük magunkkal a gyakornoki státuszt, a nagy lapoknak így sem kellettünk. Számomra csak fővárosi munkahely jöhetett számításba, mivel megnősültem, a feleségem pedig a jogi karra járt. Ráadásul a faluhoz, a mezőgazdasághoz kötődtem, ez tovább szűkítette a lehetőségeimet. A Szabad Föld nem fogadott, az országos napilapok nem akarták a tematikájukat bővíteni, a létszámukat növelni. Lehetőség alig maradt. Az utolsó pillanatban jött a telefon: holnap jelentkezzem a Rádióban, keressem dr. Hárs Istvánt. Csodálkoztam. Három kollégám már volt ott meghallgatáson... Kiderült, hogy egyikük visszalépett, a másikat azért nem vették fel, mert affektálva beszélt. Helyettük kértek újabb három próbálkozót.

A portáról kettőnket az első emeletre kísértek, harmadik társunk eltűnt az Intézmény labirintusában. Őt Tardos Andráshoz, a külföldre irányított műsorok főnökéhez irányították. Ahogy belépünk a szűk titkárságra, már nyílt is az ajtó, és a főosztályvezető, Hárs István fogadott bennünket. Szorongó bemutatkozás, majd rö-

vid ismertetés következett. Tehát: ez az Aktuális Főosztály, itt készülnek a politikai műsorok. Vannak a napi hír- és a szakmai elemző műsorok. Ehhez igazodik a szervezet is. Friss aktualitású rovat a Krónika, a Külpolitika, a Sport és a Hírszerkesztőség, elemző szakrovat a Tudományos-, a Belpolitikai-, az Ipari- és a Mezőgazdasági. Ennek a területnek a része a Levelezési rovat is. Hárs végül megkérdezte: az *elvtársak hol dolgoznának szívesen?* Társam a külpolitikai, magam a falusi rovatot említettem.

Kezünkbe adott egy-egy A/4-es lapot, kérte, hogy gyorsan írjunk önéletrajzot. Elég annyi, mondta, amennyi az egyik oldalára fér. Míg írtunk, telefonált a két érintett rovatnak: küldjék hozzá a rovatvezetőt, hallgasson meg bennünket. Mire elkészültünk, a titkár-nő jelentette: a külpolitikától Randé Jenő van itt, a Falutól Simon Feri. Rendben, s már kísérték is a 12-es stúdióba. Útközben Simon megdumálta Randét: ugyan hallgasson már meg engem is, ne csak a saját jelöltjét. Ennek azért örültem, mert Jenő azon néhány ember egyike volt, akiről a rádióból addig egyáltalán hallottam.

Megtörtént a meghallgatás, 72-es fordulatú szalagot vittek fel Hárshoz, ahova ketten ismét visszaértünk. Ekkor már egyenként kísérték be hozzá. Feszültségem nagyrészt feloldódott, de kétségeim megmaradtak.

– *Van néhány dolog, ami valószínűleg lehetetlenné teszi, hogy ide jöjjen dolgozni* – mondtam.

Hárs csodálkozva nézett rám: *Mi lenne az?*

– *Mindenekelőtt: nem vagyok kész az egyetemmel, utolsó államvizsgámon filozófiából meghúztak.*

– *Hát, nem gondolom, hogy erre lenne a legnagyobb szükség a Falu rovatnál* – nyugtatott. – *Azt a vizsgát különben utólag is le lehet tenni. És még?*

– *1956. november 4-én, mint életrajzomban is leírtam, elégettem a tagjelölt könyvemet.* Láttam, már olvasta közben az életrajzokat. Csak annyit mondott:

– *Azokban a napokban sok ember került zavarba. Még valami?*

Ekkor mondtam el igazi félelmem. Nem vagyok alkalmas a rádiózásra. Alig ismerem a műsorokat, honnan is ismerném, ritkán jutottam rádiókészülék közelébe. A diákszálló társalgójában csak zene szólhatott, az egyetemen a tanszékvezető elzárta a szobájában lévő világvevő rádiót, nehogy megkeressük rajta a Szabad Európát, a falunkban pedig még villany sincs, nemhogy rádió. Amúgy pedig én nem vagyok olyan rögtönző alkat. Múltkor véletlenül meghallgattam Kispista István közvetítését egy falusi lakodalomból. Hát én abból semmit nem tudtam volna megcsinálni.

Ekkor Hárs már mosolygott. – *Mindent meg lehet tanulni, s nemcsak rögtönözni kell itt...* Megkérdezte: most hova indulok? Mondtam: haza, a szülőfalumba. Kezdődik az aratás, édesapám, aki 72 éves és ismét egyéni gazda, levágja a búzát, de a markot nekem kell felszedni, s a kévét is közösen kötjük be.

– *De azért arra készüljön* – mondta –, *hogy ha úgy döntünk, akkor augusztus elsején, közvetlenül a rovatánál kell munkára jelentkeznie.* Külön nem értesítjük, hívja fel előtte titkárságunkat, a számot a lányok megadják.

Mikor július 30-án Mátészalkán felültem a vonatra biztos voltam benne, hogy két nap múlva nem kell visszautaznom. Két hónap telt el, s már íróasztalt is kaptam *Szente Erzsike* titkárnőnk szobájában. Bár riportot még alig bíztak rám, vidékre is csak valamelyik munkatárssal mehettem, de már volt önálló műsorom. Mindenki utálta a rovatban az „Egy falu – egy nóta” készítését. Nekem ez volt az első feladatom. Naponta végignéztam az összes megyei lapot, a szakújságokat, aktuális mezőgazdasági lapokat, s hetenként háromszor megfogalmaztam az olvasott cikkek alapján pici történeteket emberekről, kisebb-nagyobb szervezetekről, akiknek nótát lehetett küldeni. Éppen ezt készítettem, mikor telefonáltak a titkárságról. Csak az egyik munkatárs, *Pálfalvi Nándor* volt telefonközelben, ő beszélt *Nemes Zsuzsával* (később Sarlóné). A rovatvezető *Kovács Miska* a városban, *Holakovszky* és *Simon Feri*, a helyettesek vidéken, csak ketten vagyunk a szerkesztőségben. Pálfalvi szól is nekem: menned

kell a Hárshoz. Remegni kezd a lábam. Miért kell nekem a főosztályvezetőhöz menni? Csak azon jár az agyam, milyen hülyeséget csináltam. Mire leérek az első emeletre, már minden vezető ott van az ismerős szobában. Hárs felpillant, s olvas tovább. A többiek viszont? Enyhe kifejezés, hogy furcsán néznek rám, a csipás gyakornokra, mikor belépek. Köszönök, mire *Várnai Vilmos*, ez a picike ember felpattan, s elvörösödött fejével kirohan. Nem veszem észre magam, maradok. Nézem a többieket. *Schél Gyula* tekintetével dül-fül, *Roska Miklós* közömbösen néz maga elé (*Szepesi* helyett van itt a Sportrovattól, amit azért sajnálok, mert két hónap alatt még nem találkoztam a – számomra – legendával), Marci bácsi arcán (*Vajda Márton* „a” szuperlektor) némi irónia, *Vajda Feri*, a Kulturális rovat vezetője értetlen tekintettel pillant rám. *Dolgos Jancsi* az ipari rovattól együttérző, *Bilka Pali* belpolitikai rovatvezető kárörvendően mosolyog, *Faggyas Sándor* olvasószerkesztő nem törődik velem, szomszédjának magyaráz. *Karczagi Sándor*, a másik olvasószerkesztő nem érti, mit keresek ott. Lesújtóan morc a tekintete *Márton Annának*, értetlenül bámul a levegőbe *Hunyor Erzszi* a levelezőktől, ezzel szemben vidáman, kissé cinkosan mosolyog *Vértes Éva*, a külpolitikus. Hárs István arcán változatlanul nem látszik meglepetés. Olvas tovább valamilyen anyagot addig, amíg visszajön Várnai Vili, s követi őt sunnyogva Pálfalvi is. Akkor már tudom: munkatársam jól megszívattott. A többiek személyük elleni sértésnek vették, hogy a vezetői eligazításra a Falu rovattól egy zöldfülűt küldtek. Hárs kilép íróasztala mögül, közénk tol egy széket. Ő is beül a körbe.

– *Azért hívtam a főosztály vezetőit, hogy ismertessem a központi bizottság ülésének ránk vonatkozó részét. De ezt megelőzően szeretném bemutatni a Falu rovat fiatal gyakornokát, Bán Béla elvtársat. Fogadjátok szeretettel.* – Ekkor felém fordul – *Köszönöm, hogy lejtétél, biztosan van munkád, folytasd!*

Megsemmisülten mentem a szobámba. Mégis volt bennem valami jó érzés. Később jöttem rá: hiszen Hárs engem, a senki gyakornokot letegezett. Aztán ott maradtam még 32 évig.

BÉKEFFY JÓZSEFNÉ

A születésnap alkalmat ad az emlékezésre, főként, ha olyan embert hoz a képbe, akit végtelenül tiszttelek.

A hatvanas évek elejétől a rendszerváltást követő három évig a Magyar Rádió Krónika rovatában dolgoztam, előbb adminisztrátorként, majd műsorszervezőként. Itt találkozhattam a Rádió első emberével, Hárs István elnök úrral. Kedvesen üdvözölt bennünket, érdeklődött dolgainkról, közérzetünkről – pedig mi csak apró, kicsike láncszemek voltunk a Rádió működésében.

Emlékszem arra, hogy az Elnök úr a Rádió valamennyi dolgozóját jól ismerte, közvetlen kapcsolatban volt mindenkivel, pedig felelős kötelezettségei nem sok időt engedhettek erre. Ha az udvaron vagy a folyosón találkoztam az Elnök úrral, előre üdvözölt engem, ebben nem lehetett megelőzni. Egy néhány évvel ezelőtti nyugdíjas összejövetelhez is fűződik egy kedves emlékem. Távol voltam tőle. Ő észrevett, hozzám jött, s kedvesen beszélgethettünk. Ezt őszinte tisztelettel őrzöm emlékeimben.

Születésnapján szívből köszöntöm Hárs István urat, boldog, egészséges, hosszú életet kívánok jó szívvel és tisztelettel.

BENDA LÁSZLÓ

A láthatatlan (nagy) ember

Nemrég egy tévétörténeti kiállítás döbbsentett rá, hogy a mégoly rövidnek tűnő rádiós-tévé újságírói pályafutásom alatt is a 18. elnökömnél tartok! Legtöbbjük utólag – szerencsére – csupán múltó pillanatnak tetszik a veretes magyar sajtóhistóriában. Hárs István kivétel.

Kevés személyes élményt őrzök legelső munkahelyi nagyfőnökömről, de azok mélyen megülnek az emlékezetemben. Hozzáteszem, az erkölcsi kényszer mondatja velem: hűséges típusként én máig úgy tartom, hogy megmaradtam első és eredeti munkahelyemnél. Még az MRT-be léptem *be*, idestova 36 esztendeje, majd áthelyezéssel léptem *át* a kettéhasadt intézmény Szabadság téri „telephelyére”. Úgy éreztem, a rádióban ezt akkoriban sokan nehezményez(het)ték. Később kellemes csalódások értek

Nos, első munkahelyi Nagyfőnökömről, Hárs Istvánról csakis ilyeneket őrzök. A patinás céget láthatatlanul is szigorúan irányító ember – még a „magamfajtnak” is, aki ódzkodott az elvtársazástól, bár még így utólag is hajlok rá, hogy mi valójában elv-társak vagyunk, nos, a Bródy Sándor utcai közbeszédben csak „Hárselvtárs”-valóban ritkán láttatta magát. Minden év végén végigjárta a Rádiót, hogy mindenkinek személyesen kívánjon kellemes ünnepeket. Ilyenkor valóban kellemesen el lehetett beszélgetni vele.

Alighogy áttettem székhelyem a tévébe, értesítettek a „cserbenhagyott”(?) Rádióból, hogy nívódíjban részesítenek. Ezt nevezem erkölcsi nívónak! (Amúgy talán a máig élő „30 perc alatt a Föld kö-

rül” alapítását díjazták.) Ekkor ismét kezet foghattunk, és beszélgettünk az elnökkel. Jót, s jól.

De ami talán a legmegdöbbentőbb volt számomra, hogy Hárs István nyugdíjban is mennyire odafigyel a régi kollégákra, főleg az általa (reményeim szerint) megbecsült munkatársakra. Sok-sok év múltán – azt hiszem, éppen Pulitzer-émlékdíjjal értékelték túl napi munkásságomat, – legnagyobb meglepetésemre levelet hozott a postás. A láthatatlan ember láttatta ismét erkölcsi nagyságát: pár kézzel írt sorral gratulált „a régi rádiós kolléga” sikeréhez. Csak telefonon sikerült megköszönnöm a nem várt, felejthetetlen gesztust.

„Díjaznám”, ha mihamarább végre ismét személyesen találkozhatnék Hárs Istvánnal. Fölérne bármilyen díjjal. A 85. születésnapja kapcsán (és utána bis *Hundertundzwanzig*) várom a hívó szót mint a „Hárs-fan-club” törzsgárdatagja

Ui.: Boldog születésnapot, Elnököm! Nem akarna 19. Nagyfőnökömként visszatérni?

BETLEN JÁNOS

Az édesapja mit tenne az én helyemben? – kérdezte tőlem Hárs István 1979, decemberében, amikor aláírtam egy tiltakozó iratot.

Hát – feleltem –, amikor főnök volt a Szabad Népnél, az ilyesmiért nagy bajba kerültem volna.

De persze nem a Szabad Népnél voltunk, szegény apám is tíz éve halott volt már. Hárs István különben is körültekintő ember volt, kirúgás előtt tájékozódott. Hogy mi volt a célom azzal az aláírással? Olyasféleképp érveltem, hogy a rendszer magától nem javul meg, de ha impulzusok érik, s jól reagál rájuk, akkor elindulhat valami. Máris kezdenek ellenzékiinek minősíteni bennünket. Óriási haladás: eddig csak ellenség volt, ellenzék nem. Nem arattam elsőpró sikert, Hárs István azt mondta, hogy nem maradhatok a Rádiónál. Nemrégiben mesélte Földes György, hogy látta az esetről készült előnői jelentést a pártarchívumban: afféle megátalkodott ellenzéki nek minősültem benne.

Igen ám, de mégsem távolítottak el. Kaptam két hetet: keressek állást. Addig ne is járjak be. Vagy huszonöt szerkesztőség közül egyetlen egy válaszolt a levelemre, az is telefonon: ne haragudjam, nem lehet. Aztán még két hetet kaptam, majd még két hetet.

Tél derekán felkeresett Kertész György kollégám, és azt mondta, tárgyalni kellene. A rádiós állás védelem is. Később kerülök bajba, ha megtartom. Béemes hozzájárulás kell hozzá, tehát aki rádiós, arról a hatóságok feltételezik, hogy „megbízható”.

– Na és miről kellene tárgyalni?

– Hát arról, hogy helyes volt-e külföldre küldeni azt a tiltakozó iratot.

– Azt nem ítélné el.

– Nem baj, tárgyalj.

Bementem tárgyalni szegény néhai Imre Mátyás főszerkesztőhöz. Ha nem tudom elítélni a külföldi terjesztést (mármint hogy eljuttatták a szöveget a Szabad Európa Rádióhoz), akkor legalább jelentsem ki, hogy nem vettem részt a külföldre juttatásában.

– Rendben van, kijelentem.

– Írd meg ezt levélben.

Azt már nem, mondtam, hiszen a levélnek az volna a jelentése, hogy helytelenítem. Azzal visszamentem állást keresni. Kulcsár Péter kollégám erre legott tollat ragadott, és megírta a főnökségnek, hogy nem vettem részt az anyag külföldre juttatásában, onnan tudja, hogy én mondtam neki. Nem volt elég, tőlem kellett. Hát jó, megírtam, hogy ha az a kérdés, igazat ír-e Kulcsár Péter, hát meg tudom erősíteni. De ez nem értelmezhető úgy, mintha elhatárolnám magam más aláíróktól. Imre Mátyás visszaadta a levelet, hiába kapacitáltam, hogy ha nem kell, tépje össze, dobja ki, ez már az övé. Visszaadta.

Viszont felajánlotta, hogy maradhatok, ha megígérem, hogy több ilyet nem írok alá. Hogyhogy? És ha Kádár Jánost letartóztatják, maradnak néma?

– Menj a fenébe! Ígérd meg, hogy legközelebb, mielőtt ilyesmit aláírnál, kilépsz.

– Miért? Ti nem rúgnátok ki? Akkor én miért rúgjalak ki titeket? Nemcsak ti szerettek engem, hanem én is benneteket.

– Ismételten: menj a fenébe! Te azt beszélsz, amit akarsz, én pedig azt beszélek, amit én akarok. Érted?

Értettem. Most majd jelenti, hogy megígérttem. Hárs István nem akarta ellenőrizni, bizonyára tartott tőle, hogy megint rosszul felelnék. Értette ő is.

BODROGI JÓZSEF

Együtt

AZ 1500-AS HIVATALI LADÁBAN

1980 tavaszán történt. Akkoriban nagyon szolidárisak voltunk a chileiekkel, akik a fasizmus ellen találtak menedéket hazánkban. Én magam állandó vendége voltam a legkülönbözőbb szolidaritási rendezvényeknek, részben spanyol tolmácsként, részben meg újságíróként.

Azon a szép tavaszi estén – már nem tudom, Őt miért hívták meg a Pataky Művelődési Házban megrendezett szolidaritási estre – de tény, hogy a meghívásnak eleget tett. Az est végén teljesen véletlenül együtt léptünk ki a Művelődési Ház ajtaján. Az Elnök, aki engem csak látásból ismert a Rádió folyosóiról, kezét nyújtott, majd szólt, hogy ha a Nyugati felé megyek, addig szívesen elvisz szolgálati gépkocsiján. Nagyon jólesett, hiszen sem akkoriban, sem manapság nem sűrűn fordulnak elő ilyen gesztusok. Apróság, mégis emberi nagyságról tanúskodik. Főleg, mert a gesztus a lehető legtermészetesebb és legőszintébb volt. És tőle tökéletesen hihető is.

EGYÜTT A LEHELEN

Már rég túl voltunk az „átkoson”, már évek óta nem Ő volt a Magyar Rádió elnöke. A Lehel piacon találkoztunk. Kis barna vulkánfiber bevásárlószatyrával álldogált az egyik zöldséges stand

előtt. Amikor meglátott, tétova mozdulatot tett felém, vajon hogyan fogadom üdvözlését, egyáltalán köszönök-e neki. Hát persze, hogy köszöntem: Jó reggelt Hárs Elvtárs! Ugyan körülöttem többen is felkapták a fejüket, valószínűleg a rég nem hallott „elvtárs” megszólításra, de nekem, mint bizonyára sok régi rádiósnak, a „Hárs” vezetéknévhez sem az „István”, sem az „Elnök Úr” megszólítás nem passzol. Nekem Ő már örök időkre a „Hárs Elvtárs” marad.

BOROS JÁNOS

Részletek

a Magántörténet című kötetből

1963 nyara volt, július vége fele jártunk, amikor egy délelőttön a műsorülésről visszatérő főnököm, *Lévai Béla* beszólt hozzám:

– *Hárs akar veled beszélni. Most a helyén van, menj le hozzá.*

Mit akarhat tőlem az alelnök, akihez a politika műsorok tartoztak? Közelebbi kapcsolatban nem álltam vele, jobbára csak köszönő viszonyban voltam a hírhedt 1956-os belügyminiszter, *Piros László* egykori helyettesével, *Hárs Istvánnal*. Tudtam róla, hogy igen népszerű főnök, emberségesen bánt azokkal is, akiket 56 után elbocsátottak, vezető munkatársak és beosztottak egyaránt csak jót mondtak róla. A titkárnő azonnal beengedett.

– *No, mit szólsz a dologhoz?*

– *Mihez?*

– *Lévai nem mondta? Arról van szó, hogy rendbe kell tennünk az Esti Krónika szénáját. A jelenlegi vezetők átmennek a Televízióba. Ritter lesz a rovatvezető, és ha vállalod, te leszel a helyettese. A vezetésen kívül felváltva szerkesztitek a műsort.*

Hűha, most mit mondjak?

– *Kérhetek egy kis gondolkodási időt?*

– *Persze.*

– *Holnap újra jövők.*

Szédelegve indultam vissza a Rádióújság szerkesztőségébe. Az járt a fejemben, hogyan lehet, hogy rám, a nem is egyszerűen csak polgári származású pártonkívüli bízják a napi fő poli-

tikai műsor szerkesztését? Pedig bizonyára utána néztek kilétemnek, mindent tudniuk kell rólam. (Átvillant agyamon minapi találkozásom egy színházi premieren régi kedves háziorvosunkkal, *Bárczi Gusztávval*, friss Kossuth-díjas tudóssal, országgyűlési képviselővel. Amikor meglátott, nem tudta leplezni csodálatát: – *Te itt?*)

Benyitottam szobánkba, s megláttam helyemen az elnöki titkárság barátságosan mosolygó titkárát, *Ocsovai Gábort*. Minek ide gondolkodási idő? Visszafordultam, és közöltem *Hárssal*:

– *Örömmel vállalom.* (...)

A jelek szerint főnökeim meg voltak elégedve munkámmal. Az ügyeletes vezetők csak lényegtelen stiláris változtatásokat kértek olykor. Újításaim tetszést arattak, egy részüket *Ritter* is átvette. Ha időm és kedvem volt, még bűvészkedtem is. Egyszer készítettem egy olyan szombati adást, amelynek 30 percében 30 anyag hangzott el. Kitaláltam a „hangos fotót”, olyan helyszíni tudósítást, amelyben a zajok magukért beszéltek, a riporter csak egy „képaláírást” mondott. Pl. egy új hajó vízrebocsátásról, az állatkert új lakójáról, a vakáció „kitöréséről”, stb. Odáig merészkedtem, hogy létrehoztam „a szerkesztőség macskáját”. Egy technikuszlány nyávogásával tett egy-egy megjegyzést az elhangzottakra a fontoskodó négy lábú. Legközelebbi találkozásunkkor *Hárs* – rá jellemzően – csak ennyit mondott:

– *Jó lenne, ha azt a macskát kizavarnád a stúdióból.* (...)

(A következő negyedszázadban rendre élveztem – az időközben elnöké vált – *Hárs István* gondoskodó figyelmét, melynek jóvoltából műsorelképzeléseimet, kisebb és nagyobb terveimet, vállalkozásaimat sorra megvalósíthattam. És mindvégig éreztem – másokhoz hasonlóan – a *Hárs-égiszt*, a belső gonoszkodók és külső hatalmasságok ellen óvó védőpajzsot.)

1987 egyik nyárvégi délutánján hivatott az elnök. Láttam *Hárson*, hogy zavarban van.

– *Lassan 65 éves leszel, itt az ideje, hogy nyugdíjba menj. Úgy tervezzük, hogy december elsején adod át a helyed utódodnak. Még kétséges, hogy ki lesz az új főszerkesztő.*

Átfutott agyamon, hogy jó lenne születésnapomig, februárig maradni, de aztán eszembe jutott, hogy a december a következő évi tervezések ideje, érthető, hogy akkor már új embernek kell az élen állnia. Öt éve én is decemberben vettem át az RTV Újság főszerkesztését *Lévaitól*.

December közeledtével elbúcsúztak tőlem az elnökségi ülésen, a műsorülésen, *Hárs* pedig a szerkesztőségben méltatta „érdemeimet”, s átadta többek közt az életem végéig érvényes rádiós belépőt. (Ma persze hiába akarnám használni...) Sőt, a Pártközpontba is el kellett mennem. A Duna-parti Fehér Ház lépcsőjén randevúztam *Hárs Istvánnal*.

– *No végül ide is eljutottam egyszer.*

Nagyon csodálkozott, hogy sohasem fordultam meg a legfőbb pártházban. Elvezetett a sajtóval foglalkozó főelvtárs, *Berecz János* irodájába. Ő adta át az Elnöki Tanács által adományozott „a Magyar Népköztársaság csillagrendje” kitüntetését. A furcsa a dologban az volt, hogy az állami kitüntetését a párt adta át. Legalább a látszatra adhattak volna.

(Néhány éve a MÚOSZ-ban megkaptam az aranytollat. Elsőnek – levélkében – *Hárs István* gratulált.)

BÖLCS ISTVÁN

Kétféle elnök volt. Aki áthívatott, és aki nem hívatott át, hanem maga jött. De nem úgy ám, hogy eléje trombitáltak az elnöki titkárságról, hanem csak úgy magában, csendben, váratlanul, és bekopogott. Hozzám 1984 tavaszán.

Akkor már hetek óta forgott, hogy jó lenne, ha lenne a Rádiónak egy kulturális hetilapja is a politikai (a *168 Óra*) mellett. Szintetizáló, olyan, ami több mint a *Láttuk*, *hallottuk* és a kulturális rovat egyéb műsorai. Az ötlet – emlékezetem szerint – Petur Pistáé volt, aki műsorigazgatóként efféléket is dajkált. Segítette a döntést, hogy a szomszédvárbán, a tévében már feltűnt és feltűnést keltett a Stúdió.

Nos, ott ültünk, egymással szemben a lyuknyi irodában, az elnök és én. Vendégem azt kérdezte: – Szóval: meg tudjuk csinálni, azt mondja? S akkor én már – a majdani stábbal való több hetes tárgyalások, ötletelések után – bátran mondhattam igent.

– De stúdiós botrányok nélkül is? – kérdezte. (Hiszen a tévé formabontó, nem mindenben illedelmes művészeti magazinját az elején sok kritika érte.) – Csináljanak egy próbaműsort, aztán megnézzük.

Csináltunk. A korabeli rádiós eszköztárhoz, a magazinforma átlagához képest a *Gondolat-Jel*-ben szokatlan nyelvet próbáltunk ki. Az aritmiás szerkesztés, az egyes elemeket felvezető vagy lezáró mini-szignálok is ezt szolgálták.

A meghallgatás után Hárs megjegyezte: a szignálok közt a „magánvélemény” címűt ne használjuk, az ide nem való, hiszen a Ma-

gyar Rádió nem közöl magánvéleményt. „A többi a maguk dolga, maguk a szerkesztők.”

Nemigen ismertük mi akkoriban azt a szót, hogy közszolgálati rádió. Hisz nem is létezett az ellenpárja, a nem közszolgálati, a kereskedelmi. Az azonban biztos, hogy az Magyar Rádió tekintélye a csúcson volt, ezt a 80-as évek végének e tárgyú kutatásai igazolták is. Ezek szerint a Magyar Rádió hitelesebb volt, mint a kormány, a párt, az egyházak és a szakszervezetek, sőt a tévénél és az írott sajtónál is. És ez akkoriban egyszerre volt közvélemény és magánvélemény.

Aztán az elnök ott hagyott bennünket, és mi odahagytuk a Rádiót. Ki így, ki úgy. De emlékszünk egymásra!



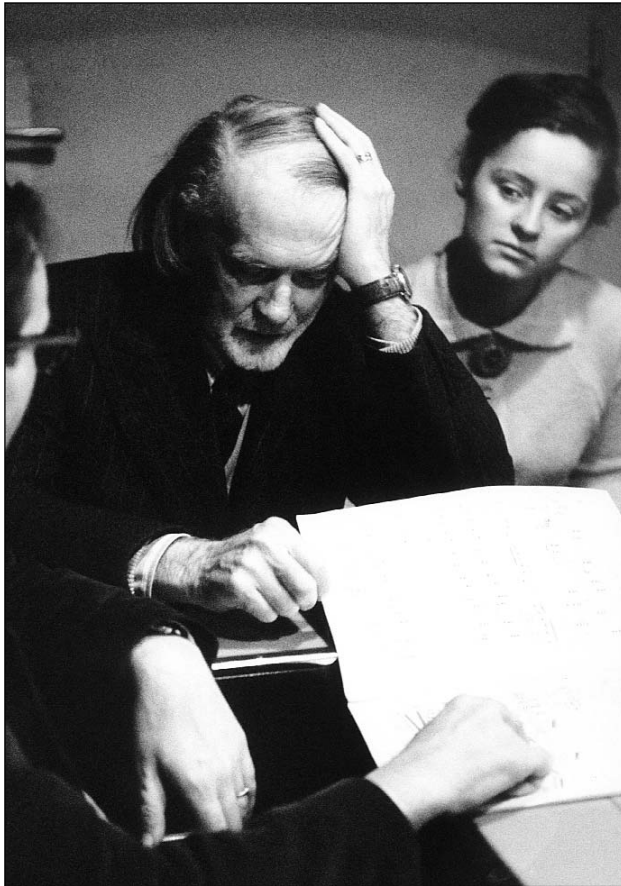
CZIGÁNY GYÖRGY

Hárs Istvánt egyenes, őszinte, jóakaratú és az értékek iránt figyelmes, munkatársait megbecsülő embernek ismertem meg. 1956 óta voltam rádiós, csaknem az utóbbi évekig, amikor az egykori Magyar Rádió helyébe zavaros rendeltetésű kereskedelmi adó költözött. Annál nagyobb szeretettel gondolok vissza a mi éveinkre, amikor magam a zene, irodalom területén szabadon, élvezettel végezhettem munkámat. Jókívánságként küldöm Hárs Istvánnak alábbi versemet.

DALLAMAINK

Húr és vonó rezgéseiben éled
teremtő rend, mert kéz és lélek
gondviselő mozdulatával támad
a dallam heve, hűség, boldog bánat.
Az időt daraboló frázis árva
lélegzetével létünk méltósága
emelkedik fel itt: húr és vonó
izgalmaként egymásból fakadó
hangra hang, közel az idők szívéhez.
Van hegedű! – s hogy létezik , elég ez
rémület vigaszához és reményhez,
hogy borostyánlakk rozsdá-fényeket

rejtven virágot mintázó kezek
árnyai közt megszülessenek
dallamaink! Fáradt szívvel, sóváran
és megszentelt várakozásban
a játékot velük – ki üdvét megleli –
örökké szeretné már újakezdeni.



CSÁK ELEMÉR

Kudarcélmények Amerikából

Elnézést kérek: a most következő sztori nem rólam akar szólni, de olyan jellegű, hogy kénytelen vagyok egyes szám első személyben előadni.

1983 kora őszén értesítettek hazulról, hogy Hárs István fogja képviselni az MSZMP Központi Bizottságát az Amerikai Kommunista Párt kongresszusán. Örültem, hogy én is csatlakozhatok hozzá, ugyanakkor a feladat nem kis izgalmat okozott: új fiú voltam, alig néhány hét telt el azóta, hogy elkezdtem tudósítani a rádióhallgatókat New Yorkból. Elődöm, Kulcsár István ugyan rendkívül kollegiálisan minden információval ellátott, hézagos nyelvtudásomat és hiányzó helyismeretemet azonban ez a felkészítés nem tudta pótolni. Rádásul úgy hallottam, hogy a Magyar Rádió elnöke korábban Nyugaton sem nagyon járt, nemhogy az Egyesült Államokban, az én felelősségem és feladatom lett tehát, hogy minél többet lásson néhány nap alatt a világnak ebből a feléből.

Mint mindenkit, főnökömet is sokkolták az első New York-i élmények, ám még a *jetlag*-ból sem térhetett magához, tovább repültünk Pittsburgh-be. A házigazdák ott rögtön közölték: sajnálják, de mivel újfasiszták tüntetnek a kongresszus alatt (és ellen), nem hagyhatjuk el szállodánkat, a tanácskozás színhelyét. Ebbe nehéz volt belenyugodni, és egyszer kicsempésztem a főnökömet a hotelből, néhány jellegtelen utcán (és a horogkeresztes jelvényeken) kívül azonban nem sokat láttunk. Fokozta a kudarcélményt, hogy a kongresszusi felszólalásokat nehezen értettem, rádásul kiderült: a

magyar nagykövetség által delegált diplomata sem tudott igazán tolmácsolni (amikor hírszerzőnek képezték ki, nem tanították meg rendesen angolul). A program ily módon meglehetősen unalmassá vált.

No, sebjaj! – gondoltam. New York ugyan nem Amerika, de annál nagyobb élmény lesz! Beültettem a főnökömet a kocsiba, bejártuk a metropoliszt, és végül elvittem a „sűrűbe”, a 42. utcába. A híres Times Square-en akkor még nem csak színházak, meg előkelő üzletek várták a látogatókat: a negyed tele volt „végkiárusítást” tartó tömegcikk boltokkal, szuvenír kioszkokkal, szex-shopokkal, pornó mozikkal, s ennek megfelelően prostik, stricik, narkósok, zsebtolvajok és más kétes elemek nyüzsögtek körülöttünk. Egyszerre próbáltam betölteni az idegenvezető és a testőr tisztét, s a többórás gyalogtúra rendben véget is ért. Hanem közben besötétedett, elkeveredtem, és nem találtam meg a kocsit. Nem tudom, mennyire sikerült titkolni Hárs előtt, de elfogott a pánik. A sötét, hűgyszagú metróalagútba nem mertem őt levinni, maradt a keresés; végül rábukkantunk az autóra, épségben hazaértünk. Mindenesetre úgy éreztem, teljesen leszerepeltem az előtt az ember előtt, akinek az amerikai kiküldetést elsősorban köszönhettem.

Ezek után már csak egyetlen melléfogásra maradt időm. A repülőgép másnap estefelé indult, a búcsúebédet nálunk rendeztük. Valami különleges étellel próbáltuk meglepni Hárs elvtársat, ezért feleségem csak levest főzött, én pedig reggel a kínai negyedben megvettem azt, ami a legdrágább volt: egy speciálisan pácolt sült kacsat. A hatás eltért a várttól: vendégünk csupán egy kis falatot evett a húsból. Amikor aztán elment és megkóstoltam a kacsat (életemben én is először), rájöttem, hogy vendégünk csak udvariasságból hivatkozott arra, hogy jól van lakva: az a sült – finoman szólva – idegen volt az európai gyomornak. Szóval: ez sem sikerült. Az elnök szerencsére másként gondolta megmérettetésemet, s a történetek ellenére megmaradtam öt évre a rádió New York-i tudósítójának.

DECSÉNYI JÁNOS

1960. január 13-án zenei felvételt készítettünk egy rádió-hangjátékhoz, amelynek megkomponálására engem kért fel a darab rendezője, a boldogult emlékü Cserés Miklós dr. Amikor a felvétel során a darab végéhez értünk – egy sofőr halálos balesetet szenved, és kocsija ízzé-porrá zúzódik Izland tengerparti szikláin – a zeneszerző elektronikával súlyosbított, meglehetősen naturalista eszközökkel akkora zajt csapott, hogy a jóhiszemű hallgató méltán hihette: itt a világvége.

Történetesen – hogy szándékosan-e, vagy véletlenül, ma már ki tudja – megjelent a stúdióban a Rádió vezetője is, aki elborzadva hallgatta a hangjáték alkotóinak „rémtetteit”. Mi azonban úgy véltük, dr. Hárs István „rosszkor van rossz helyen”, de mégis ő volt az, aki egy bő évtizeddel később megbízta dr. Kiss Kálmánt, a rádió alelnökét, hogy engedélyezze egy elektronikus stúdió létrejöttét.

Ez a stúdió szélesre tárta kapuit a magyar zeneszerző-társadalom előtt. Az dolgozhatott ott, aki csak akart, és ehhez hangmérnöki segítséget is kapott. (A Zeneakadémia zeneszerző növendékei részére itt tartott gyakorlati oktatást Pongrácz Zoltán.) Az elkészült kompozíciók aztán bekerültek a rádióműsorba is.

A történet látszólag nem közvetlenül Hárs Istvánról szól, de csupán látszólag, mert valójában ő teremtette meg a lehetőséget, a megfelelő szellemi környezetet (Kiss Kálmánnal és a zenei fősztályvezető Faludi Rezsővel együtt), ahhoz, hogy a Magyar Rádió szellemi és anyagi (!) közreműködésével olyan színvonalú kompozí-

ciók jöhessenek létre – természetesen nem csak az elektronikus stúdióban – melyek mai szemmel nézve, pontosabban: mai füllel hallgatva is reprezentáns darabjai egy tovatűnt évszázad magyar zenéjének.

A jól végzett munka tudata éltesse tovább dr. Hárs Istvánt jó egészségben! Ezt kívánja volt rádiós kollégáival egyetértésben, a nyolcvanötödik születésnap ürügyén – egy ugyancsak „régi-régi” kolléga.



DÉNES ERZSI

Az alábbi anekdota abból az időből származik, amikor dr. Hárs István volt a Rádió elnöke, és én az elnökség felségterületén dolgoztam, közelebbről a pártbizottságon. Körülbelül 1983-ban történt, november 19-ét írtunk. Erzsébet nap volt. Györffy Miklós vezette a reggeli krónikát. Szeretetteljes, sziporkázó szöveggel köszöntötte az Erzsébeteket – elárulta, hogy érintett a dologban, mert a felesége is Erzsi.

Ezt a köszöntőt – mivel reggel már hallgatta a krónikát – Hárs elvtárs is hallotta, meg tömegesen az ünnepeltek is, közöttük én is (abban az időben a krónikák előtt hevert az egész ország).

Kiléptem a szobámból, s Hárs elvtárs jött velem szembe a folyosón (gondolom eszébe jutott, hogy én is Erzsi vagyok) és a következőt mondta: „Ugye ez nagyobb ünnep, mint március 15.?” Ez volt az én névnap felköszöntésem.

Más:

Hárs István a XIII. kerületben lakott (lakik) a Lehel piac környékén. Szeretett vásárolni a piacon. Aki ott találkozott vele a következőt látta: egyik kezében a szatyor, a másik kezében egy Szokol rádió a füléhez tartva. A rádiót hallgatta a nap minden szakában, amikor csak tehetett.

DOMÁNY ANDRÁS

Azt a történetet idézem fel, amely számomra a legjobban mutatja, milyen vezető volt Hárs István. Több mint 30 éve játszott a kaposvári színház Ascher Tamás híres Állami áruház-rendezését: a Rákosi-korszak sematikus politikai operettjéből az akkori rendszer hátorzongató leleplezése bújt elő. Színháztörténeti esemény volt. A darabot Budapestre is elhozhatták, de csak egyetlen előadásra. Normális úton nem lehetett jegyet kapni, és egy szombat este rendőrökkel kellett hadakoznia a Vígsháznál annak, aki az előadást megakarta nézni. Ma sem tudom, hogyan jutottam be végül. Mindezt megírtam egy jegyzetben a 168 óra számára. Véleményemnek az volt a lényege, hogy egyrészt butaság mesterségesen tumultust kialakítani, hiszen 3-4 előadás bőven elég lett volna az összes érdeklődő befogadására, másrészt a sztálinizmusról őszintén és tisztességesen kell tájékoztatni a korról személyes élményekkel nem rendelkező fiatalokat, és akkor nem kellene megijedni egy rendező személyes értelmezésétől.

Ipper Pál szívta a fogát, de leadta a jegyzetemet. „Hivatalosan meg nem erősített” hírek szerint a pártközpontban kitört a botrány, engem pedig hivatott az elnök, akivel, azt hiszem, akkor beszéltem először négy szemközt. Ő persze – korabeli kifejezéssel élve – pártszerű volt. Nem felső rosszallásra hivatkozott, hanem saját véleményeként mondta el, milyen nagy politikai hiba volt ez az írás. Vitakoztam vele, és hosszasan kifejtettem, miért nem lenne szabad úgy kezelni egy színházi előadást, ahogy tették. Ha pedig ebben iga-

zam van, miért ne írhattam volna meg? – kérdeztem. Talán fél órát beszélgettünk, talán még többet, de én végig csak azt ismételgettem, hogy miért van igazam, ő pedig, hogy miért nincs. Majd a végén kissé rezignáltan ezzel búcsúzott el tőlem az elnök úr (akkori nevén Hárs elvtárs): „Hát azért, Domány elvtárs, kérem, hogy gondolkozzon el azon, amit mondtam.” És ezen kívül semmi nem történt.

Nem sok munkahely volt akkoriban Magyarországon, ahol egy „ügynek” ilyen vége lett volna. Igaz, hogy én amolyan „a mi kutyánk kölyke” típusú morgolódónak számítottam, párttag voltam és KISZ-titkár. (Ha ellenségnek tekintettek volna, nyilván nem is dolgozhattam volna a Rádióban.) Az esetnek azonban nem ez a lényege, hanem az ismeretlen, jelentéktelen huszonéves kezdő és a nagy tekintélyű/hatalmú elnök viszonya. Őt – csaknem biztosra vehetően – leszúrták miattam, ő pedig csak meggyőzni próbált, nem hordott le, nem fenyegetett meg. Egyszerűen beszélgetett velem, és tudomásul vette, hogy nem győzött meg. Lehet persze, hogy a lelke mélyén ő is érezte: a vita lényegét illetően nekem van igazam, de azt gondolom, hogy akkor is így viselkedett volna, ha teljesen biztos abban, hogy hibáztam.

Ilyen volt az a légkör, amelyre ma is szívesen emlékszik csaknem mindenki, és amely a 31 éven át a Rádióban regnáló vezető érdeme volt, miközben életünk politikai kereteit nem ő határozta meg és nem is mi. (Függetlenül attól, hogy ezeket a kereteket mennyire tartottuk helyesnek akkor, és ki hogyan ítéli meg ma.)

Sokkal később, 1986-ban, egy magyar gazdasági rendezvény alkalmából jártam Vilnában, a litván fővárosban. Akkor még nem létezett mobiltelefon, a vezetékes hálózat vacak volt, rádiótudósítást tehát csak a helyi stúdióból lehetett adni. Miután befejeztem a munkát, az ottani kollégák nagy meglepetésemre közölték, hogy a Litván Rádió elnöke kíván velem beszélni. Átadott egy levelet, és megkért, szóban is tolmácsoljam köszönetét és háláját *Hárs István-nak*. Az történt ugyanis, hogy egy fontos kosárlabda-mérkőzés zaj-

lott Budapesten. Ez náluk nemzeti sport, a szovjet válogatott zömét is a litvánok adták. Amikor megérkezett hozzánk az ottani riporter, kiderült, hogy a mindent központosítva intéző Szovjet Rádió moszkvai illetékesei nem hajlandók számára külön vonalat rendelni, mondván, hogy hiszen közvetítik a meccset az egész országnak. Persze oroszul. A kolléga kétségbeesésében Hárshoz fordult, aki megrendelte (és a Magyar Rádió talán ki is fizette) a vonalat. A Litván Rádió elnöke, nyilvánvalóan százszorosan kipróbált és ellenőrzött régi kommunista, a szemembe nézve őszinte felháborodással – és persze oroszul – mondta nekem, az életében először látott vadi-degennek: „Képzelve el, micsoda botrány lett volna itt, ha nem közvetíthetjük az eseményt az anyanyelvünkön! Nem is tudom, mi történt volna velem. De azok ott Moszkvában ezt soha nem fogják megérteni.” Budapesten volt egy rádióelnök, aki a jelek szerint megértette...

15 éve, Hárs István a 70. születésnapjára aláírásokat gyűjtöttem a gratuláló levélhez. Sok százan írták alá. Ez biztosan most is így lenne, és talán külföldi partnerei között is számosan volnának, aki velünk együtt köszöntené.

DOMOKOS ERZSÉBET (DR. RÓZSÁS ELEMÉRNÉ)

A telefon

Nekem, mint a Magyar Rádió Zenei Főosztálya volt munkatársának most nem a Menotti-opera jut az eszembe, hanem az a telefon, amelyet férjem édesanyja kapott szolgálati telefonként, mivel a Postánál dolgozott. Amikor nyugdíjba vonult, a telefont természetesen, vissza kellett volna adni. Igen ám, de ő beteges volt, mi pedig a férjemmel, mint rádiósok (ő a Rádióénekkar tagja volt) telefon nélkül nehezen boldogultunk volna, hiszen nem egyszer előfordult, hogy soron kívül próbára, kíségetésre kellett mennie, amelyről csak telefonon értesíthették. Levelezésre, üzengetésre nem volt idő. Ezt a Posta illetékeseivel sem szóban, sem írásban hiába ismertettük. Nem lett eredménye.

Ekkor jutott eszünkbe a legkézenfekvőbb megoldás: van a Magyar Rádiónak egy elnöke, Dr. Hárs István személyében, akiről mindnyájan tudtuk, hogy tárgyilagos és segítőkész. Sok-sok, ennél fontosabb dolga, tennivalója, gondja közepette fogadott, és egy olyan záradékot irt a kérvényünkre, hogy pár napon belül újra megszólalt a telefonunk.

Most, e szép ünnepen újra megköszönöm, immár csak egyedül, de mindkettőnk nevében, és kívánok jó egészséget, valamint még sok nyugodt, zavartalan évet – nem telefonon, hanem írásban és személyesen.

EGYED LÁSZLÓ

Hárs elvtárs! Csak így szólítottuk annak idején. Nagyjából mindenkit így „illett” szólítanunk annak idején (kivéve „Marci bácsit”, a szuperlektort), de az Ő esetében ezzel semmi bajunk nem volt, hiszen valóban társak voltunk az elvekben: az őszinte, szókimondó rádiózásban. És Ő ehhez megteremtette a „háterszágot” is. Mint egy nagy esernyő, olyan volt a fejünk felett, soha nem engedett senkit „bántani”, igaz, néha megjegyezte: kicsit fogjuk vissza magunkat, mert már megint valamiről jelentést kellett írnia. De a jelentésben mindig benne volt a védelem, senkihez nem engedett nyúlni szakmai ügyekben.

Sokan próbálták sulykolni, hogy „ez a kormány rádiója”, és hogy ennek megfelelően kell készíteni a műsorokat. A valóságban ez a mi Rádiónk volt, ahol a legjobb lelkiismeretünk szerint dolgozhattunk.

Mindig lehetett vele beszélni, mindig és mindenről, Ő nem üzent ki, hogy majd szól, ha akar valamit. Soha nem éreztük úgy, hogy ő a főnök, mi pedig a beosztottak. Társak voltunk a rádiózás kemény munkájában, mindenki tette a maga dolgát.

Hát igen, én ebben a – ma már sajnos nem létező – Rádióban dolgoztam, ebben szerettem dolgozni. Meg abban, ahol, ha karácsonykor, 23-án bent dolgozott az ember – és rendszerint bent dolgozott, csinálta az ünnepi műsorokat, volt belőlük rogyásig –, akkor előbb-utóbb kinyílt az ajtó, és bejött Hárs István, hogy kellemes ünnepeket kívánjon.

Ezért is fontos és kellemes kötelességünk, hogy most Őrá is rányissuk az ajtót és boldog születésnapot kívánjunk neki.

FALUDI REZSŐ

Kedves Pista!

Rendkívül jó érzéssel gondolok a Rádióban eltöltött évekre, majd a baráti kapcsolatra, amely azóta is tart...

Dr. Hárs István 85 éves (!)

A rádiós évek számomra örökké emlékezetesek maradnak. Itt ismertem meg emberi tartásodat. Több mint 25 évig a főnököm lehetél. Őszinte és jóindulatú, elvszerű voltál, valljuk be: igazán népszerű is. Szerettek Téged!

Nem volt könnyű a zenei főosztályt sem vezetni a nehéz időkben (volt belőle elég!). KISS KÁLMÁNNAL karöltve a Ti segítségével nélkül nem tudtam volna 25 + 5 (szerződéses) aktív évet a Rádióban eltölteni, úgy érzem hasznosan.

Őszinte tisztelettel köszöntelek eme ünnepi alkalomból – remélem és kívánom, hogy a barátságunk is tartós marad!

Jó egészséget és hosszú életet kívánok neked kedves Pista!

FARAGÓ JUDIT

Alkalmilag

Hárs Istvánról van szó, és mellékesen egy nem is annyira kerek, nem is annyira negédes nosztalgiázásra, körbekedveskedésre alkalmas születésnapról, hanem a 85-ikről. Leírom azt, amit eddig nem volt alkalom. Lezártam életemnek azt a szakaszát, amelyet hivatalos munkahelyen töltök, több állásom már nem lesz, eddig is csak egy volt, de kiadósan, és volt hét elnököm. De ennek a sokak szerint babonás hetesnek semmi, de semmi jelentősége sincs. Egy elnök volt, Hárs elvtárs. Szinte vicces, hogy ilyen leltárt csinál az ember. Vicces, hogy így, utólag és mi mindenhez képest utólag viszonyít. Ez persze valójában nem vicces, hanem igazságtalan, illetve sajnos méltatlan.

Nincsenek róla nagy történeteim, az érdekesebbeket másoktól, másokról hallottam. Amíg a beosztottja voltam, csak mentek a dolgok, működött az intézmény. Csak most tudom, hogy mennyire. Csak most tudom, hogy az akkori normalitás mai szemmel, füllel mennyire nem normális. Ha az ember lubickol a vízben, nem elemzi a kémiai összetételét, akkor sem, ha néha benyel egy kortyot. A díjak átadásakor obligát kézfogáson kívül egyszer találkoztunk személyesen. A tárgy egy nagyon decens letolás volt. A találkozót én kértem.

Elnökösködése alatt voltam türelmetlen ifjonc, érett kritikus, utóbb egyre nagyobb tisztelője. Szerencsére már akkor tudtam, hogy egy páratlan intézmény élén áll. Tudtam, hogy egyben tartja, védi, gyűjtögeti és megtartja a tehetségeket. Arra csak utóbb jöttem

rá, mennyire kivételes, hogy nemcsak tűri, hanem kedveli is a tehetségeket. Ma már becsülöm, hogy tudott egyensúlyozni. Kibírt kibírhatatlanokat is. Féken tartott, és hagyta, akit kellett. Ma már tudom... Az ő harminc éve alatt olyan volt az az intézmény, hogy őt is kikezddhetlenné tette. Tudjuk, hogy ma már nincsenek kikezddhetetlen emberek. De Hárs elvtárs és rádiós harminc éve ma is az. Sajna nem etalon.

A hetedik elnök kirúgott. Gépiesen és gorombán. Kitiltott. Aztán egy év múlva – ó informatika és cinizmus perverz násza – dísztvíratot küldött a születésnapomra, életemben az első. Hárs Istvántól levelet kaptam, életemben az első. Tudatta, hogy figyelte 36 évemet abban az intézményben, tudta és értékelte, amit csináltam. Nem lettem sztárújságíró, nem hajtottam díjakra. Hárs elvtárs tudta, hogy engem csak hagyni kell dolgozni, az elég. Amikor nem hagytak, küldött egy nagy Pulitzeret. Több mint elég. Köszönöm szépen!

Isten éltesse, Elnök Úr! Hárs Elvtárs! Egyre többen sajnálhatják, hogy ön nem volt az elnökük.

FARKAS ZOLTÁN

Magánepizódok és köztanulságok

„Mit művelt már megint? – állított meg 1982 elején a Magyar Rádió ebédlőjében az elnök. Rögtön tudtam, miről van szó: néhány napja Londonban jártam, interjút készítettem Samuel Brittannel, a The Financial Times tudós és tekintélyes publicistájával, akit arról faggattam, miért nem hajlandók a világ nagybankjai a reformok iránt elkötelezett Magyarországnak újabb hitelek adni. Azért, mert Lengyelországban szükségállapot van, az ország fizetéseképtelen, a Szovjetunió bevonult Afganisztánba, nincs pénze arra, hogy szövetségeseit anyagilag támogassa; a bankok attól tartanak, az egyes KGST-országok dominóként dőlnek össze – válaszolta. Én pedig leadtam.

Most majd jól kirúgnak.

Hadarni kezdtem az elnöknek. Egy levegővel előadtam teljes védőbeszédemet: a Magyar Nemzeti Bank már napról napra kupor-gatja össze a pénzt, hogy lejárt tartozásait fizetni tudja, korábbi külföldi partnereink nem segítenek, pedig reformországként nem ezt érdemeljük tőlük, Fekete Jánosék is azt a politikát nyomatják, hogy a KGST-országokat nem tömbként kellene megítélni, hanem egyenként, teljesítményük szerint; erről persze a nép semmit nem tud, legalább azt próbáltam bemutatni, mi ennek az oka.

Az elnök végighallgatott, eltűnődött.

– Csak arra kérem, ha egy ilyen interjút lead, tegye mögé egy szovjet kutató elemzését is. De legalább egy magyarét – válaszolta, azt sugallva, legalább formálisan tartsam be a játékszabályokat. –

Mindenesetre bízzunk benne, hogy az interjút más nem hallotta – utalt cinkosan a párt sajtóirányító hatalmasságaira.

Barátságosan biccentett, bátorításképpen, pontosan érzékelve megszeppentségemet. Néhány hónap múlva pedig kölcsönadott a Magyar Nemzeti Banknak, hogy öt héten át a magyar adósságmenedzselést, a Nemzetközi Valutaalaphoz történt csatlakozásunk iratait tanulmányozhassam – megannyi súlyos banktitkot. Csupa olyasmit, amiről akkor a lapok, rádióműsorok említést sem tettek. Valahogy így ment ez mifelénk dr. Hárs István elnöksége alatt.”

Az idézet a 168 óra 2009. januári számába írt Átkelés című cikemből való. Tudom, többnyire csak öntelt, legalábbis felettébb magabiztos alakok idéznek előszeretettel s ily hosszadalmasan saját maguktól. Egyiknek sem tartom magam. Az önisméltés csupán annak szól, hogy ez a néhány sor készített önvizsgálatra, ha csak felszínesre is. „Egyfolytában csodálkozom a rádiós nosztalgiáton – mondta ugyanis a 168 óra megjelenése utáni napokban egyik tökéletesen ép ízlésű kollégám, aki annak idején a kiváló márkának számító Magyar Nemzetnél dolgozott. – Mondd csak, nem csapjátok be egy kicsit magatokat?”

Válaszul hosszasan magyarázkodtam. Holott csak annyit kellett volna mondanom: de igen. Csak hát: annyira jólesik... Mert való igaz: a dr. Hárs István vezette Magyar Rádió az egypártrendszer korlátozott nyilvánossága közepette működött, keveredtek benne a progresszív és retrográd elemek – személyek, műhelyek, műsorok –, dúlt is a harc közöttük. És túlzás lenne azt állítani, hogy a napi küzdelmek során mindig mi álltunk volna nyeresre. Mi, akik természetesen (és olykor gőgösen) a progresszív csoportba soroltuk magunkat, Gálikkal, Mesterrel, Györffyvel, Bolgárral Bölccsel, Márton Annával szövetkezve keményvonalas ellenlábasainkkal szemben.

De még ez sem ilyen egyszerű: hiszen a korabeli játékszabályokat – bár feszegetni próbáltuk – mi is betartottuk, alapvetően vigyáztunk a szánkra, az irhánkra. A szamizdat-világ szabadsága helyett

beértük a kódolt beszéddel, vagy éppen a rétegműsorok rétegnyelvű üzeneteivel. De mindegy is ma már.

Hadd folytassam egyes szám első személyben. A dr. Hárs István vezette Magyar Rádióban lehetett *tanulni*, ami ma már – látva a mostani pályakezdőket – túlbecsülhetetlen. Elsőként mindjárt rádiózást, hála az Ifjúsági Munkastúdiónak, amely a bebocsáttatás első szűrője is volt. Másodrészt szakmát, hála főnökeimnek, akik ezt megkövetelték, s a pillanatnyi devizaellátástól függően azt is kifejezetten fontosnak tartották, hogy külföldi (nyugati!) riportutakra menjek. Holott a világ gazdasági centrumaiban összeeszkábált műsoraim rádiós értéke legalábbis vitatható volt (aligha döntöttem e műsorokkal hallgatottsági rekordokat), ám a személyes érték pótolhatatlan – esetemben akár az 1979-es belgrádi IMF-csúcsról, a magyar beruházók erőfeszítéseiről Szaddám Huszein Irakjában, a londoni tőzsdereformról vagy éppen az urengoji gázfeltárásokról volt is szó. Egyébként sem létezett olyan szakmai tanfolyam, amelyre ne engedtek volna el, ne fizettek volna be, ha kértem, beleértve a Nemzetközi Bankárképző első tőzsdekurzusát. Harmadrészt némi politikatudományi képzésben is részesültünk. Meghallgathattunk archív felvételeket a világháborút követő választásokról, Rajk László újratemetéséről, megnézhattunk mozikból kitiltott filmeket, később – Zeley és Rapcsányi jóvoltából – megismerhettünk eltitkolt ‘56-os dokumentumokat. Márton Anna a számozott, bizalmas Kosuth-kötetek közül nyomott ezt-azt a kezembe.

A dr. Hárs István vezette Magyar Rádióban a fiatalok – főleg a Ratkó-korosztály – elképesztő méretű falkája kezdhette karrierjét. Azt így-úgy – olykor nyesegetéssel, olykor váratlan sanszok megajánlásával – még építgették is. Az egészben volt valami folytonosság, némi tervszerűség. Például több tucatnyian Mestertől tanultuk a rádiózást, ám egy évtizeddel később Rangossal, Pásztorral már mi okítottunk nálunk öt-hét évvel ifjabbakat – lehetőleg ugyanarra. Akik a munkastúdió felvételijén és tanfolyamán keresztül kerültek be a Magyar Rádióba, alapvetően egy nyelvet beszéltek. Akik nem,

nem – volt is ebből konfliktus, meg lett is, főleg 1990 után... de addig legalább nem a mi rovásunkra ment a játék. A dr. Hárs István vezette Magyar Rádió műsorfolyama és annak szerkezete sokat mérített a legtekintélyesebb polgári közszolgálati médiumok modelljeiből; inkább azokra, semmint Magyarország politikai szövetségeseinek rádióira emlékeztetett. Kimondatlanul is a BBC volt az etalon, nem a moszkvai rádió. A dr. Hárs István vezette Magyar Rádióban nem kellett rettegni az elnöktől, az MSZMP központi bizottsága tagjától. Ellenkezőleg; akit az elnök értékes és védhető munkatársnak gondolt, feltétel nélkül számíthatott rá. Tudom, dr. Hárs Istvánt ma is foglalkoztatja, kiket nem tudott megvédeni a – többnyire külső – politikai támadásoktól: a lista alig fél tucat nevet tartalmaz. Egy-két eseten dr. Hárs István még ma is rágódik, több évtized távolából. Nem folytatom. 1975 nyarán, egyetemistaként jelentkeztem a Magyar Rádió munkaügyi osztályán, kereseti lehetőség iránt érdeklődve. Rögtön felvettek – a gondnokságra. Hordtam a sított, cipeltem a szalagokat, hurcolásztam a bútorokat, lapátoltam a teherautóról a hulladékot a szeméttELEPEKEN. Olykor bekukkanthattam a vágószobákba, stúdiókba. A Tánczenei koktÉlt összeállító Török Mari kifaggatott, mit szÓlok a könnyűzenei műsorokhoz, Rapcsányit azzal leptem meg, hogy segítettem neki egy svéd szöveg fordításában (akkor még azt hittem, azt a nyelvet meg lehet tanulni...) – őket később tudtam csak azonosítani.

Akkor határoztam el, hogy jelentkezem az Ifjúsági Munkastúdióba. Felvettek; így magánszámításaim szerint, némi öncsalással 1975 szeptemberétől 2000. január 1-jéig voltam a Magyar Rádió munkatársa. Ez testvérek között is negyed évszázad. Amikor onnan átigazoltam a Népszabadsághoz, felhívtam dr. Hárs Istvánt. Elmondtam, hogy vége, eljövök a Magyar Rádióból. Elköszöntem tőle is, csakúgy, mint néhány órával korábban kedves kollégáimtól. Pontosabban: a távozásomat ürügyül használtam arra, hogy megköszönjem neki az elnöksége alatti időszakot. Ami az évek múlásával az én szememben egyre értékesebb.

FARKASHÁZY TIVADAR

Az ördög bújt a Pagodába. Reggel mikor bejöttünk, új szemétládát találtunk. Szép, nagy szemétláda, politúros, azonnal kiderült, hogy egész kényelmesen el lehet férni benne. Csakhogy Kálmán György azonnal ráült és belekezdett mai százhetedik történetébe, hóna alatt Szilágyi György *Hanyas vagy?* című monológjával, a szerző viszont Kopányi Györggyel trécsel, akivel majd a Centrál Kávéház ablakában folytatja, de már az égben is le van foglalva a törzsasztaluk. Átviharzik Latinovits, aki ma Karinthy koponyája körül utazik. Marton Frigyes elmaradhatatlan usankájában éppen azt magyarázza saját magának, hogyan fedezte fel a Mikroszkópon az Omega együtttest. II. Hailé Szelasszié méltóságával megjelenik a legnagyobb magyar rendezőasszisztens, Bán Zoltán, akinek nagyságát még Ószer Imre is elismeri, de ő most kinn van az Ecserin, mert egy élő elefántot kell szereznie, Barlay Gusztáv főrendező ugyanis nem éri be Dóka Emánuel hangjával a 20-as stúdióban, ahol zuhanyozhatnak is a színészek, ha a szerep úgy kívánja. Döniz rá akar sózni egy könyvet, de Bán Zoli legyint, hogy minden a fejében van. Néhány színész arra vár, hátha elkésik valaki, és beintik őt helyette. Ruttkai Éva esik be pihegve, mögötte Darvas, Páger, Kállai, Básti és Bessenyei, ma valaki elmulathatja az osztály pénzét. Várkonyi a taxijára vár, mivel sehol egy helikopter leszálló. Pós Sándor szerényen oson valahová, hiszen azt sem tudja soha senki róla, hogy Déry Tibor *Popfesztiválját* ő írta át színpadra. Presser is itt van, a nyolcasban próbálják legújabb balettjét. Dobsa Sándor sakkozni szeret-

ne valakivel, Tomsits Rudolf viszont trombitálni, hogy mielőbb hazamehessen. Zsoldos Mari a szüleit keresi, ha már pénzt nem lehet itt. Bozó Atyuska Sinkó Lászlóval Sinkovits Imrét várja, ők lesznek a fiatal Peer és a hazatért, a Gomböntőre váró. Aase anyó Gobbi Hilda, de ő előbb még a *Szabó család* egyes stúdió előtti folyosón gubbasztó madaraihoz ül, akik egykedvűen várják a Lapály utcában, azaz, hogy Major Annától megtudják, a héten mi történt velük. A kanyarban mindenki óvatosan lépked, mert nyitott a 6-os stúdió ajtaja, és Lehel György éppen valami pianót próbál huszadszor a rádiózenekarral. Kroó György Kertész Ivánnal és Sebestyén Jánossal addig azon vitatkozik, hogy Joseph Haydn 1772. február 4-én mit ebédelt Fertődön. Az újévi bécsi koncertek elmaradhatatlan tévés kommentátora széttárja a kezét, mert tele van a feje Mussolini hangjával és Bleriot csavarjával. Czigány György is csak legyint, hogy ilyet még Meixner Mihály se merne a *Ki nyer mában* feltenni, pedig ott öt jó válaszzsal még egy lemezt is lehet nyerni. Ocsovai Gábor valamiért kissé felemeli a hangját, mire többen megrémülnek, hogy akkor földrengés lehet. Kulcsár a kínai helyzetet magyarázza P. Szabónak, aki ezen megsértődik. Rapcsányi László egy kezdő vidéki riporternek, valami Friderikusznak magyarázza, hogyan kell a méltatlan munkákat visszautasítani. Siklós Olga és Balázs János gyermekeikről mesélnek egymásnak, amibe Vajda Márton is beleszól. Bolba Lajos két énekesnő elől menekül, de aztán meglátja Cserháti Zsuzsát, és felderül az arca. Hofinak is, aki szintén énekelni jött, és ma még senkinek se kellett valami jópofát mondania. Feyér Zoli szalagokat cipel valahová, szerencsétlenek pár perc múlva alaposan össze lesznek vagdosva. Komjáthy György rémülten rohangál, mert valahol elhagyta a hónap slágereit, de Göczey Zsuzsa megnyugtatta, hogy azok úgy is a tavalyiak voltak. Galambossy Bandi és Cornides Tomi kijön a stúdióból megnézni, hogy milyen évszak van. Zoltán Péter az új pincérlánynak mesél Verne Gyuláról. László György az asszisztenciáját keresi, mert a nélkül félkarú óriás. Kiss Laci Szita Pistával diódákról beszélget, amit Tábori Nóra,

Siménfalvy bácsi és Gáti tanár úr érdeklődve hallgat. Mester Ákos-
sal az élen bevonul a 168 óra teljes gárdája, akik műsoruk előtt min-
dig együtt ebédelnek a Fészekben vagy Seress Rezső Kispipájában.
Csak Havas marad le, mert utálja a csordaszellemet, maximum For-
rót bírja el néha maga körül. Ez persze képzavar, mert az mindig
szombaton van, amikor ez a zsibvásár szünetel. E sorok írója
Szirányi Jánost keresi, mire Szilágyi Jánoshoz irányítják, aki csak
az üvegen kívülről néz be, mert nem kenyerre a smúzolás. Lipovecz
Dománnyal azon vitatkozik, hogy hol van a Parlament. Továbbá
Kondor, Bolgár, Rádai és Tarnói közül ki, mikor végzett a Közgá-
zon. Váradi Júlia Rékai Gábortól kérdezi, hol lehet Miska bácsi.
Szabó Éva basszusa a kávéja iránt érdeklődik. Vadas azt magyaráz-
za Szepesinek, hogy az nem is volt tizenegyes 1947-ben. Lévai Béla
legyint, sehol egy címlap. Debrenti Piroska tizedszer jön vissza a pi-
acról híreket mondani Szalóczyval. Mélykúti Ilona a beosztását kér-
dezi Gábor Lacitól, Pege Aladár a bőgőjét keresi, de aztán rájön,
hogy itt adnak. Csak Petress István nincs itt, mert a stábbal vala-
hol kinn áll a csúcsforgalomban. Mintha itt nem az lenne.

FIALA JÁNOS

Tisztelt Elnök Úr!

Az alábbi részlet Péklapát című könyvemből való, amiben megírtam első izraeli utam történetét. A Szohnut szervezésében bonyolódó útra Feuer András lánya hívott el: Yvett, azzal, hogy én is szólhatok valakinek. Talán szolgálalkúságem vezérelt abban – akkor a Danubius rádióban szerettem volna dolgozni –, hogy K. Zs-nek szóltam, aki rögvest Önhöz fordult. Ön lebeszélte, én elmentem. Döntse el – így évtizedekkel később, ez 1988 környékén lehetett –, hogy kinek volt igaza.

Boldog születésnapot kívánok!

PÉKLAPÁT (RÉSZLET)

„Már hajnalodtak a kilencvenes évek, de még szocializmus volt, amikor az otthoni telefonomon egy ismerős hang az iránt érdeklődött, hogy van-e bennem annyi kíváncsiság, hogy a Szohnuttal – zsidó világügynökség – elutazzak három hétre Izraelbe. Majd bátorításképp hozzátette, ha igent mondok, szólhatok további két embernek. Már ha azok is zsidók. Valószínűleg a szolgálalkúságem is közrejátszott abban, hogy a kettő közül az egyik a főnököm volt, mellesleg mozgalmi vezetője akkori munkahelyemnek, aki, amikor

rádöbbsent, hogy tervbe vett utazásával kockára teheti előmenetelét, úgy döntött, hogy kikéri az elnök tanácsát. Azzal próbáltam lebeszélni, hogy viszonyulása magánügy: a többiek utazását ugyanakkor nem kockáztathatja. Kockáztatta, és nem jött. Azután velem is elbeszélgetett a valamikori belügyér, apám régen volt kútvölgyis betege, de nem tudott elrettenteni. Hozzáteszem, hogy nem volt eszköze hozzá, mivel nem álltam az általa vezetett intézmény alkalmazásában, csak külsős munkatárs voltam, és vállaltam annak a kockázatát, hogy hazajövelelem után egy ideig – rosszabb esetben soha – nem kapok munkát. “

FEIG JÚLIA

Nagy nosztalgiával gondolok vissza a Magyar Rádióban töltött 17 esztendőre, legfőképpen azért, mert boldogság volt egy olyan intézményben dolgozni, amelynek az élén dr. Hárs István állt. Hárs elvtárs számomra mindig is az emberség mintaképe volt, és nem csoda, hogy rajongtunk érte, és az is természetes, hogy tisztelet övezte nagy külföldi partereink körében. Többször volt alkalmam kíséretében részt venni nemzetközi rádiós rendezvényeken. Az évente Moszkvában rendezett elnöki értekezleteken én voltam az orosz hangja, amikor felváltva magyarul és oroszul olvastuk fel a beszédét. Mint a Keszler nővérek, szokta volt mondani.

Figyelmességére jellemző, hogy egyik moszkvai látogatásunk alkalmával meghívta delegációnk minden tagját a lakosztályába. Valahogy megtudta, hogy aznap van a születésnapom. Pezsgőt bontott, felköszöntött, hogy ne érezzem magam rosszul, ezen a napon távol a családomtól.

Egy másik alkalommal elnézést kért, mert Orlov, a Moszkvai Rádió elnöke esedékes látogatása kapcsán programegyeztetésre szombaton is mennünk kellett a rádióba. Emlékezetes marad számomra, hogy a nyolcvanas évek elején Lapin, Szovjet Állami Televízió és Rádióbizottság elnöke nyomatékosan ragaszkodott ahhoz, hogy a műsorcsere keretében a Magyar Rádió saját műsorai közé rendszeresen iktassa be az *Itt Moszkva beszél* című (amúgy a mi hallgatóinknak rettenetesen idegenül hangzó) magyar nyelvű műsor sugárzását. Magyarországon ez a műsor akkor már nem talált

fogadókésztségre. Hárs István bekérte a rádióba, a szovjet nagykövetség akkori első titkárát (a későbbi orosz nagykövet) Aboimov (akkor még) elvtársat. Kérte megértését és közbenjárását ez ügyben Lapinnál. Aboimov, aki nemcsak kiválóan beszélt magyarul, hanem tökéletesen értette az idők szavát, boldogan teljesítette Hárs elvtárs kérését, és így ez a téma lekerült napirendről. Aboimov, amikor kikísértem az elnöki tanácsteremből, elmondta, hogy ő nagyon tiszteli Hárs elvtársat és boldog, hogy segíthet neki az ügy megoldásában.



GÁTI VILMOS

Az 1985-os pártkongresszus. A rádiós szobában szorgoskodik az összeszokott stáb, Éri Jóska, Bereczki, krónikások és a KAF tudósítója. Utolsó nap, este, már látni az alagút végét, leereszteni még nem lehet, de már készülünk az ellazulásra. Mindez, mint a dátum is jelzi, jóval a nulla tolerancia kora előtt történt, tehát semmi szokatlan nem volt abban, hogy így a végén már megfelelő konyakdózisokkal javígtattuk a helyben osztogatott kólákat. Gyula is az utolsó tudósítást adja a Krónikának, mielőtt beolvasná megkér, hogy csinálnák-e neki addig egy szerény adagot, mert ő még eddig nem lazulhatott, merthogy az adás. Nyitom töltöm, nem sajnálom, talán kissé keményre is sikerült, leteszem az asztalra, Bereczki mindjárt végez. Kikapcs! Vége. Ebben az áldott pillanatban ajtó ki, elnöki látogatás. – De megszomjaztam, szabad? – és kinyújtja kezét a megpatkolt közkóláért, mitől többekben megáll az ütő. Lebukás! Piálás műsor közben, jaj! Hárs a megmentett szomjazó önfeledt elégedettségével nyeli a bűnjelet, s amikor leteszi a poharat megjegyzi, hogy ez mennyivel jobb, mint amit a teremben osztanak. – Sokkal jobb, vagy máshonnan való? – Nem hiszem – feleli valaki és gyorsan témát váltunk. Ó szent ártatlanság! Bennem inkább a messze földön ismert bölcs aradi rabbi története motoszkál. Csak tiszteletből hívták meg, nem számíthattak rá, mégis betoppant a lány hét országra szóló lakodalmára. Öröm, persze nagy öröm, de a háziak mégis inkább a föld alá süllyednének. A sonkástál, a büfé asztal közepén! Micsoda szörnyű blama! És a rabbi egyenesen oda tart. Megáll a tál előtt és cvikkerét megigazítva így szól: – *Jé, lazac! De kár, hogy ma nem ehettek belőle, rendetlenkedik a gyomrom.*

GELLÉRT ANDRÁS

Rádió, nosztalgia

Ahogy ifjúkorom rajongott színésznője Simone Signoret írta, már a nosztalgia sem a régi. Igaza volt. Semmi sem a régi, de felesleges ezen tépelődni, mert értelmetlen, kimerítő és olykor fájdalmas is. Persze könnyű azt mondani, hogy ne nézzünk hátra, hagyjuk a múltat. Időnként – sőt egyre gyakrabban – magam is éppen ezt teszem. Pörgetem vissza az éveket, bámulok tizenéves önmagamra, ismét látom az első lépésemet, amely a rádió közelébe vitt.

Egy telefonhívással kezdődött éppen 25 évvel ezelőtt. Érettségi előtt álltam, de legkevésbé a kidolgozandó tételekkel foglalkoztam. Diákrádiósként a nagyok közé vágytam, ezért összeszedve a bátorságomat felhívtam a *Tini-tonik* című műsor szerkesztőjét. Kőszegi Gábornak elmondtam, hogy jelentkeztem arra a „riporter kerestetik típusú” versenyre, amelyet egy magazin hirdetett diákoknak, és ahol éppen ő a zsűri elnöke, de nem szeretném megvárni az eredményhirdetés végét. Azt kértem Gábortól, hallgassa meg a leadott kazettát, rajta a riportjaimmal. Nem gondoltam volna, hogy már másnap visszahív, és arra biztat, hogy készítsek neki felvételeket.

Ezt követően leadtam az első kazettát a Pollack-portán, majd 1984. augusztus 21-én adásba került életem első riportja, amelyet a Magyar Rádiónak készítettem. Emlékszem, ezt meghallva örömemben kiabáltam, nem akartam elhinni, hogy sikerült!

Hét év „külsőzés” után lettem/lehettem az *Ötödik Sebesség* „belső” munkatársa. Ott és a 168 óra szerkesztőgében tanulhattam a szakmát, Sóskuti Mártától, Rékai Gábortól, Mester Ákostól, Kova-

lik Mártától. Ők voltak az elsők és talán az utolsók, akiktől szakmai segítséget kaptam a rádióban. És ami még nagyon fontos, ők voltak azok, akik kiálltak a kollégájuk mellett, még politikai „nagyságokkal” szemben is megvédték. Nyilván ehhez a háttér is kellett, egy olyan rádiós vezetés, amely ugyanezt sugallta: a kollégák fontosak, szükség van rájuk. Ezt a korszakot, és a tanuló éveimet – bevallom – visszasírom.

Bármennyire is igyekeztem elkerülni a múltba nézést, nem sikerült. Ahogy a nosztalgia, úgy én sem vagyok a régi.

GYÖRGY GÁBOR

Először csak a Rádió folklórjának történeteiből hallottam az elnökről, Hárs Istvánról. Az egyik nagy mesélő, Szilágyi János egyszer egy kvázos-balhész szituációról beszélt. A helyszín egy stúdió előtere, nagy a tanácstalanság, hogy mit is kellene csinálni, talán politikailag rázós meccs érhetett épp véget vagy valami hasonló, és a tejébe, épp amikor a legkevésbé kellett volna, még Hárs is belépett az ajtón. Szilágyhoz fordult, aki már rászánta magát, hogy bemessen a stúdióba. Hárs megkérdezte, hogy most mit fog mondani. A válasz: „Nem tudom Hárs elvtárs, de valamit fogok mondani, az a szakmám, hogy bármikor tudjak mondani valamit a mikrofonba”. A történet azzal ért véget, hogy Hárs ezt elfogadta, sőt tapintatosan el is hagyta a környéket.

Amikor egészen kezdő voltam, alig volt hasonszórú kolléga a környezetemben, aki már beszélt, pláne beszélgetett volna vele. Persze én sem. Mégis jelen volt valahogyan. Fel-felmerült, hogy járt-e már Hárs a stúdióban, szokott-e munkatársakkal szóba állni. Magyarán, viszonyultunk hozzá, amit könnyű volna ma politikailag értelmezni, miközben valójában a nagy vezetők karizmája nyilvánult meg. Akkor még nem tudtunk a menedzsment tudományról (talán ő sem), csak éreztük, hogy „vezetve van” ez a ház, és persze, szeretünk bejárni. A KAF-ról kevés dolgot lehetett az átlagnál élesebben látni Hárs általános jelenvalóságánál. Oda ugyanis – Bocz Józsefen kívül – még alelnök se igen járt. A szellemszerű jelenlét ritkán konkretizálódott: egyszer-egyszer híre ment, hogy valakit a szőnyeg

szélére állított politikai vagy morális csínytevés miatt; többször, hogy valakit megvédett, sőt megóvta mindnyájunkat az ártástól: a Pártközponttól vagy Sárffy elvtárstól. Aztán jött a Danubius-korszak, és számomra Hárs István szellemalakból valóságos személy lett. Közvetlenül persze nem irányította a kereskedelmi adót, de annak ügyei olykor elnökségi napirendi pontok voltak.

E helyen a „bevállalás” Hársról kell tanúságot tennem.

1986-ot írunk. Vállalta, hogy elinduljon egy önálló csatorna a Rádió szervezetében anélkül, hogy az agit. prop. szempontok bármelyike akár csak felmerülne vele kapcsolatban. Igaz, először német nyelven és korlátozott időben, de kevéssel később magyarul és egész nap. Vállalta, hogy ennek a programnak az adásidejét majdnem száz százaléban olyasmi tegye ki, aminek megjelenése, aránya a főműsorokban igen komoly mérlegelés tárgya volt. Fiatalabbaknak: a popzenéről van szó. Vállalta a fenyegető, majd be is következő konfliktust az NDK-val, amelynek illetékesei azt panaszolták, hogy Magyarországon mételyeznek a turistáit. És végül vállalta, hogy a Danubiusban önállóan, az ellenőrzött csatornákon kívül szerkesszük és mondjuk el a híreket. Befejezésül Hárs István megszólításáról kell szót ejteni. Ez hungaricum. Franciaországban vagy Finnországban könnyedén elvtársazná őt plébános vagy háziorvos, kalauz és miniszter, az összes normális párt bármely figurája. Nálunk görcsös jelenetek figyelhetők meg e téren. Nem tudni, hogy az illető Hárs Istvánt vagy saját magát óvja, nem akarja kompromittálni a megszólítással. Nyilvános megjelenéseinek ritka alkalmain látom egyik-másik volt kollégát vért izzadva kerülni, vagy szándékosan érthetetlen motyogásba rejteni a megszólítást, ami lehet Hárs úr-elvtárs, de esetleg István is, vagy István bácsi. Hárs ezt egészen biztosan átlátja, és bölcsen úgy tesz, mintha nem látná. Ne bántsuk ezzel! Olyan kevesen lehetnek, akit tudnak Hársról, a magánemberről, tehát oly nyilvánvaló, hogy akik megszólítják, az egykori Magyar Rádió legendás elnökéhez szólnak. Az elnököt pedig minden politikai megfontolás nélkül Hárs elvtársnak hívták és hívják. Kívánom, hogy még sokáig.

HAVAS HENRIK

Amikor túl voltunk a rendszerváltáson, kiderült, hogy az íróasztalok fiókjában nincsenek kiadatlan remekművek. Aztán az is kiderült, hogy mondjuk a Magyar Rádióban nem bukkantak fel elnyomott tehetségek. Isten ments, hogy neveket mondjak, de a mai magyar média hangoskodó főszereplői közül, abban az időben, amikor én a rádióban dolgoztam, tehát 1979 és 1990 között, mindenki a helyén volt. Borzasztóan kínos lenne, ha utólag azzal kellene szembenéznem, hogy valakitől elvettem a helyet, a műsoridőt, a lehetőséget, és a pénzt. Nézem a televíziót, hallgatom a rádiót és megnyugszom.

Bevallom, különösebben nem érdekel, hogy a szervezők jóvoltából kivel futok össze Hárs elvtárs születésnapi buliján. Nagyjából tudom, hogy kikre számíthatok. Igazából annak volna hírértéke, hogy kik azok, akik ilyen-olyan okból nem jönnek el. Nyilván nem jön el..., meg sem kísérlem, hogy körülírjam azoknak a személyét, akik „megtértek”.

Hárs Istvánna a rendszerváltást követően nem sokkal összefutottam a Bródy Sándor utcában. Köszöntem, ő visszaköszönt, továbbbindult, én pedig életemben először megszólítottam. Dél körül lehetett. Hogy tetszik lenni? – kérdeztem. Hárs, mielőtt válaszolt volna körülnézett. Aztán megkérdezte, hogy nem kínos-e nekem, hogy vele beszélgetek. Hát idáig jutottunk.

Hárs Istvánról nincs kedvem ódákat zengeni. Számomra ő olyan volt, mint Colombo felesége, rengeteget hallok róla, tudom, hogy lé-

tezik, de személyesen sohasem találkozom vele. A rádióban soha semmilyen sarzsím nem volt, csak hagytak dolgozni. Megcsinálhattam egy csomó fontos műsort, és sohasem kellett félnem. Azt sem tudom, hogy Hárs hányszor védett meg.

Már jó néhány napja túl voltunk azon, hogy Csernobilben történt valami, amikor Czinege Lajos miniszterelnök-helyettes, a polgári védelem parancsnokságán sajtótájékoztatót tartott. Két interjút adott, egyet a tévé *Híradójának*, egyet a rádió *Krónikájának*. Amikor sorra kerültem, és feltehettem volna az első kérdést, rám förmedt: „Mit művelnek maguk ott a rádióban? A Reggeli Krónikában milyen alapon mondták el, hogy a lengyel síkság felől fúj a szél? Elegendem van a rádióból! 56-ban küldtem én már tankokat a Bródy Sándor utcába, ha kell, megint küldök.” Ha valaki nem emlékezne rá, Skandinávia felől, Lengyelországon át közeledett a Kárpát-medence felé az a légtömeg, amely tele volt nukleáris szennyeződéssel. Már bent, a rádió épületében tudtam meg, hogy a pártközpontból telefonált egy elvtárs, hogy a pánik elkerülése végett, ne foglalkozunk a „légmozgásokkal”. Felhívtam az elnök titkárságát, bekapcsoltak Hárs elvtárshoz, és elmondtam neki, hogy mit üzent Czinege Lajos. A válasz rövid volt: „Ameddig én vagyok a rádió elnöke, addig fúj a szél.”

Végezetül, megint azokra gondolok, akik nem lesznek ott a születésnap bulin. Mert remélem, hogy buli lesz, és nem unalmas nosztalgizálás, tartalmatlan jópofizás. Az volna igazán nagy móka, ha volna pofája valakinek eljönni azok közül, akik hirtelenjében „megtértek”.

Seszták Ágnes egyszer azt írta, hogy a *Heti Hetesben* én vagyok a legveszélyesebb, mert kereszt van a nyakamban. Érdekes, hogy ez a kereszt 1979 és 1990 közt is a nyakamon lógott, de senki sem vette észre. Gondolom azért, mert Hárs elvtárs nem örült volna neki. Isten éltesse Hárs Istvánt!

HÁVELNÉ SZIKI VILMA

Ezen a szép napon szerénységére és segítőkészségére szeretnék emlékezni. Jó példaként talán az algériai rádiós és televíziós egyezmény megkötésének körülményeit érdemes felidézni. Elnökünk hiába kapta a legszebb meghívást a látogatásra, az bizony elhúzódott, mert voltak fontosabb dolgok. Akkor is meg kellett gondolnia a Rádió vezetőségének, hogy mire mennyit költ. Meghívóink már kezdtek neheztelni ránk, mivel ők kétszer is tárgyaltak nálunk, de mi még egyszer sem mentünk el hozzájuk. Végül sikerült meggyőznünk elnökünket, hogy anyagi lehetőségeinktől függően, az afrikai egyezménykötést egybekapcsoljuk a szintén esedékes francia rádiós tárgyalásokkal. Takarékoskodunk.

Ezek után igyekeztünk mindent aprólékosan előkészíteni, különösen figyelembe véve, hogy a magyar delegáció tagjai még nem jártak ilyen meleg éghajlatú vidéken. Elhatároztuk tehát, hogy a körülmények miatt nyers salátákat nem fogyasztunk, tanulva mások kellemetlen tapasztalatából. Elképzelésünk már leszálláskor füstbe ment, mert a repülőtéri ebédnél **bizony** azt kínáltak. A szerződések aláírása után adott fogadáson pedig – a helyi szokások szerint – bizony kézzel kellett fogyasztanunk a báránysültet. Ezeket a meglepetéseket még könnyedén tudomásul vettük. Amire viszont egyáltalán nem számítottunk, az a vízhiány volt. Algír legszebb szállodájában egyik reggel azzal kopogtatott be hozzám az MTV elnökhelyettese, Megyeri Karcsi, hogy tudnék-e borotválkozáshoz vizet adni neki. Egy egész üveggel! – lelkendeztem. Kinevetett: ez semmire se elég. Végül ki mentette meg a helyzetet? Természetesen elnökünk. Ugyanis az ő szobájában egy egész vízzel teli hordó állt, amelyet szokott közvetlenségével ajánlott fel a rászorulóknak.

HECKENAST GÁBOR

Frekvenciabarátság

Valamikor a hetvenes évek elején, a Kossuth műsor vétele az ország déli részén az esti órákban egy idegen adó megszólalása miatt szinte lehetetlenné vált, és ez a zavar – kisebb mértékben – másutt is érzékelhető volt. Rövidesen kiderült, hogy egy nagyteljesítményű kuvaiti adó egyszerűen ráállt a mi frekvenciánkra. Miután a többszöri diplomáciai tiltakozás eredménytelennek bizonyult, a Magyar Rádió és a Magyar Posta számára nem maradt más megoldás, mint egy hasonlóan nagyteljesítményű új adó létesítése. Így született meg a solti adó, ami persze nem két fillérbe került. Érthető, hogy ezek után mindenféle frekvencia elbitorlási szándékkal szemben eléggé „előfeszített” állapotban voltunk.

Néhány év múlva bejelentkezett Hárs elnökhöz egy másik közel keleti ország delegációja, azzal, hogy frekvencia-kérdésekről akarnak tárgyalni. Hársnak rossz előérzetei támadtak, s szólt nekem, hogy én is vegyek részt a megbeszélésen.

A megbeszélrt időpontban aztán betoppant a háromtagú delegáció. A bemutatkozás után előadták, hogy ők rövidesen egy nagyon fontos műsort indítanak el középhullámon, azon a frekvencián, amelyen a szolnoki adó sugározza a Petőfi műsort. Ez az ő adásukat nagyon fogja zavarni, ezért felkérnek minket, hogy – finoman szólva – menjünk onnan a fenébe. Mikor a gyomorszorító ingerült meglepetésből magunkhoz térünk, megpróbáltuk megmagyarázni vendégeinknek, hogy ezt a frekvenciát a Nemzetközi Távközlési Unió kizárólagos használatra a szolnoki adó számára jelölte ki, az

erre vonatkozó nemzetközi egyezményt a Magyar Népköztársaság ratifikálta, így ezt a frekvenciát senki más nem használhatja. Egyébként pedig nem tudunk, és nem is akarunk a Petőfi műsor számára más frekvenciát keresni. Érveink szemmel láthatóan falra-hányt borsóként peregtek le róluk. Búcsúzóul vendégeink még egyszer megismételték kívánságukat és hangsúlyozták: nagyon remélik, hogy tekintettel a két ország közötti jó viszonyra, és az arab ügy iránti elkötelezettségünkre, álláspontunkat meg fogjuk változtatni.

Aztán, ahogy az ajtó becsukódott a vendégek mögött, az én főnököm, akitől soha egy elfojtott káromkodást, egy ocsmány szót, egy kétértelmű mondatot nem hallottam, olyat mondott, hogy az egy mai magyar színdarabnak is becsületére válna. Mélységesen egyetértettem vele, mert már az egész tárgyalás alatt valami hasonló markáns kifejezés bujkált bennem. Csak nem mertem kimondani. Ő kimondta. A Petőfi frekvencia pedig maradt.

A TORONYDARU

A Rádióban mindig folyt valamilyen építkezés. Hol stúdiókat újíttunk fel, vagy alakítottunk át a változó technológiának megfelelően, hol új irodákat kellett kialakítani, hol a klíma rendszert korszerűsíteni. Egyesek úgy vélték, az épületeket már csak a falakban futó rengeteg vezeték tartja össze. Persze nagyobb építkezésre csak ritkábban került sor. Ilyen volt az ú. n. Üzemépület építése.

Ez az építkezés nehezen indult. A tervek már készen voltak, de nem találtunk kivitelezőt. Az állami építőipari vállalatok nagy urak voltak akkoriban. Válogattak a munkákban. Az egyiknek már nem volt szabad kapacitása, a másiknak túl kicsi volt ez a munka, a harmadik valami egyéb kifogást talált. Szóval egy helyben topogtunk. Ekkor megtudtuk, hogy rövidesen a Rádióba látogat az építésügyi miniszter. Nagyszerű, tőle kell segítséget kérnünk. Hárs elnökünket is befűtöttük, hogy vesse fel problémánkat a miniszternek. Ő

persze – mint mindig – vállalta a közbenjárást. Elhatároztuk, hogy a legrosszabb állapotban lévő épületrészeken át vezetjük a minisztert az elnök szobájáig, hadd lássa, mennyire szükségünk van az új épületekre. A látvány azonban szemmel láthatóan nem hatott rá megérzően, valószínűleg hozzá volt szokva a lerobbant épületekhez. A beszélgetés során aztán elnökünk a megfelelőnek látszó lélektani pillanatban elpanaszolta, hogy a kivitelező vállalatok nem akarják elvállalni a munkát.

Hát vegyetek nekik egy toronydarut!- mondta a miniszter.

Hárs szeme kerekre nyílt: Toronydarut?!

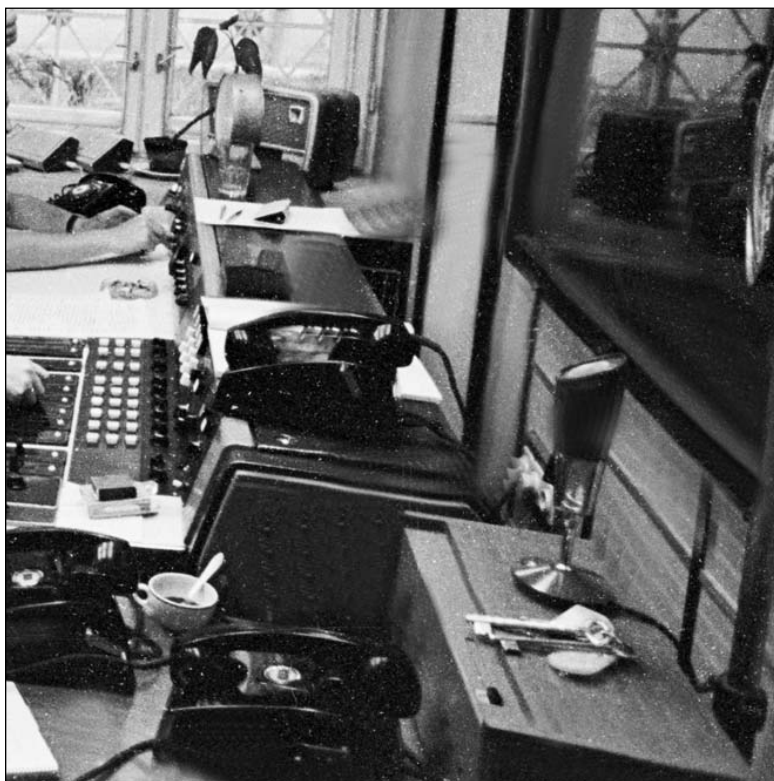
Majd elszámoljátok antennának!- volt a frappáns válasz.

Ezzel a felső szintű segítségnyújtás ki is merült. Mi viszont nem vettünk toronydarut, nem számoltuk el antennaként. Az Üzemépület valahogy mégis felépült.

(Bocsánat, hogy a szerkesztő, Vámos György közbeszól. A történet folytatását Hárs István mondta el nekem egy hosszú interjú keretében. Íme:

„A műszaki vezetés, élén Heckenast Gáborral, Horváth Józseffel, Ujházy Lászlóval és másokkal olyan innovatív készséggel dolgozott, hogy sokszor saját fejlesztéssel fel- és megújították, és működőképesé tették az üzemvitelt. A műszaki és a bemondó helyiségek nem voltak klimatizálva, nyáron a hőség-napokon a bemondóknak vödör jeget küldtünk fel, hogy elviselhető legyen a levegő. Nagy szükség volt egy üzemházra, új műszaki helyiségekre, és stúdiókra. A tervek készen álltak, pénz is volt erre, de egy minisztertanácsi rendelet akkor éppen megtiltott minden beruházást. Megvárva, mikor a miniszterelnök nyári szabadságra ment, elmentem Aczélhoz, és ismertettem a helyzetet. Ő mint illetékes miniszterelnök-helyettes, aláírta a beruházási engedélyt. Nem volt azonban építő vállalat, mind tele volt ennél jobb munkákkal. Bondor József miniszterhez fordultam segítségért, aki azt ajánlotta, hogy vásároljunk egy darut az 1. sz. Építőipari Vállalatnak. Ebbe nem mehettünk bele, nyilvánvalóan botrányos s

magyarázhatatlan lett volna. Minek a Rádiónak egy toronydaru? S ekkor jött csoda. A KIPSZER építő vállalat vezérigazgatója nagy zeneparát volt, a rádiózenekar minden koncertjén ott ült az első sorban. Szerette a Rádiót, jó kapcsolata volt a zenei osztály vezetőivel. Hallván, hogy mindenki elutasított, ő elvállalta, hogy megcsinálja. Hála érte. Sajnos már nincs közöttünk.”



HORVÁTH IDA

Miközben már napok óta arra készülök, hogy megírjam a köszöntést, jövök-megyek a folyosókon, nézem a velem szemközt érkezőket, és alig találkozom olyannal, aki szintúgy írhatna ilyen sorokat. Olyan fiatalok, mint voltam én akkor, a régmúltban. Így aztán sok személyes emlékem nem is lehet, kicsi voltam én még akkor.

Emlékszem azonban egy úrra, aki mindig előre engedett a Duna csemegében, a pultnál, ahol álltunk sorban a parizerért. 1981-ben lehetett, esetleg '83-ban, hiszen abban a két évben voltam várandós a gyerekeimmel. Ő mindig előttem állt, intett, léptem előre. Ez a legelevenebb kép: az úr, akit Hárselvtársnak hívtak.

A többi kép, történet már mind olyan, amely ma már nehezen hihető mindazoknak, akik szembe jönnek a folyosón. Hogy volt egy Rádió, amely több volt, mint egy munkahely, amelyben akár szívesen is dolgozunk még ma is. Akár... Nehezen hihető, hiszen magam is nehezen idézem fel a mélyből, mi volt az, ami olyan szenvedélyesen kötött, ami mindennél fontosabb volt, mert a megmaradáshoz el kellett tépni ezeket a személyes szálakat, elfogadni a más időket, azokban boldogulni. Nem szerettük egymást mi, régiek se jobban, mint a maiak, nem voltunk azonos véleményen, nem voltunk tehetségesebbek se, okosabbak se, de összekötött valami bennünket, valami, amiből máig egymásra ismerhetünk. Legendákat gyártani kár, mégis: a szabadság vett körül, a fontosság érzete, a jelentőség érzete, már-már a nélkülözhetetlenségé. Jó ezt érezni. Jó *volt* ezt érezni.

Az életműveket kötetekben mérik, kőben, vászonban, hangjegyekben. Hogy közösségben, emberekben, „érzetben” hogyan van lenyomata, nos, az megfoghatatlan. Hogy mi abból egy ember teremtese, mi a koré, a kettő összjátékáé, az kimérhetetlen. Mi mégis, akik mára még különbözőbbek lettünk, mint valaha voltunk, egyben bizonyára egyetértünk – hiszen azért jöttünk el személyesen is köszönteni Hárs Istvánt –, hogy azt a néhány évet és évtizedet, amit egy házban töltöttünk, van okunk megköszönni. És ez a – többnyire meg se fogalmazott vagy ki se mondott köszönet – ez a köszöntésünk.

De maradok magamnál és írom: örülök, hogy volt és van, valahogy jó ezt tudni, boldog születésnapot – és köszönöm,

De elég a fecsegésből! A lényegről még nem is beszéltem. Pedig minden régi rádiós tudja, hogy széles „udvara” van: mindenkin segít, számon tartja a születésnapokat. Törődik velünk. Születésnapja alkalmából őszintén kívánok még nagyon sok, jó egészségben és örömben eltöltött esztendő.

Boldog születésnapot, kedves Elnökünk!

JUHÁSZ JUDIT

Köszöntő

A terheiről keveset tudtunk. Elköteleződését ismertük és természetesnek tartottuk. Amiként azt is, hogy – a korszak engedte határokon belül – védelmező befolyására mindig számíthatunk a „fönről” érkező indulatokkal szemben. A nevével fémjelzett időszak (jó értelemben vett) állandóságához annak biztos tudata is hozzátartozott, hogy Hárs István számára minden érték fontos: a rádió szellemi és anyagi vagyona egyaránt. Napjainkban különös hangsúlyt kap ez a vezetői erény.

Humanizmusa az otthonosság biztonságérzetét kölcsönözte sokunk számára, akik a hetvenes években kerültünk abba a rádióba, amely mára már nemcsak a nevét veszítette el. Veszteséglista helyett azonban illesse szeretetteljes köszöntés az Ünnepelet, aki életkorát tekintve szinte egyidős azzal az intézménnyel, amelyet három évtizeden át irányított. Hárs István élt a hatalmával, de soha nem élt vissza azzal. Valódi rangját pedig nem azoktól nyerte el, akik kinevezték, – tekintélyét a rádiósok körében vívta ki. Embersége lefegyverző volt, egyszerűsége bizalmat keltett. Képes volt örülni a gyakornokok sikerének éppen úgy, mint a vezető munkatársak „szárnyalásának”. Szerette a rádiót és szerette a rádiósokat. A hallgatóság pedig nem a közvélemény kutatások mutatószámaként élt benne. Más korszak volt, igaz. A jellem azonban nem rendszerfüggő.

Az évek múlásával egyre többet jelent számomra az a csöndes figyelem, amellyel pályám során ösztönzött, bátorított, erősített. De ezt a mondatot már nem múlt időben kell írnom. De jó, hogy jelen idejűre válthatom a köszönet mondatait! Boldog

születésnapot kívánok és köszönöm a szeretetét, Kedves Elnök Úr!

Legutóbb személyesen Padisák Mihály életmű kiállításán találkoztunk az Országos Pedagógiai Könyvtárban. Akkor is, most is úgy érzem, Miska bácsi munkássága mélyén az ő szorgalma és igényessége is ott rejlik, amiként az „egyszervolt” rádió valamennyi műsorában fellelhetnénk valamit Hárs István lelkületéből.



KAPÁS IRÉN

Mozaikkocka egy arcképhez

Szerelmes lettem – a Rádióba. 1962-t írtunk, és a kellemesnek ígérkező, színesen kavargó kaland szinte észrevétlenül váltott át életet meghatározó érzelemmé. A Rádió akarta, hogy szeressék, és hagyta, hogy szeressék, és ebben meghatározó társtettes volt Ő is. Pedig néhány konvencionális mondaton kívül alig váltottunk szót. A pagodázások során hallottam Róla azt, hogy puritán, jó indulatú, nem játssza az eszét, riasztja a trágár beszéd, ha bajban vagy, számíthatsz rá, és tartja a hátát érted a magasságosok előtt. Nem volt különösebb dolgunk egymással, én egy riporter voltam a sok közül, ő elnök.

Mígnem a hetvenes évek első felének egyik dermesztően szeles estéjén összetalálkoztunk a Pollack téri parkolóban. Szerkesztőmmel, Szigethy Annával az egész napi montírozás után indultunk hazafelé, pontosabban a frissen szerzett kis 750-es, igencsak fapados Zasztavámhoz, mikor észrevettük, hogy elnökünk kitömött aktatáskáját cipelve, láthatóan nagyon fáradtan bandukol velünk szembe. Természetesen megállított, és aggodalmaskodott, amiért ilyen későig dolgoztunk, majd szabadkozva mondta, hogy sajnos ő már haza küldte a gépkocsivezetőjét, tehát nem tud egyikünket sem haza juttatni. Sebj – válaszoltam – az én autóm itt van, Annát viszem Budára, utána én is hamarosan otthon leszek. Nagyon szívesen Önt is elfuvarozom, hogy ne kelljen villamosoznia ezzel az irattömeggel. (Akkor már a folyosói „pletykákból” tudtam, hogy a szolgálati autója szinte mindig „szolgálati villamossá” lényegül.) A szavakra már

nem emlékszem, arra azonban igen, hogy udvariasan bár, de nagyon határozottan elhárította az ajánlatot. Próbáltam érvelni – mindhiába. Csak hát nem véletlenül riporter egy riporter, a legmakacsabban ellenálló riportalanyt is tudnia kell megnyerni a jó ügynek. Így aztán szándékolt pimaszsággal kérdeztem Tőle: – Azért nem jön Hárs elvtárs velünk, mert nekem csak egy kis szegényházi autóm van, és nem olyan úri, mint az Öné, és ráadásul nem is régen vezetek, tehát nem bízik bennem?” Habozás nélkül válaszolt: „Köszönöm, ha elvisz. Melyik az autója?” Én pedig köszönöm Önnek azt a Rádiót, mely életem elválaszthatatlan része lett, de úgy is mondhatom, mely az életem lett.



KAPOSY MIKLÓS

Szilvesztereink Hárs Istvánnal

Nálam esélytelenebbül senki nem pályázhatott 1963-ban arra, hogy fölvegyék a Rádióba. Életrajzomnak, mint egy állatorvosi lóénak, nem volt egyetlen elfogadható adata sem. Nagyapám, Kaposy József a Katolikus Szemle főszerkesztője, a Szent István Társulat igazgatója. Anyai nagyanyám bilkei Papp Anna, a munkácsi görög katolikus püspök leánya. Apám: vitéz dr. Kaposy Miklós, honvédelmi miniszteri tanácsos, felszentelt tábori lelkész, velem együtt kitelepített. Anyám 1947-ben Münchenbe emigrált, első feleségem kulákszármazású. Én mindezt beleírtam felvételi kérelmembe, mégis fővettek. Mint utóbb Bozó László főrendezőtől megtudtam, Hárs István támogatásával.

Első, 6-os stúdióbeli nyilvános kabarém alapötlete eretnek volt. Marton Fricivel azt találtuk ki, hogy négy adásba csoportosítva a fővárosi színházak művészeit, mindenki a skatulyájától eltérő szerepet kapjon. A Nemzeti társulata a Vidám Színpaddal, a Vígszínház a Petőfivel, az Opera a József Attila és Jókai Színházzal, a Madách az Operettel „vetélkedett”. Így kapta Major Tamás Hacsek szerepét, és Benedek Tibor Luciferét, így lett Sárdy Jánosból Hamlet és Pécsi Sándorból Zsupán. Fehér Klára *Mindenütt jó, de legjobb sehol* című paródiájában Sinkovits tündökölt. Házy Erzsébet pedig Vujicsics Tihamér operájában énekelte, hogy „Mama, fogjál nekem békát!” A fekete leves az utánra ígérkezett, hogy már az egész sorozat dobozban volt: el kellett fogadtatni az elnökséggel. A testület egy vészbíróság hangulatában ült össze: az engedélyezett 18 ezer fo-

rintos műsorköltséget „hajszállal” túllépve, 91 ezret utaltam ki az első adásért. Hárs István nem szólt, csak zordan nézett. Képzeletemben én már csak büntetésem minősítésében voltam bizonytalan: megúszom-e hűtlen kezeléssel, vagy a szabotázst is rám varrják?

A lehallgatás huszadik percében Kiss Kálmán elnökhelyettes hang nélkül fölállt, hátrament (az őrséget riasztani – bilincseért – legjobb esetben a munkakönyvemért?) és vérfagyasztó kulcscsörgés kíséretében kinyitotta a szekrényét. Kivett belőle egy bontatlan üveg konyakot, majd poharastul-tálcástul elém szervírozta az egészet. Elsőként Hárs elvtárs koccintott velem.

Egész besorolásom eldőlt ezzel a gesztussal. Megbízhatóság, politikai judícium, ízlés kérdése soha többé nem merült föl, de még a költségkereté sem. Az elnökségi műsorelfogadások ekkortól jókedvű megbeszélésekké szelídültek. Becsületemre kijelentem: azóta egyszer se szóltak bele abba, hogy mi legyen a kabaréimban, és abba is igen-igen ritkán, évente talán ha egyszer, hogy mi *ne legyen* bennük.

*

Az 1963-as szilveszteri rádiókabaré lehallgatásán a díszvendég, a főítész Szirmai István, a Központi Bizottság titkára. Rosszkedvűen rágha a bajuszát, kedvezőtlen jel. A rádiós stáb hamuszürkén szorong. Peregnek a számok, egy konferanszban említésre kerül, hogy megrepedt a vakolat az Astoria aluljáró frissen készült álmennyezetén.

Szirmai elvtárs hosszan csóválja a fejét.

– Azt akarják az elvtársak, hogy Nyugaton rajtunk röhögjenek? Örökké csak a hibákról beszélnek? Hát miért nem csinálnak egy pregnáns politikai kabarét arról, hogy mit művelnek az imperialisták Kongóban?

Jelentem, hogy a kongói kabaré mindmáig nem készült el. És Hárs István sose kérte számon.

1966 szilveszterén hangzott el Moldova György *Ajándék a nagybácsinak* című jelenete. Alaphelyzete, hogy egy magyar polgár ki

akarja küldeni a Trabantját a rokonának az Egyesült Államokba. A tanácstalan vámhatóság kérdi tőle: mihez kezd majd odakinn a nagybácsi a Trabanttal?

– Jó lesz hamutartónak a Buickjába.

A lehallgatáson Kulcsár Ferenc, az MRT egyik akkori elnökhelyettese szenvedélyesen ecsetelte a veszélyt: mi lesz, ha ezen a viccen NDK-s szövetségeseink megsértődnek? Hosszú polémia után, Hárs közbelépésére sikerült csak elérni, hogy az inkriminált mondat benn maradjon az adásban. Az NDK nem üzent hadat. De sokáig mintha tényleg nehezteltek volna.

A szilveszteri kabaré előkészületei évről évre egy rituális mondatlall kezdődtek. Szeretett elnökünk és jóakarónk, Hárs István meghívta a szerkesztőbizottságot, hogy a legfrissebb politikai információkba beavassa. Fellapozva jegyzeteit, mély sóhajtással mindig így intónált:

– Idén különösen nehéz helyzetben vagyunk.

Ennél a pontnál minden ősszel kitört a kollektív röhögés, pedig Hárs eme helyzetelemzése mindig a valóságot tükrözte. A páros évek előtt eleve csillapította kritizáló bátorságunkat, hogy hol országgyűlési választás, hol pártkongresszus előtt álltunk. Márpedig köztudott, ugye, hogy ilyenkor a saját kérésére távozó garnitúra utóvédharcai, másrészt a helyükre pályázó más, fontos elvtársak személye körüli bizonytalanság kiszámíthatatlan következményeket okoznának. Legjobb tehát nem bántani senkit. De a közbeeső évek szilveszterei sem gondtalan hejehujaként készülhettek.

62-ben a kubai válság miatt volt neuralgikus a hangulat, 63-ban pont a fölvételünk napján lőtték le Kennedyt, 65-ben kitört a vietnami háború. 67-ben azért kellett kesztyűs kézzel bírálnunk, nehogy megtorpedózzuk az épp, hogy rügyező gazdasági mechanizmust.

– És idén mire kell vigyáznunk? Várhatók például hangulatron-tó érintézkedések? – kérdeztük.

– Szerencsére nem – nyugtatott meg Hárs. – A legutóbbi KB ülés semmi ilyet nem helyezett kilátásba, Ott voltam.

– Pompás, akkor ezt ragozzuk optimistán. Nekiálltunk. Erről szólt a fél műsor. Ekkor alkotta örökérvényű axiómáját Tabi László: „Aki árt mond, mondjon bért is!” Vita nélkül átment a műsor, hazamehet a *Rádióújság*, indulhat a nyomda.

Fock Jenő aznap Tiszaszederkényben mondott beszédét a televízió is közvetítette. Ebben kikottyantotta, hogy a kormány kénytelen hozzányúlni a húsárokhoz.

December 27-e volt. Az egész stáb még aznap este a stúdióban gyülekezett, hogy minden érvénytelenné vált viccet, utalást, mellékmondatot kioperáljunk a kész műsorból. Ötmillió fültanú előtt, ugye, nem hazudtolhatjuk meg a kormányfőt. 30-án délig tartott a „szabás-varrás”, hogy „konceptciónk” kifordítva, az ellenkezőjét sugallja.

Aznaptól kellett Andaxint szednem.

A kellemes ünnepek az elnökségi lehallgatással kezdődtek számunkra. Vérre menő fogadásokat kötöttünk: mely mondatokat, vicceket fenyegeti a kicsippentés veszélye. Néha direkt benn hagyunk áldozati bárányokat, melyek hallatán a vezetői testület egy emberként hajolt jegyzetei fölé, s miközben ők felkiáltójeleikkel bíbelődtek, elsiklottak három másik, számunkra fontos poén fölött.

Legutóbb például öt mondatot, vagyis nem egészen egy percet javasoltak kivenni. Hangsúlyozom: javasolták, baráti beszélgetés közben, és azt is csak azért, mert egy fontos elvtárs elmozdítása felől Hárs István frissebb információkkal bírt minálunk. Imperatívusz nincsen. Vagy meggyőzzük a bizottságot a magunk igazáról, vagy kétesélyesre játszunk, és a veszélyes mondat végül benn felejtődik az adásban.

Utólagos reklamációra már nem kerül sor, de ha egyszer mégis, arra az esetre tartogattam egy aforizmát: „A szabadságnak mindig a másként gondolkodók szabadságának is kell lennie.”

Sose mondta így ki, de ebben a szellemben vezetett és támogatott minket Hárs István, akit hálám örökké üldözni fog. Lehet, hogy nem pártszerű, amit kívánok: de az Isten éltesse, tartsa meg őt egészségben, szellemi frissességben és mindnyájunk szeretetében.

KARÁCSONYI ISTVÁNNÉ TORNAY BORBÁLA

1963 szép nyarán vettek fel a Magyar Rádió Hírszerkesztőségébe. Igen szigorú főnökünk volt – Földi Iván – de a mai napig áldjuk, akik még vagyunk, mert megtanított bennünket tisztességesen dolgozni. Ezért tudtam 43 évet boldogságban ott tölteni.

Édesapám 1944-ben a Magyar Nemzeti Banknál volt alkalmazásban, az „aranyvonattal” távozott az országból. 1963-ban Bécsbe jött, és kérte, hogy látogassam meg. Hiába kértem – többször – útlevelet, pedig gyermekem is volt.

Kollégáim tanácsára nagy izgalommal és félelemmel kihallgatást kértem dr. Hárs Istvántól, aki úgy fogadott, mintha régi barátok lettünk volna. Remegve elmeséltem az életemet és a jelenlegi munkámat, majd arra kértem, ha tud, segítsen nekem útlevelet kapni. Egy hét múlva kezemben volt az útlevél.

Nem csak ezért, hanem emberségéért, jóságáért a mai napig nagyon tisztetem, szeretem.

KARDOS ERNŐ

Közelebbről nem ismertem Hárs Istvánt.

Ő pedig szerintem még a nevemet sem tudta. De ez akkor, 1978-ban engem nem is érdekelt.

Ugye, a riporter ritkán találkozik az elnökkel, legfeljebb egy rádiós összejöveten egy rövidke kézfogásra másik kétszáz ember társaságában. Gyakornokként a Szolnoki Stúdióban azt gondoltam, hogy mindegy is, ki a Magyar Rádió elnöke, hisz sokkal fontosabb, hogy például Szilágyi János *Kettesben* címmel, a közélet kereteit folyamatosan feszegető műsort készít. Élőben, ami akkor nagy szó volt. És fontos volt számomra a felvágott nyelvű *Ötödik sebesség*, a *Táskarádió*, és hónapról hónapra a rendszert kiröhögtető kabarék...

No de mi érdeme lehet ebben az elnöknek? Ez a kérdés ugye egy gyakornoknak megbocsátható?

Hisz nem az elnök, hanem Borenich Péter készített hangjátékokat, amelyek nemcsak nemzetközi fesztiválokon kasszíroztak díjakat, hanem bizony el is hangozhattak a rádióban. És ott voltak Gácsi Sándor dokumentumműsorai, azok kétkezi munkás hősei. Amit az életről ők akkor szalagra mondtak, az akkori politikai lapokban meg sem jelenhetett volna. A Kossuth hullámhosszán azonban beszélhettek.

És én tényleg nem gondoltam, hogy az elnöknek bármi köze lehetne mindehhez...

Ott a szolnoki végeken az volt fontos a számomra, hogy a 168 óra főszerkesztőjétől Ipper Páltól vagy Mester Ákos Krónikáiból

rádiózni tanultunk. Úgy másfél évtizeddel később mi magunk is készíthettük a *Rádió politikai magazinját*. A 168 óra ugyanis olyan műsor volt – ha valaki nem emlékezne – amely errefelé, Kelet-Európában fehér hollónak számított. Figyelt a világra, kíméletlenül ütközött a hatalommal, még akkor is, ha ezért a műsor mindenkori készítői rendre „szőnyeg szélén” álltak. A politika mégsem tudta megszüntetni, nem rúgta ki a szerkesztőket vagy a riportereket. Sőt, később a diktatúra bukását is végigkövetítettük, mégpedig úgy, hogy büszkeségünkre a rendszerváltás után a Magyar Rádió a leghitelesebb intézmények egyike lett. Az „utolsó”, igazi 168 órát én vezettem, de ez jóval később történt...

...előtte persze még rájöttem, hogy mi köze volt a műsorokhoz az elnöknek. Hárs Istvánt közelről azután sem ismertem, ő pedig – szerintem – a nevemet sem tudta... de fontos ez?

KEREKES ANDRÁS

Meggyőződéses, elvhű, toleráns

Isten éltesse Hárs Istvánt, azt az embert, aki nélkül mi valamennyien mások volnánk, mint ma, amikor körbeüljük ezt az egyszerre valóságos és képzeletbeli ünnepi asztalt!

Kivételes szerencsémnek tartom, hogy csaknem két évtizeden át dolgozhattam az általa vezetett Magyar Rádióban. Mostanság egyetemi oktatóként leendő újságíróknak és kommunikációs szakembereknek rádiós ismereteket is tanítok. A tantárgy része a Magyar Rádió története, az pedig elképzelhetetlen Hárs István nélkül. Mindig elmondom, és nemrég alkalmam volt erről a Budapest Televízióban is beszélni, hogy a Magyar Rádió különös helyet foglalt el a Kádár-korszak tömegtájékoztatási rendszerében. Mint a kiemelt fontosságú tájékoztatási eszközök egyike, természetesen folyamatosan magán érezhette a politika figyelmét, de – köszönhetően vezető munkatársainak – azzal együtt is tág tere maradt az újságírói munkának. Az intézmények akkor működnek jól, ha észrevétlenül hasonlítanak irányítójukra. A Magyar Rádióban a szakmai fölkészültség és tisztesség volt az első számú követelmény, hasonlóan a szervezet élén álló elnökhöz. Hárs István egész életében meggyőződéssel, elvhű ember módjára szolgálta a baloldalt, de tisztában volt vele, hogy az irányítása alatt álló intézmény egy egész nemzet rádiója, azoké is, akik nem osztják az ő meggyőződését. Azt akarta, hogy ők is magukénak érezzék ezt az igen intim tájékoztatási eszközt. Különösen igaz volt ez azokban az évtizedekben, amikor még nem volt ennyire sokszínű a választék.

Előadásaimban sokszor elmondtam, hadd erősítsem meg most írásban is: a Magyar Rádió az országos fórumok közül a legszabadabb volt, közszolgálatra törekedett már akkor, amikor a szó jelentését sokan még nem is értettük igazán. Ő értette, és tudatában volt annak is, hogy meggyőződését is így szolgálja leghívebben. Köszöntjük személyében a meggyőződéses, elvhű, toleráns embert.

Ha visszagondolunk a Hárs István munkatársaként eltöltött évtizedekre, megannyi fontos követelmény juthat eszünkbe. A tájékoztatási szakmában sokat ezek közül ma is haszonnal alkalmazhatnának. Ő akkor tette meg, amikor az nem mindig volt kockázatmentes. A Magyar Rádióban sikerre csak az számíthatott, aki szakmáját magas színvonalon művelte, minden más csak azután következett. Az ő vezetői munkájának dicsérete, egyfajta elismerése az is, hogy az általa megbecsült, kiemelt újságírók – elenyésző, sajnálatos kivételektől eltekintve – a megváltozott körülmények közepette is helytálltak, nem veszítették el arcukat, nem koptatták el személyi hitelüket.

KERÉNYI MÁRIA

Kedves Elnök úr!

Végre itt az alkalom, hogy elmondjam Önnek, milyen szerencsésnek tartom magam, amiért rádiós pályafutásom java részét a Hárs-éra évtizedei alatt tölthettem el. Feltételezem, régóta tudja, de ha mégsem, hát most én árulom el: bennünket, oknyomozó-tényfeltáró riportokat és rázós dokumentumműsorokat készítő rádiós szerkesztőket, riportereket rengetegen irigyeltek a szakmában – *Ön miatt!* „Könnyű nektek bátran nevén nevezni a dolgokat, s kiállni igaz ügyek mellett bármilyen magasan trónoló hatalmasságok ellenében is, ha egyszer maga a megtestesült puritán erkölcs és civil kurázsia háttországotok!” – olvasták a fejünkre keserűen azok a kollégák, akik az írott sajtóban hol letiltást, hol üvöltözős ledorongolást kaptak a főnökeiktől merészebb hangvételű anyagaikért.

S való igaz: Ön a fentről érkező vagy akár vonalas szakmai berkekből eredő feljelentgetéseket – amelyekből nekünk, a *Mit üzen a Rádió?* heti adásait készítő újságíróknak ugyancsak bőven kijutott – mindig úgy fogadta, hogy mielőtt egyetlen lépést is tett volna, bennünket kérdezett meg, tőlünk kért részletes, pontos, aggályosan hiteles tájékoztatást, mert *megbízott bennünk*. S ez a bizalom roppant felelősséget rótt ránk, de ugyanakkor erőt és biztonságot adott a napi munkához, valamint felért egy folyamatos egyetemi továbbképzéssel. Ezen múlt ugyanis, hogy úgyszólván diplomamunkák születtek nálunk, tehetséges, tisztességes, szenvedélyesen igazságkereső műsorok, amelyeknek eredményeként megtapasztalhattuk, milyen érzés *változtatni a bennünket körülvevő világ arculatán*. Például az-

zal, hogy egy zsákfaluban út épült, hogy Vas megyében megalakult az ország első érdekvédelmi szervezete mozgáskorlátozottak számára, hogy visszakapta emberi méltóságát egy bírói tévedés ártatlanul meghurcolt áldozata – hogy csak néhányat említsek több száz címet tartalmazó sikerlistánkról.

Mindebben az Ön személyes szerepe, Elnök úr, elévülhetetlen. A *Mitüzen* egykor volt műhelyének minden tagja nevében – így a körünkből már sajnos eltávozott *Sipos Tamáséban és dr. Szegő Tamáséban is* – ezt köszönöm meg most, 85. születésnapján dr. Hárs Istvánnak. Jó volt az Ön keze alatt dolgozni, érdemes volt újságírónak lenni a 70-es, 80-as évek Magyar Rádiójában!

Isten éltesse erőben, egészségben, szeretett Elnököm, s küldjön továbbra is jó szeleket a vitorlájába!



KOMJÁTHY GYÖRGY

Köszönet a boldog évekért!

Ritkán jártam az elnöki szobák környékén. A stúdiókkal, lemezjatszókkkal, magnókkal voltam barátságban. Egy elnökségi vélemény megragadt bennem: „El kell ismerni, maga ügyesen táncol a borotvapenge élén”...Ma már tudom, hogy azoknak köszönhetem, hogy nem sérültem, akik otthonommá tették a Bródy Sándor utcai épületet, akik védőhálót tartottak alám, ha véletlenül elvéteném a lépést, akik nyugalmat, baráti légkört teremtettek körülöttem. Ezekben az években a könnyű műfaj jégpályához hasonlított: ha nagy lendületet vettél, nagyot huppanhattál!

Három és fél évtizeden át – munkatársaim segítségével – számos szórakoztató sorozat műsort szerkesztettem és vezettem, a híres három „T” betű közül nem is a „Túrt” – inkább a „Támogatott” kategóriában dolgoztam. Tudatában voltam, hogy munkám a hétköznapi hangulatát, a szórakoztatást, a kikapcsolódást, a közönségkapcsolatot szolgálta. De ebben az időben voltak piros betűs ünnepnapok is ezen falak között.

A VI. stúdió a szimfonikus zenekar, az énekkar, a gyermekkórus otthona volt. A VIII stúdióban a tánczene „zsoldosai” pergették a ritmust. Az I. stúdióban a színházi világ élvonala tűnt fel nap-nap után. A sportközvetítések ismert sztorija: hogy míg az emberek a képernyőt nézték, Szepesit hallgatták. (Isten őrizzen, hogy ezzel Vitray Tamás érdemeit lebecsülném.) Folytatásos családregényünk sugárzása idején kiürültek az utcák. A 168 óra és stábja az újságírás és a politikai hírelemzés magasiskoláját nyújtotta. Legendás nevek,

akikre csodálattal tekintettem fel: Ipper Pál, Kroó György, Róbert László, Marton Frigyes, Körmendi László, Rapcsányi László, Petress István...

Ezt a virágzó műhelymunkát irányította végtelen türelemmel, ha kellett józan mérlegeléssel elnökünk: Hárs István.

Mint már említettem én csak érzékeltem a jelenlétét, aktív éveimben személyes találkozásra egyszerűen nem volt szükség. Ma már öröm számomra, ha szót válthatunk. Hárs István figyelmessége irányomban most, idős koromban is sokat jelent Mindennél többet ér ezt olvasni egyik legutóbb hozzám címzett leveléből: „Munkájával jelentős népszerűséget és elismerést vívott ki nemcsak maga, hanem az egész Rádió számára.”

Örülök, hogy Vele és az egykori Főosztályvezetővel, Főszerkesztővel ma is rendszeresen beszélgethetek. (Ide sorolok néhány kedves, régi kollegát is!)

Szerencsés vagyok, mert jókor voltam jó helyen. Szép évtizedeket töltöttem el a Magyar Rádió varázslatos világában, amiért ezen a napon illesse elsősorban a köszönet Elnök Urat, Hárs Istvánt. Jó egészséget, további nyugalmas éveket kívánok.

KOVALIK MÁRTA és ERDŐS ANDRÁSNÉ

Kedves, Jó Hárs Elvtárs!

Azt mondják, az él igazán sikeres életet, aki külön világot terem mag körül, mint amilyent talált a születésekor. Ön ezt a bravúrt csinálta meg a Magyar Rádióban. Ebben a külön világban dolgozhattunk együtt Önnel, és talán különbek lehettünk általa mi is, mindannyian.

Rendet csinálni magunk körül, a másik fél igazságát elfogadni, a lényegekéig leásni, végokokban gondolkodni, hogy a tehetség egyúttal kemény munka is, s hogy a kemény munka inkább becsülendő, mint a hatalomhoz való katonás igazodás, hogy jobban szeretheti magát, akinek jellemét nem torzítja a rejtőzködő félelem, hogy lehet rendszer-független alapértékeket rendszer-függetlenül hirdetni, ez lett a munkánk Hárs-kori "tízparancsolata."

1950 óta voltunk rádiósok. Végigéltük légszomjjal küszködve mindezek hiányát, és ajándékba kaptuk azokat az évtizedeket, amelyek által azzá lehettünk, akik vagyunk.

Maradjon velünk még sokáig!

KRISTÓF GÁBOR

Reggeli csúcs

21-es stúdió. Álmos reggel... Műsorvezető a helyén, szerkesztő, gyártás, technikus egy helyen. Utolsó egyeztetések: a zene végén szólal meg, cseréljük fel a két anyagot, mondd el a felkonfban, hogy mi volt az előzmény... Szóval a szokásos légkör. Fialat még a műsor, menet közben alakítgatjuk, de a visszajelzések már azt mutatják: szeretettel fogadja a hallgatóközönség. Tetszik, hogy tegeződünk (fiataloknak szánjuk), tetszenek a zenék és a hozzájuk fűzött apró információk, egyáltalán: „bejön” a hangulata Madarász Jutka *Aranyos Jó reggelt*-jétől az ismert emberek időbemondásáig.

Hónapokig dolgoztunk az előkészületeken Sós-kúti Mártával és Ördögh Csillával. Ötletek százai jöttek-mentek-maradtak, míg végül a műsor elindult. A címét végül Márta adta. (Én vitatkoztam eleinte, de aztán meggyőződtem.) A műsor ötlete is az övé: „Kristikém, kellene reggeli magazinműsor a Petőfin is, tudja?” – mondta utánozhatatlan hangsúllyal. Aztán nekiláttunk. Ültünk együtt a Rádióban, Márta lakásán, Csillánál – míg végre Márta a kész tervvel be-mehetett az elnökhöz. Vártuk a döntést. Mehet! – mondta mosolyogva úgy másfél óra elteltével. Akkor jött a szöszölés a részletekről, a technikai megoldásokról, a munkatársakról; kik vezes-sék, kik szerkesszék, ki mit csináljon...Ezen a reggelen már üzemszerűen megy a műsor.

Ugrál a másodpercmutató. Pár perc múlva hat. Maloschik Robi zenei szerkesztő áll a magnó mellett, keze az indítógomb fölött. Egyszerre kell majd nyomnia az időtekercset (ezen vannak percen-

ként az órabemondások) és a szignáltekercset. Ebben a percben megjelenik a technikában Hárs István, az elnök, vele egy kopaszítás, nagydarab pasi. Hárs mosolyog, köszön és azt mondja: – Itt van velem az utódom, gondoltam, ismerjék meg, és lássa ő is, hogyan indul a Reggeli csúcs.

A nagydarab ember is mosolyog, belép a technikába, öles léptekkel átvág a termen, és férfias mozdulattal elkapja Robi jobb kezét: Hajdú István! – mondja Robi szemébe nézve. Négy másodperc hatig. Maloschik felüvölt: – Menjen a jó édes nénikéjébe! Nem látja, hogy dolgozom?! És kitépi a kezét a Hajdúéból, nyomja a gombokat. A magnó elindul. – Jó reggelt, én meg Maloschik Róbert! – mondja már ő is mosolyogva. Hárs az ajtóban áll, rázza a nevetés törölgeti a szemét...- Hát ilyet! – mondja. – Bemutatkozott! Az új fiú kicsit zavartan áll még egy darabig, aztán ő is elneveti magát: – Tényleg ilyenek? – kérdezi az elnöktől, ő meg bólogat csak. Nemigen tud szólni a nevetéstől. Beszélgetünk még kicsit, érdeklődik, hogy minden rendben van-e, aztán köszönnek, mennek. Az új elnök tájékoztatva van. Mi meg a régit emlegetjük. Azóta is...

KULCSÁR ISTVÁN

A Fater bringája

A Krónikánál dolgozott két angyalföldi vagány: Szabó József (nem a P. Szabó, hanem rádiós nevén a Zsabó) és Pászt Robi. És mivel jól dolgoztak mint riporterek, valamikor az 50-es évek végén vagy a 60-as évek elején elküldték őket jutalmul egy turistacsoporttal (Barát-ság-vonattal?) Moszkvába.

A csoportnak megmutatták a szovjet főváros minden nevezetességét, köztük a Kremlben a fegyvertárat. Az egyik terem előtt az idegenvezető közölte: „A következő teremben azok a tárgyak vannak kiállítva, amelyeket a diadalmas orosz seregek zsákmányoltak az évszázadok során.”

Mire Zsabó Pásztnak (de a körülöttük állók számára is hallhatóan): „Robi, itt lesz a fater bringája.”

Természetesen akadt valaki, aki otthon jelentette ezt, és – így mesélték – Hársnak nem kis erőfeszítésébe került, hogy kimossa a két kollégát, akik kirúgás, fegyelmi, minden nélkül úszták meg „a fater bringáját”.

KULCSÁR KATALIN

Kedves Hárs István!

Az alkalom számvetésre készített. Mi minden történt abban a tizenöt esztendőben az Irodalmi Osztályon, amikor Ön volt az elnökünk? Jó évek voltak ezek, és most ezt köszönöm meg ezzel a pársorral.

Tágult a tér és sokkal több lett a lehetőség. Újdonságot jelentettek az élő adások: a *Könyvről könyvért* rejtvenyműsorral, az országos műveltségi és irodalmi vetélkedősorozatokkal kiléptünk a Rádió falai közül. Írókkal, színészekkel jártuk az országot, és a kétnyelvű irodalmi estek révén kapcsolatba léphettünk külföldi rádiókkal is. Ez elmondhatatlanul sokat jelentett, hiszen az én nemzedékem felnőttként lépte át először a határt.

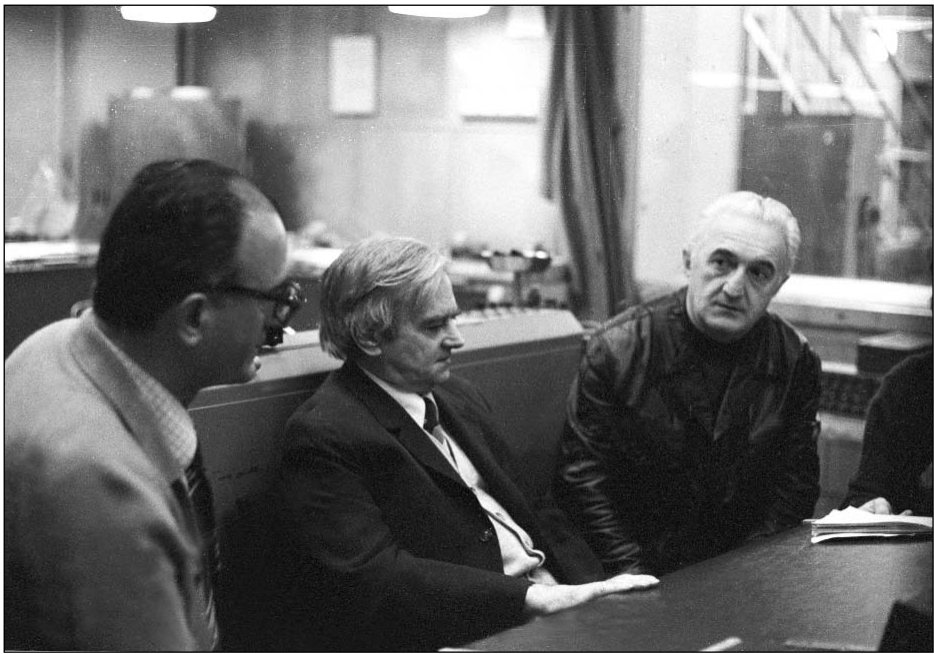
Mindezzel egyenértékű volt az az élmény, hogy arca lett a hallgatóknak, minket is megismertek. Elnyertük a szakma megbecsülését, véleményformáló irodalmi műhelynek tekintették a szerkesztőséget. Irodalmi szerkesztőként, műsorvezetőként nap mint nap érezhettem, hogy értelme van a hivatásomnak. Ebben az időszakban valósíthattam meg régi álmomat: az *Ötágú síp* sorozat gazdájaként bemutatthattam a határon túli magyar irodalmat. Jelentkeztünk magazinműsorokkal, sokunknak máig a legkedvesebb emléke a *Társalgó* című, oldottabb hangvételű műsor elindítása.

Nagy élet volt a stúdiókban, a hangjátékok, az íróportrék örök értékei a Magyar Rádiónak. Ehhez támogatást, bizalmat is kaptunk.

Mindez ma már régi idők meséjének tűnik, magam pedig úgy hiszem, ilyen egy igazi Rádió. Mindehhez kellett egy Elnök, akinek ez fontos volt, de erre akkor nem gondoltunk. Így volt természetes. Ez is eszembe jutott most, az Ön születésnapján.

Negyven esztendőt töltöttem a Magyar Rádióban, és erre a 15 évre jó szívvel emlékezem. Köszönöm.

Tisztelettel és szeretettel kívánok minden jót a további esztendőkre!



LAKATOS ERNŐ

1950-től, húsz éves koromtól a katonai sajtóban dolgoztam. A légierő lapjánál szerkesztettem seregtest újságot, majd a Néphadsereg című lap rovatvezetője voltam. Amikor az újság napilapból hetilap lett, jó néhányan elkerültünk a szerkesztőségből. Többen a Népszabadsághoz, én a Magyar Rádió Aktuális Szerkesztőségébe. 1960 nyarán így ismerhettem meg Hárs Istvánt, az intézmény akkori elnökhelyettesét. A rádiónak mindaddig csak hallgatója voltam, sohasem jutott eszembe, hogy valamikor ott fogok dolgozni. Barátaim ijesztgettek, mondván: a „civil” sajtóban nem lesz könnyű a helyzetem, főleg az elején, mivel az újságíró kollégák között elterjedt az a vélemény, hogy a katonai objektumok előtt azért áll fegyveres őr, hogy az értelmet, a logikát elűzze. S erre a ráadás: katonáéknál meg az áll, hogy ami négyyszögletes, az gurítjuk, ami kerek, azt cipeljük, az egésznek nincs semmi értelme, viszont nagyon katonás.

Szóval a nem katonai sajtóval való találkozásom a első személyisége Hárs István volt. Szobájában fogadott, egy halk szavú, igen szerény, első látásra szimpatikus, megnyerő ember. Emlékezetem szerint egy-másfél órászkát beszélgettünk, főleg arról, mit is vár tőlem a rádió. Elsősorban arról volt szó, hogyan kellene megújítani a belföldi szerkesztőség, a belpolitikai rovat tevékenységét. Hárs István tanácsa az volt, hogy a vezetőnek feltétlenül ki kell alakítania a kapcsolatrendszerét a minisztériumok, főhatóságok, intézmények és a közigazgatás vezetőivel, melynek alapján hosszabb lejáratú terveket lehet készíteni. Nem mellékesen szóba került, hogy a történelmi egyházak számára biztosítani kell adásidőt, hogy azonos idő-

ben, azonos feltételek mellett szólhassanak a híveikhez. Megterveztük a publicisztikai rovatot, ahol az ország legjelesebb tollforgatói kapjanak lehetőséget gondolataik közreadására. Nem folytatom a sort, inkább arról kívánok még szót ejteni, hogy ezt az indító beszélgetést Hárs István megkülönböztető figyelme kísérte. Tudtam, hogy megújuló műsorinkat folyamatosan hallgatta, észrevette, hogy magam is elkezdtem műsorokat készíteni, azokról többször véleményt is mondott. Munkámban bátran kezdeményezhettem, mindig is tudtam, hogy a gáncsoskodó kívülállók legkülönbözőbb fontoskodásaitól megvéd, ha pedig bármiféle észrevétele van, azt velem közli, s nem üzenet, vagy célozgat.

Személyes segítsége nélkül soha nem szervezhettük volna meg az akkoriban újdonságnak számító, több helyszínen zajló kapcsolásos műsorokat. Miközben többen az élő adástól féltettek bennünket, mások a költségeket emlegették, elsősorban sokallták. De mi mertünk, mert volt háterszágunk. Elindítottunk olyan, mindennapokat érintő műsorokat, mint az *Országúton*, *dűlőúton* sorozat, hogy a többi ehelyütt ne említsem. Olyan rádiós újságírók, szerkesztők, riporterek tevékenykedtek a belpolitikán, mint Balla Anna, Kovalik Karsci, Pászt Robi, Szabó Jóska, Kiss Erzszi, Kovács Kati, Balyó Mari, Szigeti Anna, Feleki Klári, Gulyás Gyula, Garami Laci és még többen belsősök, s kitűnő külsősök gazdagították a névsort, vettek részt a műsormunkában. Nem véletlen, hogy ez az időszak életem egyik felejthetetlen emléke maradt a mai napig. Befejezésül nyomatékosan hangsúlyozom, hogy munkánk Hárs István nélkül elképzelhetetlen lett volna. Magunkat az ő csapatának tekintettük, s azt is tudjuk, hogy a „viharfelhőket” ő hárította el a fejünk felől. Nem egyszer vállalta, de soha tovább nem adta a „felülről” jött dorgálásokat.

Nyolcvanötödik születésnapján – mert szóban nem túrné – írásban köszönöm meg a Rádióban, általában a magyar tömegtájékoztatásban vele eltöltött felejthetetlen esztendőket. Hosszú életet, boldogságot kívánok a magyar rádiózás kiemelkedő személyiségének, Hárs Istvánnak!

LÁSZLÓ GYÖRGY

Elfogultan, elfogulatlanul

Egy idő után rovat-, majd osztályvezető lettem, így az úgynevezett műsorülésre jártam. Az első- és negyedhetes anyagokat tárgyaltuk. Az elsőhetest ércbe öntöttük, ez már a *Rádióújságnak* ment (itt lép elő a múltból egy különleges ember, Lévai Béla főszerkesztő), a negyedhetesen még lehetett változtatni. Az értekezletet vezető elnökhelyettes a nagyműveltségű emberek közé tartozott, lexikális kérdésekben általában igaza is volt. Ehhez megfelelő irónia, szelíd köztözködés tartozott. Az utóbbi tulajdonsággal én is rendelkeztem. Okát nem tudom. Két igen szelíd szülő így engedett el a világba, de később gyanítottam, hogy a magyar történelem is erősen részt kért ebből a mixtúrából.

Az egyik alkalommal erős vita alakult ki. Ekkor ott volt Hárs István is. Az említett elnökhelyettes feje lassan, de határozottan vöröszödni kezdett, a helyzet kezelhetetlenné vált. Az elnök, egy idő után, átlátta a dolgot, és félhangosan szólt: Ne idegesítsd magad, provokál. Az más! Az elnökhelyettes arcára kezdtek visszatérni az élet valós színei. A műsorülés után megvárt. Máskor ne provokáljon, mondta, és érződött, úgy tudja, hogy pontozással győzött. Az elnök egy mondata tette helyére a történeteket.

Kopogtak a szobám ajtaján. Egy, a Televízióban dolgozó kolléga lépett be az ajtón. Szerettem, azóta is szeretem. Természetes becsületessége fogott meg. Kérdőn néztem. Át szeretnék jönni hozzád dolgozni. A mentők telefonszáma után kezdtem kutatni a memóriámban (a tévé ebben az időben kezdett nagyhatalommá válni), de

csak ennyi jött ki belőlem: Mert? Ki fognak végezni, mondta nagyon egyszerű, érthető megfogalmazásban, de olyan volt a hangszíne, hogy nekem kezdett el fájni. Nem dönthetem el, de lemegyek az elnökhöz. Megtörtént. Gyanakodva nézett. A Televízióból a Rádióba? Meséltem az ok-okozati összefüggésekről, a kivégzést enyhébb jelzők halmazával helyettesítve. Elgondolkodott, majd leszólt a személyzeti osztályra. Átjön egy riporter a Szabadság térről hozzánk. Éreztem a vonalán érkező hitetlenkedést. De...volt a válasza. Ez rövid volt és érhető. Az elnök visszatért hozzám. A kollega mit fog csinálni a Szórakoztatón? Utánozhatatlanul kedves voltam. Szereti a falusi embereket, imád utazni is, tettem hozzá gyorsan, lemegy vidékre riportokat készíteni. Humora is akad, jól fog dolgozni. Később, amikor a riporter visszatért kiinduló harcálláspontjára, a Televízióba, a folyosón találkoztam az elnökkel. Megállt. Mit tehet ilyenkor az ember? Megáll. Tényleg jó riportokat csinált, szólt az elnök, és megérintette a vállam.

Új főosztályvezetőt kaptunk. A mikrofon valaha élt legjobb sportriportere lett az, Szepesi György. Több jó tulajdonsága volt. Az egyik az, hogy szeretett Brazíliába járni, én meg értettem azt az emocionális hatást, amit ez az ország gyakorolt rá. Hogy ne bánkódjak meg nagyon (nélkülem ment!), mindig hozott valamilyen apróságot, általában ezzel a szöveggel: Egy hete még Pelé volt. A serdülő kor felé baktató fiamnak ajándékoztam, ő tudta, hogy örülnie illik, bár nemigen tudta, hogy mit jelent az, hogy Pelé. Történt valami itthon, kérdezte fájdalomdíjként Szepesi. Mondtam, hogy átettük „X” riportert. Ő már semmin sem csodálkozott (látta játszani a két Sárosit, Zsengellért, Toldit) és csupán ennyit kérdezett – Hárs? Én nem vehetek fel senkit, lementem hozzá, beleegyezett. Saját szerepemről némileg erősebb pozitív jelzőket használtam, lényeg, hogy megnyugodott. Nem nagyon ismerték egymást a riporterrel, ezért: Rendes? Nagyon. Semmi baj sincs vele?, köztükdött kicsit tovább, nem energikusan, de így illet, hiszen főosztályvezető volt. Semmi, győztem meg véglegesen. Mielőtt kiment volna a szobából, még

megszólaltam. Egy problémám volt. Azaz, kérdezte a kiváló riporter, de mint főosztályvezető. Vissza akarja Erdélyt. Szepesi érdeklődve nézett. Te megőrültél, Erdélyt én is szeretném vissza. Persze, mondtam, de te a Kovács I. Barna, Sárvári, Bodola, Tóth III nagyváradi csatársor miatt szeretnéd. (Valamikor 5-0-ra verték a Ferencvárost). Miközben azon gondolkodhatott, hogy ki legyen az új osztályvezető helyettes, még feltette a leglényegesebbnek tartott kérdést: Ő miért akarja? Elindultam kifelé. Hová mész? Mindenfelé a Rádióba. Mert? Megyek mesélni. Két hét múlva kibékültünk. Ez máig tart, erősen.

Egy fiatal, tehetséges riporter beleszeretett az ország egyik legkedvesebb titkárnőjébe, aki nálam vezette a titkárságot. A történet impulzivitását nehéz visszaadni. A riporter nem csupán konok volt, de „az igazamért bármit” típus is. A körülbelül egy-két hónapja fehér bőrrel bevont ajtóinkra, egy-egy szívet rajzolt. Eltűzlött nagyságban, késsel, plusz a nyíl. Az ajtó nemigen látszott a festéktől, mert a riporter nem volt igazi művésze annak a területnek. Kértem az Olvasótól: el tud képzelni egy folyosót, végig szívekkel? Volt, aki így fogalmazott: Ez egy kórház kardiológiáján is illusztrációs terület lehetne. Egy-két nap múlva éppen hozzánk érkezett az elnök, jó szokása volt a műhelyek látogatása. Megtekintette a folyosót, majd hívatott. Az érzelmeket értem, szögezte le, de mi lesz, ha egy külföldi vendég érkezik? Majd kitalálok valamit, volt elsőprően értelmes a válaszom. Túl azon, hogy a javítás ismét rengeteg pénzbe kerül majd, lenne még egy kérdésem: a rajzoló le tudja csillapítani? Nem túl meggyőzően mondja az igent, jegyezte meg. Tényleg, nem túl meggyőzően mondtam. Egyszer lementem hozzá. A cél határozott volt. Szükségünk lenne, szombat délután, 60-90 percekre. Mert? 5-8 perces anyagokat írhatnánk és kiváló érveléssel kezdem beszélni a leendő műsor várható pozitív hatásáról. Aktualitás, napi problémák, stb. Majd rátértem a várható fogadtatás nagyszerűségére. Közte? Zene, és elmondtam, hogy nemrég született Mozart és Presser, majd ők. Kik írják? Elmondtam 10-12 nevet. Akkor nagyjából

háromnegyedüknek éppen „elfogadhatatlan” neve volt. Nem fognak örülni, nézett az elnök a plafon felé. Erősen hallgattam, ez tűnt célravezetőnek. Két perc telt el, nagyon halkan. Egy hónap múlva kezdhetik. Legyen humoros, ironikus, ez mégiscsak a szórakoztató osztály. Ugyanis benne volt két, három név, a mai „ÉS” publicisztikáját írók közül, és még néhányan „innen-onnan”. Taglaltam írói erényeiket. Akkor sem fognak örülni, így az elnök. Jól írnak, igyekeztem meggyőzni. Pláne! – így ő. Sokáig mentek az 5-8 percek.

Presser és Zorán érkezett. Afrika-koncert lesz. Mindenütt a világon, szólt Presser. Itthon is, tette hozzá Zorán. És? Kellene 2-3 óra. Zenei osztály, mondtam. Nem. Te. Akkor le kell mennem a Hárs-hoz. Várjatok. Lementem, elmondtam. Mennyi idő kell? Másfél nap. Körülbelül olyan csend lett a szobában, mint amikor a Titanicon meglátják a jéghegyet. Az elnök elgondolkodott. Az egész világon? Igen, erősítettem meg, bár akkor még nem tudtam pontosan, hogy mit is jelent az, hogy „egész világ”. Kit visz ki a Népstadionba magával? Felsoroltam kb. tíz riporter nevét. Ők a legjobbak. Természetesen, mondta az elnök. A többiek maradnak? Visszamentem Zoránéhoz. Mondták, hogy megírják az éppen aktuális pápának.

Kitaláltuk, hogy legyen *Rádiónap*. Huszonnégy órán keresztül a legjobb műsorok. Ekkor ezt hívtuk piárnak. Jobb volt, mint a mai, mondjuk nüánszokkal. Beszéltem a külföldi tudósítókkal. Mondom. Az egyik egy nagy országból tudósított, visszaszólt. Feltörik a sírokat, elviszik, és nagy pénzért eladják a második világháborús kitüntetések. Erről beszélnél? Az adás „egyeses, élő” volt. Igen, válaszolta. Ha ezt elmondod, engem kirúgnak. Majd óvatosan fogalmazok. Abban az időben a 22.00 órai híradás után jelentkeztek a tudósítók. Hírnök érkezett, 3-4 perccel a bejelentkezés előtt: Hársék jönnek. Kitaláltam a világ legjobban lejáratos ötletét. Ki megyek eléjük, és húzom az időt. Így történt. Az elnök azonban valamit megérezhetett. Meghallgatjuk a tudósítót, majd utána beszélgetünk. – mondta. – Az eddigiekhez gratulálok. Meghallgatták. A tudósító nem fogalmazott óvatosan Ki tud jönni velem a folyosóra?

– kérdezte az elnök. Természetesen. Mit mondhat ilyenkor az ember, ezen kívül. Hányig van benn? – így ő. Reggel nyolcig – így én. Akár tovább? – így ő. Beleegyeztem. Figyeljen rám – ismét ő. A teljes beszélgetés ilyen rövid dialógusokból állt, a XX. század dramaturgiai szabályainak megfelelően. Ha tízig nem hívom fel, érezze úgy, hogy továbbra is a Magyar Rádió munkatársa. Ha felhívom, valami, majd csak kiderül. Nem hívott. Soha többé nem került szóba a dolog. Aztán, már nem dolgoztam a Rádióban, elkezdtünk összejárni. Az elnök, az új elnökhelyettes (már kirúgva) és én. Ez összesen hat ember. Körbe-körbe. Az egyik alkalommal Hárséknál voltunk. A házigazda a világ legjobb halászlevét készítette, ami nem jellemző Európa többi rádiós elnökére. Tizenegy körül így szólt, a szintén igen képzett elnökhelyettes: Menjünk, a vendéglátók már fáradtak. Még ne, így az elnök, aki egész este feszült volt. Éjfél előtt néhány perccel, előttünk néhány korty bor. Megfogta a poharát, azal megérintette az enyémet és szólt: Tegeződjünk. A feszültség eltávozott a szobából...Azóta tegeződünk. Barátomnak érzem. Szolidaritás, empátia és még sorolhatnám az Idegen szavak szótárából az ideillő kifejezéseket, amelyekkel más is rendelkezhet, de ő feltétlenül. Annyit még hozzátennék, hogy valószínűleg szerencsém volt, hogy a Magyar Rádió legjobb elnökével dolgozhattam együtt. Most a születésnapját ünnepeljük. Vélhetően szerencsém volt, ismételném, mert az Emberséggel találkozhattam, személyesen. Már csupán egy mondat, de ez lényeges: Még hosszú, szép utat. Egy ilyen írásban, így tanultam az esztétika előadásokon, kell, hogy legyen egy komoly elem is.

LÁZÁR ESZTER

Gazdátlan csukák

Most pedig minden holmim elviszem a tornateremből. Azt is, amit csaknem harminc évvel ezelőtt hoztam ide. A szekrényben beszáradt tusfürdők, dezodorok, koszos trikók, törülközők, tornacipők. Szagukról is meg tudnám mondani, melyik, kié volt. A másik szekrényben só, paprika, műanyag tányérok, poharak. Hajdan volt, és már sohasem lesz lakomák kellékei. Fodor János több tucat *Krónika* riportja régóta érintetlenül, katonás rendben sorakozik a polcon. Rajtuk cím, dátum, riportalany. Ha valaki ezeket egyszer véletlenül megtalálná, egyenest vihetné a földszinti Rádiómúzeumba.

Fodor remek volt tornatanárnak. Tudott átadni a tempójából, a lendületéből, mozgás-invinciójából, s nem lehetett kidőlni, amikor elordította magát: Csináld! Ne hagy abba!

Amikor mégiscsak abbahagytuk, következett közös témánk, a Rádió. Műsorok, műhelyek, tervek, ötletek, elismeréseink, jogos, vagy vélt sérelmeink s persze a közélet egyre izgatóbb hírei. Bár a vitákat olykor nemcsak a szauna melege fűtötte, azt azért senki sem gondolta volna, hogy csakhamar egyesek azt mondhatják másoknak: Takarodjatok innen!

Emlékszem, 1981 őszén nyílt meg a Rádió csillogó-villogó konditerme, az épületegyüttes erre a célra legalkalmatlanabb pontján, az Olasz épület legfelső, ablaktalan emeletén. Aki ide álmodta, azt gondolhatta, ha elromlik a légkondicionáló, majd megjavítják, ha koszos lesz az üvegtető, lemossák. Mostanra se levegő, se természetes fény. A szauna még egyetlen működő izzószála finoman szól-

va kontraproduktív a megvetemedett ajtajával. Kívül pedig már semmi sincs.

Először – még az ántivilágban – a munkásörök tűntek el a róluk elnevezett teremből. (Velük tűnt ellátmányuk, a babgulyás, össze téveszthetetlen illata is.) Annak idején március 15-ére mozgósították őket. Azt beszélték, innen fölalatti folyosó vezet a Múzeumkertbe. Az írógépműhely később vált okafogoyottá és lakat került a bútorraktárra is.

Az utóbbi években úgy adódott, hogy a régi csapat elárvult maradéka megkért, vezényelném a tornaórákat. Tehát profilt váltottam. Vagy mégsem igazán? Hiszen ha a dolgok önmaguk diktálta logikáját követjük, a mozdulatok egymásutánja ugyanúgy szerkeszthető, mint a klasszikus szimfóniáké.

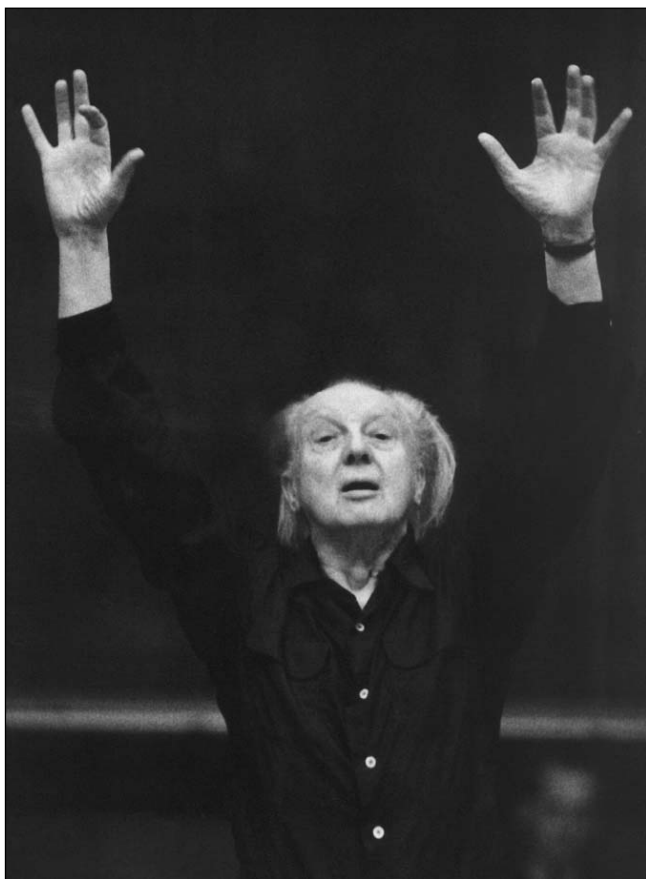
Összepakolom a cuccom, és leülök egy percre az üres teremben. Bámulom a falon a nedvesség domborulatait, a lepergett vakolat mélyedéseit. Eszembe jut néhány azok közül a külsősök közül, akik éveken át rendszeresen velünk ugrándoztak. Közöttük van Haraszti Zsolt, a fiatalon meghalt operatőr, a végsőkig velünk tartó Sólyom András rendező, Nemes Gábor öccse, János, a későbbiekben a harmadik világ orvosa, Bencsik András, akkoriban a Népszabadság újságírója...

Hirtelen úgy hallom, mintha a csepegő csapok monoton koppánásai ritmust váltanának. Gyorsuló, erősödő hangjuk életteli zsivajjá változik. A gazdátlan trikók és csukák röpködni kezdenek a teremben, míg meg nem találják gazdáikat. Súlyzók emelkednek-süllyednek, hulla-hopp-karikák pörögnek, bordásfalak nyöszörögnek, fonnyadt gumilabdák kigömbölyödnek. Fodor ordít: Ne hagyj abba! Csináld!

És csinálják: Dibusz Éva, Mélykúti Ica, Váradi Juli és Ránki Juli, Mihancsik Zsófi, Barát Józsi, Nyakas Szilárd, Asperján György, Sinkó Péter, Juhász Nagy Ági és Lengyel Nagy Anna, Kondor Katalin, Báron Gyuri, Bedő Iván, Marschall Éva, Peidl Bori, az akkori Farkas Zoli, Katona Terézia, Kövesdy Zsuzsa és Szikra Zsuzsa,

Tasnádi Edit a törököktől, Nagy Attila a spanyoloktól, Ördögh Csilla, Vándor Ági, Bánky Csaba, György Gábor és Gábor Laci, a Vicsek, a Zentai, meg a Martin Kovács.

Tudom, most már muszáj felállnom, kimennem, bezárnom magam mögött az ajtót. Nehogy – mint az öreg inasra, Firszre, a *Cse-resznyéskertben* – rám zárják az üres házat.



MARTIN KOVÁCS MIKLÓS

A gyógyvíz és a rádiózás

A Lukács fürdő áldásos gyógyvize messze földön méltán híres arról, hogy reumát gyógyít és gyengéden ápolja az ízületeket, de aki mélyebben ismeri a forrás titkait, jól tudja: nem csupán a görbe gerincet segít kiegyengetni, hanem a gondolatokat, sőt urambocsá' még a lelket is. Hárs Istvánról anno azt regisztrálta az egyébként természeténél fogva egészségesen pletykaéhes virtuális Pagoda híradó, hogy a Lukács fürdő hűségese törzsvendég körébe tartozott. Őszintén remélem, hogy most, 85 évesen is oda jár, és jó egészségben, lelkesen rója a hosszokat.

Alighanem a legtöbb rádiós számára ez volt az egyetlen privát dolog, amit az elnökről tudott, ha tudott valamit egyáltalán. Hárs István olyan vezető volt, aki másokat segített szóhoz jutni, értékes gondolatokat a korszak sajátos viszonyai között értelmezhető nyilvánossághoz segíteni, miközben ő maga jobbára háttérben maradt. Úgy irányította a Magyar Rádiót, hogy a saját politikai fegyelmezettségéből és (általában mások) fegyelmezetlenségéből fakadó konfliktusait, kételyeit, örömeit a Lukács vizébe merülve dolgozta fel.

Könnyen lehet tehát, hogy mindaz, amiért Hárs Istvánt jó emlékezetükben tartják rádiósok és nem csak ők, legalább részben a nemes gyógyforrásnak köszönhető. *A vélhetőleg, a bizonynyal, az alighanem, a könnyen lehet* szavak és társaik ugranak elő, amikor megpróbálom ráncba szedni a halványuló emlékeket, de végtére is ez nem csoda, hiszen Hárs István ugyan egyáltalán nem volt barát-

ságtalan és megközelíthetetlen, de alapvetően privát ember maradt. Mostanra meg már szárba szökken egy új nemzedék azokból az ifjabbokból is, akik akkor születtek, amikor Hárs István nyugdíjba ment, és közben jókorát fordult a történelem kereke, vagyis azokra az évekre emlékezni immár tényleg történelmi emlékezés. Az emlékek pedig sokfélék, a belőlük összerakott mozaik érdekes és persze szubjektív. Ez rendjén való.

Van viszont egy kiemelkedő, objektív vizsgálódásra alkalmas nemzeti érték, amely igen jó mércéje Hárs István elnöki korszakának, ez pedig a Magyar Rádió archívuma. Az archívum, amely tanúskodik arról is, hogy ellentmondásaival együtt milyen nagyléptékű, korszakos, történelemformáló szellemi műhely, mecénás volt a Magyar Rádió, amelynek abban az időben ugyan nem voltak piaci versenytársai, voltak viszont olyan vezetői és munkatársai is, akik képesek voltak messzebbre látni, mint amit éppen a falinaptár mutatott. Így aztán még az is lehet, hogy azok, akik még értékelik azt a szellemi teljesítményt és sejtik, hogy kinek milyen része volt benne, legalább gondolatban odaképzelnék egy szerény kis táblát a Lukács patinás falára, az öreg platánok alá, oda, ahová a hálás fürdőzők sok-sok évtizede rakják a maguk márványba karcolt üzeneteit. A felirat pedig valami olyasmi lenne: Köszönet, H. I. – Köszönet, Lukács. Aláírás: Rádióhallgatók. Ezt pedig érti, akinek értenie kell, aki pedig nem érti és kíváncsi, járjon utána. Érdemes.

MÁDER LÁSZLÓ

Egyszer, talán harminc éve is már, volt egy rettenetes álmom: sugallata az volt, hogy a rádióműsorban ezután csak itt-ott, alig kimutathatóan lesz jelen a népzene, a zenehagyomány, mi több, a Bartók nevét viselő adón még annyira sem... Szörnyű volt! Visszaébredve a valóságba, megnyugodtam. Hiszen nap mint nap sugárzunk népzénét, felvételeket készítünk országszerte olyan dalos falusiakkal, akik a hagyományozódás folyamatában fogják még az előttük jártak kezét, támogatjuk a táncházas mozgalmat, feldolgozásokat rendezünk a magyar zeneszerzők java részétől, és rögzítjük azokat stúdióinkban énekművészekkel, zenészekkel. Fesztiválokat és műsorakciókat szervezünk (némelyik nemzetközi visszhangot váltott ki). S hogy ez így mehet tovább – nyugtattam magam – annak legfőbb záloga az elnök, Dr. Hárs István személye.

A mából visszatekintve is úgy gondolom, hogy a Magyar Rádió az értékek – a mi esetünkben a népi-nemzeti értékek – megbecsülésére, továbbadására szerveződött valódi műhely volt. Jó volt benne részes lenni!

Tisztelt Elnök Úr!

Nyolcvanötödik születésnapja alkalmából kívánok Önnek jó egészséget az emberi élet legvégső határáig! S hogy maradjak a „kaptafámnál”, jókívánságomat megtoldom egy énekes köszöntő szövegével:

„Barátim, hazunnan jöttetek vagy honnan?
Onnan!
Jobb helyről nem lehetett sehonnan!

Tán tisztelők vagytok, amint erányozok?
Azok!
Jól van, magam is úgy fáradozok.

De mi a címere ő tiszteletének?
Ének!
Jól van tehát, hogy idejövéték!”

(Lajtha László pusztaújlaki gyűjtése)

MÁRVÁNYI PÉTER

Lapszemlés voltam valamikor a nyolcvanas évek második felében, amikor egy szép hajnalon egy igen erős Népszabadság-jegyzetet ajánlott szíves figyelmembe az ügyeletes főszerkesztő, nehogy kihagyjam. A lap egyik vezető munkatársa, egyébként főképp bűnügyi tévéműsoráról ismert riporter, akinek kérdezői stílusa méltán idézte a nyomozó kollégákét, de publicistaként is hasonló minőségű volt újságírói életműve – nevezzük XY-nak – szóval eme férfiú tollából dühödt szóáradat jelent meg az akkori környezetvédők ellen. A Duna Kör tagjai valamely nyugati lapban jelentettek meg valamit a bős-nagymarosi gátrendszer ellen, és XY őket dorongolta súlyosan, anélkül persze, hogy a dorongolt irományt a kedves olvasó megismerhette volna.

Akkoriban már eléggé erősen kötődtem személyesen és gondolataimban is a demokratikus ellenzékhez, a főnökeim tehát tudhatták, hogy számomra ennek a bunkósbót-irománynak a szemlézése több mint kellemetlen: pokolian nézeteim ellen való. Nem emlékszem, ama korahajnali időpontban hogy jutott eszembe a megoldás, mi az, amivel jelezhetném a hallgatónak: ez azért nagyon nem az én véleményem; nos, a megoldás eléggé evidens volt, a szokottnál sokkal sűrűbben emlegettem a cikk szerzőjének nevét. Sokkal-sokkal sűrűbben: csakúgy durrogtak-puffogtak a „véli X.Y”, „írja X.Y”, „XY szerint”, „XY leszögezi”, „XY leszögezi”, „XY hangsúlyozza”, és hasonló szellemdús fordulatok. Mondatonként legalább háromszor. Ebbe kössön bele valaki: hiszen én csak a szerzőt idézem. Meg

a szerző nevét. csak kissé sűrűn. A korai első elhangzás ellenére jó néhány ismerős és ismeretlen hívott fel, időnként hangosan röhögve és jelezve: vették a lapot.

Aztán valamelyik kolléga sokatmondó arckifejezéssel adta át a kagylót: „Hárs elvtárs!” No, gondoltam, most jön a nekem szóló le-dorongolás... Szó sem volt róla. Hárs elvtárs csendesesen közölte, rendben van a lapszemle, de „az elvtársak” azt kérik, hogy még ez meg az a mondat kerüljön bele a későbbi változataiba. Gyors fejszámolás után azt válaszoltam: „Jó, de akkor ez még nyolc XY!” Mire Hárs csak annyit mondott: „Rendben!” – és letette. Így is lett, plusz két mondat és nyolc „X.Y”, aztán jöttek tovább a röhögő telefonok...

XY-nal azóta sem találkoztam. Viszont ez az eset volt az alapélményem Hárs Istvánnal. Erről szólt akkoriban a Magyar Rádió: megpróbálunk üzeni a hallgatónak, aki pedig vezette az intézményt, megpróbált megvédeni minket a kisebb-nagyobb stiklik következményeitől. Sőt, e sztori kapcsán is az volt az érzésem: Hárs István szerette, hogy mi így működünk, talán inkább adott értelmet a maga működésének is, mint ha egyszerűen csak közvetítette volna a pártállami intenciókat: elfogadni minket, és úgy lavírozni az akkori viszonyok közepette, nyilván izgalmas és egy komoly formátumhoz méltó szerep lehetett.

Akkoriban nemigen láttam bele a pártközpont és a Rádió közti meccsekbe, de nyilvánvaló: Hárs Istvánnak köszönhetjük főképp, hogy talán a Magyar Nemzet csapata mellett nekünk kellett a legkevesebbet hazudnunk, leköpnünk magunkat azokban az időkben, a magyar sajtóban, elektronikus médiában. Nem csoda, hogy a kilencvenes években olyannyira keményen estek nekünk, régebbi rádiósoknak: nem lehetett a múltunk kapcsán kinyírni bennünket, egyszerűen el kellett bocsátani minket. Akkori rádiósokként legtöb-ben törés és átállás nélkül élhettük át a rendszerváltást, többek közt, mert ilyen volt az elnökünk, mert volt egy ilyen elnökünk a legkritikusabb években.

MÉLYKUTI ILONA

Kedves Hárs István!

Nehéz volt leírnom igazi keresztnévét, nekünk mindig csak „Hárs elvtárs” volt, a szó legjobb értelmében. Én – mint oly sokunk – a Magyar Rádióban lettem felnőtt. Ott tanultam meg dolgozni, ott éltem át az alkotás izgalmát, ott vártak tőlem kreativitást, érdeklődést, teljesítményt és persze ott tanultam meg elviselni a szakmai irigységet, kezelni a rivalizálást. Megértettem, hogyan kell a sorok között üzenni, hogyan lehet jó ügyeket szolgálni és hogyan köthetek úgy kompromisszumot, hogy ne kelljen utána szégyenkezni. Szakmai életem legfontosabb élményei mind összeforrtak a Rádió egyik fontos korszakával, a nyolcvanas évek egyre nagyobb szabadságával és a rendszerváltás megismételhetetlen történéseivel. Zsi-bongó, izgató, állandó szellemi készenlétben tartó, igazi műhely, otthon, barátkozó, találkozó és szórakozóhely volt számomra is a Rádió, hiszen ennél jobb szórakozást elképzelni sem tudtuk akkoriban. Mekkora adomány, hogy a munkánk lehet a hobbink, a létezés igazi terepe, összefolytak a napok, a munka, a pihenés, a magánélet. Emlékszem, egyszer az éjszaka közepén készültem el egy sokszereplős 168 Óra riportom vágásával és olyan elégedettséggel és boldogsággal ültem be a Trabantomba, mintha a legszebb szerelmi légyottról tartanék hazafelé. Akkor el sem tudtam/tudtuk képzelni, hogy van számunkra hely a rádión kívül is. Sajnos, ma már tudjuk.

Köszönöm Önnek, hogy mindezt átélhettem! Köszönöm, hogy vezette, képviselte és védte a számunkra oly fontos helyet. Tudtuk, hogy sokszor kiállt mellettünk, értünk és nem engedte a fülünkbe

jutni az igaztalan bírálatot, csak ha nagyon égett a ház. És köszönöm, hogy nem felejtett el engem. Mindig eljutottak hozzám a gratulációi, kedves szavai, soha nem hagyott telefonszámot, nem akarta, hogy visszahívjam, csak jelezte, hogy „jól van, rendben van...”, hogy hallgatja, nézi és követi a munkámat. Őrzöm azt a levelét is, amit a Táncsics díj alkalmából kaptam Öntől.

Remélem, még sokáig érezhetem megtisztelő figyelmét!



MESTER ÁKOS

Köszöntés és köszönet

Egyetlen példányban megjelenő, neki és róla szóló könyvvel készülnek megünnepelni egykori elnökük nyolcvanötödik születésnapját azok a rádiósok, akik – hogy is mondjam – ugyancsak benne vannak már a korban.

Veteránjáték – mondtam volna huszonéves pályakezdő riporterként, mikor még rádiós fenegyereknek készülve, erős késztetésem volt a szemtelenkedésre. Most persze – koromhoz és a veterán csapathoz illően – visszafogom magam, igyekszem komoly lenni és ünnepélyes.

Szelíd és tiszteletreméltó főnökünk természetesen már régen nyugdíjban van. Utóda – erőteljes, pitbull-természetű marketingmenedzser – éppen „olcsó és dinamikus tartalomszolgáltatóvá” kalapálja a rádiót, miközben hideg fejjel, rezzenéstelenül távolít el onnan bárkit, hiszen érzelmileg nincs köze a „projekthez”, amelyet havi kilenc és félmillió forintért óhajt irányítani.

A puritán, tisztességes, munkatársait mindig védeni igyekvő, olykor hezitáló és gyámoltalan régi főnök mást ambicionált. Nem tudom, pontosan mit, de állítom, hogy az ő idejében hazug viszonyok közt is relatív igazmondóként működött a rádió. A nyolcvanas években már támpont volt a zűrzavarban. Hiteles előkészítője a szabad társadalmi nyilvánosságnak és a rendszerváltásnak. Erősödő presztízsét a Magyar Rádió megőrizte azután is, becsülettel helytállt a kilencvenes évek médiaháborújában, és én persze soha nem felejttem el azt az újságcikket, amely a csaknem szétvert rádió

helyzetéről így tudósított: „Már csak a 168 Óra ketyeg tovább, mint halott csuklóján a karóra.”

Azt a műsort, a *168 Órát*, annak idején lényegében az elnök brusztolta ki. Ő tartotta a hátát, ha valamely balhé miatt védeni kellett, ott állt velünk a szőnyeg szélén, mikor a hatalom kreténje raportra rendelt minket, és tudom: őt külön is berendelték miatunk. Tette, amit tehetett – értünk.

Elkötelezett ember volt, de nem a profit és a politikai brancs elkötelezettje; egy eszmében hitt és nem azokban, akik képviselték. Különbösen sem volt naiv, csak jóhiszemű. Vagy túlságosan is az. A vakhitűektől idegenkedett, habár szerintem nem mindig tudta megkülönböztetni őket azoktól, akik pusztán karrierizmusból akartak vakhitűnek látszani. Akik aztán később a rendszerrel egyidejűleg váltottak köpönyeget, utóbb pedig éppolyan buzgónak bizonyultak a jobboldalon, mint régen, amikor még balra igazodtak. Hogy igazságos legyek: akadt ugyan közöttük néhány, a saját tehetségtelenségét kompenzáló igazi jellemfogyatékos, de javarészüik bizony szakmailag felkészült, verbálisan kifogástalan, vérbeli rádiós volt. Egyébként pedig nagyon sok tehetséges ember nyüzsgött ott akkoriban a stúdiókban, köztük politikailag túlmozgásosnak minősített hivatásos kétely-támasztók is. Az elnök hagyta dolgozni őket; ha nem volt muszáj, senkit sem molesztált. Ha muszáj volt és veszély, tudott egyszerre szigorú lenni és emberséges, ahogy akkoriban mondták: „elvszerű” és mégis taktikus. Egyszer egy három hónapos „szigorú” szilenciummal eltiltott a mikrofontól, és úgy eltüntetett az elvtársak szeme elől meg lába alól, hogy az eltávolításomat követelőknek nem volt alkalmuk belém rúgniuk, így a kirúgást is megúszhattam.

Öröm, büszkeség és sajátos életforma volt annakidején a rádió munkatársának lenni. Túlzom, de azért félig komolyan gondolom: a béketábor legvidámabb barakkjának legotthonosabb, legszerethetőbb munkahelye és szellemi műhelye volt a Magyar Rádió.

Megkímélem őt attól a zavartól, hogy utólag hálálkodom. Csak szeretném, ha tudná: nem felejtettem el.

És ha ilyenkor felébredek, kiver a víz, nem tudok újra elaludni és nehezen virrad. Ha a Kossuth híreit akarnám meghallgatni, babrál-
gatni kellene a készüléken, mert – bármilyen különös ez még min-
dig a számomra – az ágyam melletti rádió egy másik állomásra van
beprogramozva. Valamikor a beszélő újság szenvedélybetege vol-
tam, ma gyógyultnak hiszem magam.

De hagyjuk, nem egykori közös pályánk temetéséről szól ez a pár sor, hanem arról az emberről, aki nehéz időkben rendes, csendes,

szerény és becsületes elnöke volt a Magyar Rádiónak. Az a kínos érzésem: elfelejtettük ezt megköszönni neki.

Késve, a késlekedésért kicsit szégyenkezve, én ezt most megteszem. Nyolcvanötödik születésnapján ennyi minimum jár az Elnöknek mindazoktól, akik szeretettel gondolnak rá. Szerintem sokan vagyunk.

Isten éltesse Hárs Istvánt!



MESTERHÁZI MÁRTON

Nem sok személyes emlékem van Hárs Istvánról, de ami van, az jellemző. Rá, rám, a korra. Emberöltőnyi távolságból visszatekintve különösen.

1. A hetvenes évek első felében tanácskozássra voltam hivatalos, a hangjáték-csinálók képviselőjeként. A vezérszónokok lelkesen agitáltak a hosszabb hangjátékok és adaptációk ellen: „rohanó ritmúsú mai korunkban a hallgató... – mondták – nem várható el az egyszerű emberektől, hogy elitista módon válogatott műsorokat...” – mondták. Én a pártapparátus értelmiség-ellenes derékhadának szándékait hallottam ki beszédükből, hozzászólásomban tehát ilyen irányú indulattal zúdítottam rájuk heroikus haragomat. A cigarettaszünetben odalépett hozzám Hárs István, és annyit mondott: „Ne higgye, Mesterházi elvtárs, hogy mi vagyunk az ellenség.” Meghökentem. Persze azon is, hogy ez a kedves „öregember” vajon kivel vállal közösséget.

Jóval a rendszerváltás után Pós Sándorról készítettünk portréműsort Salamon Istvánnal. Vezetői éveiről beszélve az ünnepelt elmondta, hogy a hangjátékot rendszeres támadások érték, (hiszen műsoridőről, költségvetésről, tehát pénzről volt szó!), és rendszeresen Hárs István vette védelmébe. Sándor – aki soha nem volt az a gránitba faragott bolsevik – másodszorra már a régi módon „Hárs elvtársként” említette védelmezőnket.

A közelmúltban ki-kiújult a vita. Immár nem a hangjátékról – hol van már a hangjáték? – hanem általában „a magas kultúráról”.

Az MSZMP-apparátus derékhada, mint testület, nem létezik. A „rohanó ritmusú mai kort, az egyszerű embereket, az elitizmust” mégis zsolozsmaként hallom: némely liberális média-guru szájából.

2. A nyolcvanas éveknek jócskán a vége felé Simon László társaságában lehívtak a pártirodára, ahol az akkori függetlenített titkár hivatalosan tájékoztatott bennünket (mint alapszervezeti vezetőségi tagokat), hogy Bába Iván kollégánkat „közúti rutin-ellenőrzés során” SZETA-nyomtatványok szállításán érte a rendőrség, s ezért elbocsátják. Mi mérgesen tiltakoztunk az otromba „közúti” sztori ellen, (evidens, hogy egy „tégla” fújta be, úgy kapták el), és vonakodva tudomásul vettük a döntést.

Egy héten belül fogadóórát kértem és kaptam Hárs Istvántól. Természetesnek tartottam, hogy a Rádió (több felől ellenőrzött) elnökeként, öreg pártkatonaként nem intézkedhetett másképpen: a kollégát ki kellett rúgnia. Kezdtem tehát mondani, milyen otromba a sztori – leintett, valahogy úgy, mintha ő is tudná. Rátértem a lényegre: ne tiltsák le Bába Ivánt, hadd fordítson, hadd írjon kritikát, hiszen művelt, fölkészült, rátermett ember. Hárs István meghallgatott, méltá nyolta némely érveimet, majd hökkenten, szinte riadtan kérdezte: miért munkálnak ilyen ádáz (ellenséges) indulatok egy ilyen (végső soron nekünk való) emberben? Próbáltam enyhíteni a diagnózist.

Nekem a SZETA Mészöly Miklóst, Solt Ottíliát jelenti, az ő írásaikat boldogan fuvaroztam volna, ha pl. tudnék vezetni. Bába Iván viszont sokféleképpen, és nem nekem való módon működött az elmúlt évek során; egy dossziéra való írását sem fuvaroznám szívesen. Valamikor 93-94-ben láttuk is egymást a Pagodában; odabólintottam neki – nem vette észre.

„Mindenek fölött / légy hű magadhoz...”. Fura dolog, hogy e gyönyörű mondat éppen Poloniusé. Jan Kott vagy Jurij Ljubimov sokat tud az izgága, vén bolondról.

Mégis. Ebben a mai világban becsülnivaló az olyan ember, aki hű tud lenni önmagához. Becsülnivaló.

Szeretnivaló.

NEJ GYÖRGY

Az elnök

Egy kék háromezres BMW-je volt, ott törölgették a Volgás udvaron. Nagy becsben tartották. Az utasát is. A garázsban, meg a stúdiókban is. Olyanokat mondtak róla, hogy egyszerű, rendes ember. Meg hogy megvédi a rádiósokat. 1976-ban nem igazán értettem, mitől kellene óvni a sok híres figurát.

A sötétbőrű, komor tekintetű öregúr egészcipőt hordott, bicegve, kissé előre hajolva járt. Szendvicshordó voltam az Esti magazinban, néha az udvaron elébe kerültem, köszönt. Nem vissza. Előre. Rádiós a rádiósnak.

Fontos helyekre járt. kábé-ülésekre. Azt mondták neki, vigyázzon jobban a reggeli műsorra, mert túl kemény. Később azt is, hogy a Kossuth vadabb, mint a Szabad Európa. Állítólag kiabáltak vele, mert világgá kürtöltünk kétszáz fűtés nélkül maradt miskolci lakást. És a háromezer, ahol meleg van? A hetvenes évek vége...

Az övéi körberakták korlátokkal, visszajött – és fegyelmezetten hallgatott, hogy mennyit bontott le, senki nem tudja. Nem volt forradalmár, inkább engedett. Nekik is, nekünk is. Nem mindent, Friderikust például talán többször nem, mint igen, de kollégát ki nem adott, el nem árult. Úgy hallottam, Győrffyért futhatott volna még egy kört. Az a lépegetések kora volt: néha kettőt hátra, azért az egyért – előre.

Alig tudok róla valamit, nincs közös élményünk. Nem ültem ott, ahol ő, nem jártam a szobájában, akkor találkoztam vele, amikor a Pagodában megszólított: hogy van? Minden rendben? A részlegve-

zetőkkel tárgyalt: főszerekekkel, híres kollégákkal. Halkan kérlett. „Nézze Szilágyi elvtárs, arra kérik az elvtársak, hogy ne füttyörészzen. Mehet a tízpercese, de használjon benne valami elválasztó zenét, mert ez a hetykeség nagyon idegesíti az elvtársakat”...

Akkor beszéltem vele a leghosszabban, amikor néhány hónapja felhívott Bozó László halálának hírével. „Elnézést, már alig találok valakit a régiek közül, talán tud segíteni, hogy bemondják”...

Mostanában úgy számolom, nekünk, középgenerációnak volt úgy tíz- tizenöt igazán jó évünk, ennek a felében Hárseltárs volt a nagyfőnök. Akkoriban tudtuk, ki mennyit ér, mennyit kap, nagyjából egybeesett a használati- meg a csereérték. Az maszekolhatott többet, aki jobb volt. Műsoroztak zsenge kedvencek is, persze, de szordínósan. Beosztva lehettek, büszkék nem. Volt, aki letört(e). A hírt nagyon sokáig megírni kellett, nem kopizni. Kérdezett faggatni, lehetőleg kíváncsian.

Minden megszorításokkal volt igaz. Tűrésekkel, megalkuvásokkal, ordítózasokkal, Bereczkyvel, P. Szabóval, Schéllel. Voltak oldalak, mondjuk Bolgár jobb volt, a tömeg meg balos. Földi tartotta Sárközyt meg Király Editet, Mester meg Havast, Fridit. Ipper magyarázta a riportot a kezdőnek, majd elzavarta a profit: készüljön fel, de ne fülszövegből!

Az elnök engem soha nem hívott magához, nem kért tőlem semmit, nem osztott be, nem vett le sehonnan. Kapcsolatban sem voltunk. Mourinho nem jár az ifik öltözőjében.

1988-ban javasolták neki, pihenjen, mert hogy hagyta kicsúszni a párt kezei közül a Rádiót”.

Azóta egyszer láttam, egy tüntetésen, jó tizenöt éve, Csurka ellen.

2006-ban levelet kaptam tőle – ide, a Rádióba címezve –, egy névjegykártya nagyságú cédulán gratulált az Aranytollhoz. Azt írta, jóleső érzéssel gondol rám, a közös munka éveire. Meg hogy világos, logikus szerkesztésem, meg a tárgyszerűségem, itt van előttem a kézzel írott néhány sor.

Csak hogy nem kaptam Aranytollat.

Két nappal később újabb cédulát küldött: „Elnézést kérek figyelmetlenségemért. Gratulálok a Táncsics díjhoz és ezt most a helyreigazításommal csak megerősítem. Tisztelettel: Hárs István”.

Ő volt az elnököm. Tisztelettel: Nej György



OBSINA BÉLA

Csikorog az agyam

Nem tudom e művecske műfaját meghatározni, hiszen ma már jó néhány korábbi komoly dolog emlék is, legenda is.

Egy jelenbe vivő gondolat előzetesen azonban megkerülhetetlen. Nem tudom hányan és kik írunk, írhatunk élményeinkről a Magyar Rádió egy nevezetes korszakának meghatározó vezetőjével kapcsolatban, az azonban biztos, kevesebben, mint akik a Rádió munkatársai, tehetséges riporterei, háttéremberei közül csak egyben értenek ma már egyet: dr. Hárs István megkérdőjelezhetetlenül emberséges, türelmes, az intézményért és az ott dolgozókért a lehetőségek határáig kiálló elnöke volt a Magyar Rádiónak.

Most pedig vissza a címre! Az 1978. március havi kabarénak volt egy száma: *Megindul az agyam*. Említésre azért (is) méltó, mert történelmi eseményhez fűződik és a tárgyával kapcsolatos megjegyzések indulatosak. Lényeg az, hogy az adás ismétléséből már kikerült ez a darab. Okát talán a Tömegkommunikációs Kutatóközpont (igazgató: dr. Szecskő Tamás) felmérése magyarázza. A műsort követően közel 60 levél érkezett a Rádióhoz, amelyek kivétel nélkül felháborodást és indulatot fejeztek ki. Nagyrészt a nemzeti, hazafias és vallásos érzelmek megsértését kifogásolták. A levelek többségét idősebbek írták, bár akadtak fiatalok, gimnazisták is közöttük.

Ezt követően a TK 12 vizsgálati csoportban kutatta a köz véleményét. Kiderült, hogy a fiatal munkásoknak tetszett legjobban, ők találták humorosnak a kabaré darabot, és őket követték a pártiskolások. Legkevésbé a gimnáziumi tanárok, a műszaki értelmiségiek

és az adminisztrátorok tartották elfogadhatónak. A két csoport között helyezkedett el a mezőgazdasági dolgozók, a gimnazisták, a pécsi orvostanhallgatók, a nyugdíjasok, a pécsi műszaki főiskolások, az idősebb munkások és műszaki egyetemisták véleménye.

A kabarészám kihagyása az ismétlésből ugyancsak része volt a felmérésnek. Eszerint a szerkesztői döntést helyeselték az adminisztrátorok, a fiatalabb és az idősebb munkások. A politikai főiskolások, az egyetemisták, a főiskolások, a gimnazisták csoportjai úgy vélekedtek, hogy ez a lépés taktikai hiba volt a Rádió részéről, mert levelek, telefonok hatására nem szabad döntéseit megváltoztatni. Egy harmadik fajta érv volt az, hogy épp a kihagyás hívta fel a figyelmet a műsorszámra.

Befejezésül – ha még ki nem derült volna ki – elárulom, hogy az ominózus kabarétréfa a korona hazahozataláról szólt, Hofi Géza előadásában, és ebben hangzott el a hálósipka megjelölés.

Nos, azokban és a további években érték ennél veszesebb kritikák is a Magyar Rádió műsorait. Gondoljunk csak vissza a szokásos pénteki főszerkesztői értekezleteken elhangzottakra. Dr. Hárs István, szeretett elnökünk jó néhányszor tartotta hátát értünk, ha nem is miattunk.

Jó szívvel emlékezve ezekre az időkre, nagyon boldog éveket és jó egészséget kívánok 85.születésnapja alkalmából.

ORBÁN GYÖRGYI

Hársról hírszerűen

Mindenekelőtt Isten éltesse bis hundert und zwanzig! Mazel Tov!

Hárs Istvánnak 30 éves rádiós hírszerkesztői múltam okán nem csak úgy, a nagyvilágba kívánom ezt: Lossonczy Tamás Kossuth-díjas festőművész az elmúlt 5 év anyagából álló kiállítással ünnepelte 105. születésnapját a Magyar Nemzeti Galériában 2009. augusztus 12-én, s akkor azt mondta nekem, hogy a nyitottság, a kíváncsiság és a tanulás mindenkitől – ez tartja életben, meg persze az öröklött gének. Szeretném Hárs Istvánt is még sokszor köszönteni.

Hárs Istvánval nem voltam napi kapcsolatban, de azt folyamatosan éreztem, hogy védőszárnyat borít ránk. Voltak persze nehéz pillanatok, legfőképp szombatonként, a *168 óra* alatt csörgött a piros telefon Hírszerkesztőségben, de nagyobb baj nem esett. Az a sejtésem, hogy az elnök mindig háraitott.

Nagyobb események idején, mint például az 1981-es lengyel rendkívüli állapot bevezetése, megjelent, mint egy hadvezér, hogy megszemlélje csapatait. A szemle barátságosan ment végbe, vastag, bozontos szemöldöke alól meleg, bátorító pillantást küldött egy félmosoly kíséretében a “harcoló egység katonáinak”, a hírszerkesztőknek és a krónikásoknak. Emlékezetem szerint soha nem oktatott ki, nem utasított senkit egy nem könnyű időszakban, inkább megköszönte a munkánkat.

Irányítása alatt az intézményben nagyszerű műhelyek működtek. Amit ott és akkor tanultam, az életre szóló tudás, emberség, szolidaritás, empátia. P. Szabó József (nekünk csak PöSzö) házi fel-

vételi vizsgát tartott, s csak ha azon megfelelt az ember, kerülhetett a Hírszerkesztőségbe „segédnek”. Nem volt könnyű a számárlétra megmásítása sem: előbb lehallgató, majd Petőfis volt az újságíró, s csak utána ülhetett be a szerkesztői székbe. Éjszakás szerkesztőnek lenni már nagy kitüntetésnek számított. A műhelymunkához tartozott munkánk állandó értékelése is.

A Hárs István vezette Magyar Rádiónak köszönhetem, hogy megtanultam szerb-horvátul, mert az is a fölvétel egyik feltétele volt, hogy az angol és az orosz nyelv ismerete mellett valamelyik szomszédos ország nyelvét is meg kell tanulni. Ha bármi adódik, az egyik hírszerkesztő meheszen érdeklődni a másikhöz, aki az adott ország – az én esetemben Jugoszlávia – szakértője. A szerb-horvát nyelv tudásának köszönhetően tudósíthattam a Magyar Rádiót a délszláv háborúból Ljubljánán, Zágrábon, Vukováron, Zadarón, Dubrovnikon át Szarajevóig és Belgrádig, életre szóló élményt szerezve magamnak. A budapesti izraeli nagykövetség sajtótitkári posztját is a Magyar Rádiónak köszönhetem, mert ismertségem okán könnyű dolgom volt. Az újságírók tudták, hogy ki vagyok, szavakban is elismerték tényszerű rádiós tudósításaimat a délszláv háborúból, és szívesen segítették munkámat egy nem könnyű időszakban, a második intifáda (palesztin fölkelés) idején.

Négy éve ismét hírszerkesztő vagyok, mégpedig az egyik legnagyobb hírforrásnál, a Magyar Távirati Irodánál. A Panoráma Szerkesztőségben követem nyomon a magyar kultúra megjelenéseit a nagyvilágban és fordítom, szerkesztem a volt Jugoszlávia országainak kulturális, színes, érdekes történeteit.

Köszönet mindeztért Hárs Istvánnak, és az általa vezetett Magyar Rádiónak!

ÖRDÖGH CSILLA

*„Jöjj el, szabadság! Te szülj nekem rendet,
jó szóval oktasd, játszani is engedd
szép, komoly fiadat!”*

(J.A.,1935.)

Az agyonidézett, mégis nehezen érvényesíthető sorok jutottak eszembe, amikor a ma ünneplendő, immár 85 éves Hárs Istvánról gondolkodtam. Meg közös szerelmünkről, a Magyar Rádióról.

Ahol közel 15 közös évünk telt el. Amelynek számomra máig egyedüli igaz gazdája, az általam ismertek közül egyetlen valódi elnöke Ön volt, és marad.

Elnök Úr! Megtiszteltetés volt számomra, hogy Önnel dolgozhattam.

Mindent megkaptam, amit pályakezdő újságíró kaphatott. Szabadságot, rendet, jó szót, tanítást. És boldogan játszhattam a legszébbet: a hivatásomat. Figyelt rám. Ahogyan mindannyiunkra. Hallgatta a rádiót – istenem, az a legendás kis Szokol! – nem érte be másod-, harmadkézből származó információkkal.

Amikor először csörgött az asztalomon a telefon, és hallottam a tömör bejelentkezést: „Hárs vagyok...”, hát majdnem elejtettem a kagylót ijedtemben. Kezdő voltam, nagyon. Életem első majdnem önálló műsora hangzott el aznap. „Kedves Csilla, köszönöm, ez jó munka volt.” Ennyit mondott csak, és máig nem tudom, mit hebeg-

tem viszonzásul. Kisebbik főnököm utóbb megnyugtatót, így van ez itt, nálunk, a Rádióban: az elnök műsorokat hallgat, és időről-időre elmondja az érintettnek a véleményét. A jót, a rosszat. Röviden, nem cifrázva. De mindig egyértelműen.

Így lett értéke igazán a dicséretnek. Hogy számíthattam arra is: szól, ha valamit elrontok. És tudhattam: akkor is kapok még esélyt. Hogy okuljak. Tanuljak. A szakmát. Mert lesz kitől: az Ön által válogatott középvezetők is többé-kevésbé ugyanazt a nyelvet beszélik, ugyanazokat a követelményeket támasztják velem szemben, és vannak köztük igazi mesterek. Ahogyan a többiek között is. Szerkesztők, riporterek, hangmérnökök: akiktől el lehet, el kell tanulni-lesni a mesterséget, a rádiózást.

Amibe Ön példásan beletanult. Így tekinthettük mindannyian nemcsak főnökünknek, de – ami ennél többet érő, ritkább, mára már elképzelhetetlen – kollégának.

És hát a játék! Életem meghatározó élménye, hogy Sós-kúti Márta szívós munkája, és az Ön hathatós támogatása révén részese lehettem a Magyar Rádió akkor legkorszerűbb, és hamarosan legnépszerűbbé vált műsora, a *Reggeli csúcs* tervezésének és elindításának. Köszönöm. Hogy kialakíthattunk egy derűs, fiatal, profi csapatot. Hogy meghódíthattuk a célzott korosztályt, és pártoló tagokként a szüleik-nagyszüleik generációját. Nem volt olyan technikai kérdésünk, amihez Ön ne járult volna hozzá! Építettek nekünk stúdiót, ami mindent tudott, ami hozzánk alakult, aminek csodájára jártak. Kedvűnkre válogathattunk a legfrissebb zenék között. S ha az uralkodó irányzat pápája lángpallossal védelmezett velünk szemben holmi „zenepolitikai irányelveket”, hát Ön intette le egyetlen mondattal: csinálják, ahogy jónak gondolják, ez az ő műsoruk!

Csináltuk hát, szabadon, ám a magunk által megszabott rendszerben. És volt jó szó, és tanulás, és boldogan játszó, szép, komoly fiak.

Nem az Ön hibája, hogy csak addig tartott, amíg tarthatott. Ön úgy döntött: a változó világ új szereplőt kíván. Hát félreállt. Fájjal-

tuk, de értettük. Aztán értetlenül figyeltük, mint teszik tönkre példás gyorsasággal a közös kincset. Hát előbb-utóbb mi is félreálltunk. Ki így, ki úgy. Az égi Magyar Rádióban azóta legalább annyi jó kollégánk végzi a dolgát, mint ahányan még idelent szorultunk ki a stúdiókból, az éterből, soha meg nem szűnve rádiósnak maradni. Így van ezzel Ön is, tudom. Ezért szólhatott már idehaza a „civil” telefonom akkor is, amikor épp távoldtartási végzést kaptam – kétszer is – közös szerelmünktől, a Rádiótól: „Hárs vagyok”, hallhatam, meg néhány pontos mondatot, értőket, biztatókat. És együttérzőket egykori társam elvesztésekor. Mert még így is, most is figyel rám, ránk. Hát egyszer s mindenkorra: köszönöm, köszönjük, Elnök Úr! Boldog születésnapot!



PADISÁK MIHÁLY

Közel kerülni az emberek szívéhez talán a legvonzóbb emberi adottság. Neked ez lényedből, emberségedből fakadt.

Néhány villanás csupán, több mint félévszázados kapcsolatunkból.

A Rádióhoz kerülésedkor még nem is láttalak, de híred már elért. Igaz-e, vagy csupán legenda, Te tudod. De nekem néhai kedves kollégám, Dolgos Jancsi így mesélte:

„Éppen vágtunk lent a magnóban, amikor egyszer csak megjelent az újonnan kinevezett főosztályvezetőnk. Bemutatkozott és ezt mondta: – Elvtársak, engem ide helyeztek. Én ehhez a munkához nem értek, de meg akarom tanulni. Kérem, magyarázzák el nekem, mit csinálnak, és ez hogyan illeszkedik bele a munkafolyamatba. – Meglepődtünk ezen a szokatlan emberi őszinteségen és tudtuk: ez a mi emberünk!”...

Attól kezdve nyert ügyed volt. Magasról letekintő főnök helyett bevett társ lehettél a munkában, s így tanultad meg a rádiózást. Úgy, ahogy sem előtted, sem utánad ezt vezető nem tette.

Emlékszem azokra az időkre, amikor az elnökség tagjaként patronáltad az Ifjúsági Osztályt. Hetenként volt értekezletünk. Mindig ott ültél közöttünk. Nem megfigyelőként, hanem résztvevőként. Részt vettél olyan új műsorok kialakításában, mint a *Táskarádió* és más sorozatok. Véleményed csak egy vélemény volt a miénk mellett, de ha közösen döntöttünk, neked volt lehetőséged az újat – ha kellett – jóváhagyatni az Elnökséggel is...

Péter fiam beleesett a kor legsúlyosabb, akkor még gyógyíthatatlan gyermekbetegségébe, leukémiás lett. Akkoriban az átlagos túlélési idő három hónap volt. A világban sok helyütt keresték gyógyszerzeit. Te az akkor New Yorkból tudósító Randé Jenőt kérted meg, keressen ottani új gyógyszert. Költségét a Rádió állja. Ennek, és máshonnan, más úton külföldről beszerzett gyógyszereknek köszönhetően Péter fiam – orvosi csodaként – közel három évig lehetett még közöttünk. Te is hozzájárultál...

A műsorok elfáradásának, elöregedésének ellenszere a frissítés, a néhány évenkénti struktúraváltás volt. Ez elnökséged idején nem felsőbb akarattól született. Összegyűjtötted azt a két-háromszáz legjobb szerkesztőt, riportert, akiknek munkájától a rádió RÁDIÓ lehetett, s két-háromnapos közös fejtörés, vita alapján alakult ki: mi maradjon, miben és hogyan kell megújulni. A változtatás közös munkával jött létre, mindenki benne volt. S mennyivel más érzés közös alkotóként együtt dolgozni, mint felsőbb utasításokat végrehajtani....

A rádiósok – sajnos – korán haltak. Minden esztendőre esett temetés. Rádiós busz vagy buszok vittek ki bennünket a Pollack Mihály térről a – nem egyszer vidéki – temetőkbe. Én is ott voltam a hozzám közelebb álló kollégák temetésén. De olyan temetésen, ahol Te ne lettél volna ott, soha. Magas szárú cipődben, kissé nehézkes léptekkel ott baktattál a gyászmenetben, holtukban is megbecsülve azokat, akik életükben társaid voltak az intézmény felvirágoztatásában....

Elnökséged idejére esett a Magyar Rádió fénykora. Jeles munkatársak adták hangjukat, s kiváló szerkesztők vonzották a kor legjobb íróit, zenészeit, publicistáit, szakembereit. Emlékezetes alkotásokat, sorozatokat jegyeztek a kor legjobb színészeit foglalkoztató kiváló rendezők. Biztosítani tudtad számunkra a feltételeket, s a korban elérhető legteljesebb alkotói szabadságot, ami olykor nem is lehetett könnyű, kemény vitákat, kiállást követelt, Te vállaltad. A Magyar Rádióért, és a Hallgatóiért....

Amikor „Miska bácsi” lettem, már sok ezer határon túli magyar gyermek levelezett velünk. Mondtam is neked: „István, én adom ám a határon túliak leveleit is.” Te elnökként így bízattál: – Add őket nyugodtan, csak arra vigyázz, ne legyen belőle külügyi konfliktus. Nem lett. A százezres határon túli magyar gyereksereg is hangot kapott a Magyar Rádióban. S tízezrekre nőtt az országhatárokon túli levelezőbarátságok száma. Védőernyőddel Te is részese voltál....

Az évek múlnak. Nyugdíjas találkozókon voltunk együtt mi, az egykori aktívak. Köztünk Te is. S látható volt, mindenki keresett Téged, legalább pár szóra, egy-egy kézfogásra. Biztos vagyok benne, hogy érezted a feléd áramló szeretetet, mely igazán őszinte és szívből jövő volt, hiszen Te is ’csak’ egy nyugdíjas voltál közöttünk, akitől immár senki, semmilyen előnyt nem várhatott. S ilyenkor mutatkozik meg igazán az őszinte szeretet....

A „Miska bácsi levelesládája” negyedszázados anyagát – forgatókönyveit, sok ezer megőrzött levelét, fényképét – közgyűjtemény fogadta be. Kiállítás nyílt belőlük az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeumban. Az „MR”-re silányított Magyar Rádió mai vezetése keresztbe akart tenni a kiállításnak, mint mindennek, ami az előző idők jobb, sikeresebb rádiózására emlékeztethet. S Te, aki akkor már több mint egy évtizede nem vállaltál nyilvános közéleti szereplést, eljöttél és szóltál a megnyitón, mint egy sokrétűbb, emberibb egykori Magyar Rádió elnöke.

Jómagam rádiósként tizenkét elnököt éltem meg. Nem állok egyedül azzal a véleményemmel, hogy nálad jobb, hozzáértőbb, emberibb nem akadt köztük. Jó, ha Te is tudod, nem dogoztál hiába. Maradandót alkottál....

Olykor telefonon beszélgetünk egymással. Együttérzően gondban és örömben. S őszintén, teljes szívvel tudunk örülni egymásnak.

S érezzük, ez így természetes....

Kedves István!

Megélted a nyolcvanötöt. Küzdelmes élettel, örömmel, fájdalommal, sikerekkel, s olykor kudarcokkal is a hátad mögött. De mindig EMBERKÉNT. Így csupa nagybetűvel.

Nyugodtan odaállhatsz életed tükre elé. Belepillantva korbarázdálta arc néz vissza rád. Ám nagyon tiszta, makulátlan tekintet. Visszatükrözi: nyugodtan vállalhatod életművedet, mellyel rádióhallgatók millióinak adhattál kultúrát, ismereteket, szórakozást, emberségük pallérozását.

Adhat-e ennél többet a sorsunk által behatárolt emberi élet???



PETRÁNYI JUDIT

Hálás vagyok érte a sorsnak, hogy akkor lehettem a rádiósok nagy családjának tagja, amikor ennek a közösségnek az élén Ön állt. Akinek tisztessége, embersége, szakmai igényessége ösztönzött és védett bennünket és egyben mértékül szolgált mindannyiunk számára.

Kedves Hárs elvtárs, köszönet a tartalmas, értelmes rádiós évekéért!

Kívánok Önnek boldog születésnapot! És az ünnep elmúltával a szép és elégedett hétköznapiak hosszú sorát!

Tisztelettel és szeretettel köszöntöm!

RADNAI JENŐ

Tisztelt Elnök Úr!

Kedves Hárs István!

Nyolcvanötödik születésnapján tisztelettel köszöntöm. Szívből kívánom, hogy még sokáig egészségesen, békés nyugalomban töltsé éveit!

Örömmel gondolok vissza azokra a munkás évekre, melyeket Elnök Úr vezetése alatt a Rádióban tölthettem.

Tisztelettel üdvözlöm

RANGOS KATALIN

Születésnap köszöntőben az ünnepeltről kell beszélni, az ünnepelt-ről, akinek felnőttkorom 15 legjobb évét köszönhetem. És ezzel rögtön magamról kezdek beszélni, udvariatlan módon, de talán mégis egyben Hárs István Rádiójáról.

A 70-es évek elején kerültem az Ő Rádiójába az Ifjúsági Munka-stúdióba, hogy megtanulhassam harmadéves egyetemistaként mit jelent riporternek lenni, mitől műsor a műsor, kérdezni és kiszitálni a válaszokból a lényegét. Az a rádiózás nemcsak a mostanihoz nem hasonlított, hanem az akkori újságokhoz és a televízióhoz sem, érdekesebb, értékesebb és szabadabb volt, mint a többi szellemi műhely, melyekkel módom volt megismerkedni. Kicsit meg kellett öregednem ahhoz, hogy értékelni tudjam, mindez Hárs Istvánon múlt, aki hagyta, hogy normálisan dolgozhassunk.

Szívesen csúszkálnék bele mindenféle nyálas nosztalgiazásba, mesélném el, hogy bömböltem egy letiltott riportom miatt a 168 Óra telefonos szobájában, mikor megjelent az ajtóban két fűzős cipő – természetesen Hárs elvtársban folytatódva. Éppen ott tartottam a sírós kiabálásban, hogy ha meg sem hallgatják és úgy tiltják le, inkább elmegyek a Rádiótól, mikor észrevettem ki előtt cirkuszosok. Az elnök a jelenetem közepén érkezve csak annyit mondott, dehogyis megy el innen, majd csinál sokszor még ilyenebbeket is.

Ez egy csattanó nélküli történet, mert nem következett belőle happy end. Attól, hogy Hárs elvtárs tanúja volt a kiborulásomnak,

az a riport nem került adásba, mégis megtanított helyén kezelni a dolgokat.

Minden vezető, ha van rá elég ideje nyomot hagy az intézményén. Hárs István Rádiója még az elmenetele után kb. 6-7 évig tartotta magát, olyan volt – vagy legalábbis olyasmi volt – mintha ő vezetné. Nagyon sokan vagyunk, akik az ő korszakát tartjuk saját szakmai életünk legjobb korszakának, ezt köszönjük neki, nemcsak most a születésnapján, hanem akkor is, amikor valami fontos szakmai állomáshoz érve számot vetünk saját magunkkal.



RAPCSÁNYI LÁSZLÓ

Levél Bajáról

Kedves Hárs István!

Nyolcvanötödik születésnapján tisztelettel, jó szívvel köszöntöm egy kisvárosból, ahol figyelmet kelt minden privát kapcsolat. Születési éve csak egy kis lépéssel előzi meg az én esztendőmét, így olyan közeli kapcsolatba kerültünk egymáshoz, hogy közvetlenebb titulussal, a hangulatom szerint gratulálhatok. Tréfálhatunk is, mert a magyar rádiózásnak azt a periódusát, több mint három évtizedét, az ön közelében töltöttük, amit emlékezetünk és a pagodai közvélemény immár végérvényesen ‘Hárs-korszak’ megjelöléssel dokumentált. Keresztnevéen sosem emlegettük, nem is hiányzott, mert példásan és egyszerűn ön volt a ‘Hárs elvtárs’, ami rühelte a sallangos udvariaskodást. Egyetlen olyan műsort szerkesztettünk, amit titkoltunk előtte.

A Rádió és Televízió Újság 1988. évi 35. számában, szeptember 1-jén, csütörtökön a Kossuth-rádióban 20 óra 30 perckor ilyen műsort jelzett: *Hivatása rádiós, avagy egy fejezet a Magyar Rádió történetéből*. Az ötven perces adásban Önről csevegtek munkatársaink. Kétségtelen, hogy megszerette és érezte a rádiózás varázsát, közös munkánk izalmát, felelősségét. Igaz, hogy ritkán dicsért, de megbecsülte, védte munkatársait.

Remek gárda nőtt fel abban az időben, jó néhányan a Hárs-korszakban szereztek, arcot, fazont, országos megbecsülést. A rádió társadalmi szerepét és népszerűségét az időközben beköszöntött televíziós korszak sem homályosította el.

Eközben az is kiderült, hogy bőséges humora van, szeret nevetni, játékosan odacsípni. Ha elengedte magát, olyan volt, mint Kosztolányi Dezső versében a kalauz, aki este, ha már kevesen vannak a kocsiban, leül a padra, és olyan, mint egy utas.

Szilágyi György barátunk, a felesleges tudományok böngészése közben felfedezte a méltatlanul mellőzött Edmund Szakszonovics bölcs intelmét, mely szerint ‘Nagy ritkán a vezetőkről is szabad jót mondani’. Ennek hatására már el is kezdte Hárs karakterének bravúros vázolását. Csak néhány mondat a védett műből: ‘Nem látni rajta, hogy elnök. Árva gyerekek néznek ki így felnőtt korukban. Az ember legszívesebben megsimogatná a fejét, ha nem értemé félre. Nem szokott hozzá, hogy simogassák. Kinevezünk, felmentünk, elismerünk, de nem simogatunk.’ Én most mégis megsimogatom. Nem kerül pénzbe. A szeretet adómentes.

Kedves Hárs István! Születésének jeles évfordulóján fogadja baráti kézszorításunkat, és ne feledje, hogy mindannyian a szívünkben őrizzük az Önnel átélt szolgálati időnk emlékét.

SÁNDOR GYÖRGY

E kitüntetés indoklása

Pistát, mint régi rádiós, 1957-ben ismertem meg, de mivel Gács engem 1958-ban a Televízióba küldött, elsősorban a közös elnökségi üléseken ismerhettem meg gondolkodását, szimpatikus emberi magatartását. Hogy a Rádió és a szemtelen gyorsasággal növekvő Televízió között jó kapcsolatok alakultak, abban Pistának nagy szerepe volt. A mi oldalunkról Kulcsár és Pécsi Feri méltó partnerei voltak.

Nem felejttem, mennyire igyekezett megakadályozni, mikor Pécsi Ferit, a hozzá nagyon hasonló emberségű tévévezetőt a reformellenes erőknél sikerült kiszorítaniuk a tévé éléről, mennyit segített nekünk. Ti, rádiósok csak jóval később érzékeltétek, mit jelent egy ilyen vezető elvesztése. De Kádár nem tudta elkerülni ezt a tisztázatot. Pécsi Feri sajnos, egy évvel később igazi áldozattá vált, jelezve, hogy nem babra ment a játék. Szerencsénkre a most elhunyt Nagy Richárd és Pista kapcsolata megtartotta a jó viszonyt.

Tudom, hogy fejenként megkapjuk majd a letolást, hogy dicséretére vetemedtünk! De be kell látnia, ahogy múlik az idő, egyre emelkedik az emberek szemében azoknak a vezetőnek az értéke, akikből nem sok volt, akik műveltek, szerények és olyan emberséges **emberek** voltak, mint Ő.

És minthogy amíg sólymok röpködnek a vezetésben, életműve elismerésére nem számíthatunk. Így aztán nekünk kötelességünk, akik máig is tisztelünk és szeretünk Néked kitüntetést adni.

SÁRFFY LÁSZLÓ

Tisztelt Főnököm!

Tudom, hogy a megszólítással már két hibát is elkövettem: mert bár személyedben, magatartásodban, a körülötted kialakult aurára tekintettel nagyon is tiszteletre méltó személyiség vagy, nem vetted soha jó néven, ha e tényt bármilyen formában kinyilvánítják. És nem szeretted azt sem, ha Főnöknek szólítanak, csendes visszautasításban volt része annak, aki erről megfedkezett. (Sőt maffiáról, keresztapáról és más akkoriban hazánkban közvetlenül nem ismert személyiségekről példázódtál csendes, időnként rekedtségbe csukló hangodon, mint ha csak ők tarthatnának igényt ilyesféle megszólításra.) Dr. Hárs Istvánnak járó igazi megszólítás, ma már nem csak hogy nem aktuális, nem divatos, de igen gyakran becsmérő és pejoratív felhangú is. Holott, éppen ennek az ostoba „új divatnak” az otromba igazságtalansága különösen *Hárs elvtárs* tekintetében égbe kiáltó. Hiszen mindenki így nevezte háta mögött és szemben is megszólításként. Közvetlen munkatársai gyakran panaszkodtak, hogy már nehezen jut eszükbe keresztneve, mert, mint az egyikük fogalmazta humorosan: kereszttségben az „elvtárs” melléknevet kapta. Nem tartott igényt a ma már minden mindenféle jogi alakulat vezetőjét megillető „*Elnök Úr*” megszólításra sem. Személyét valóban nem a külsőségek tették tiszteletre (túlzástól félve: csak zárójelben írom, bár sokakkal együtt, bátran vallom – SZERETETRE) méltóvá.

Életem egyik legnagyobb nyereségként, közel két évtizedig közvetlen munkatársaként próbáltam megfejteni a személyiségében és

munkamódszereiben rejlő titkot. Nem volt gyenge ember, sőt erős-
kezű vezető volt, de undorodott az erőszaktól, és inkább hajlott a
kollégák magatartásának, tevékenységének megértésére, s mindig
jó szóval, baráti segítséggel (szeretettel) sietett segítségükre. Pé-
ldául kialakított egy olyan módszert, amelynek révén, ha csak két
soros, kézírásos levélkével is, de jelen volt a munkatársai ma-
gánéletének minden nagyobb, vidámabb, vagy szomorúbb ese-
ményében. Szinte az egész életét kitöltő szenvedélye a magyar rádi-
ózás és ezen belül az újságírás volt. Közismert szerénysége tartotta
vissza attól, hogy szóval, vagy akár írással részt vegyen a műsorban,
de jó menedzserként segítette a feltételek megteremtését, szakmai
tudásával, politikai érzékenységgel támogatta a megszólalókat.

A Magyar Rádió – a körülményekhez képest mindig kiegyensú-
lyozott – műsora elsősorban az Ő érdeme volt. Megvédte a gyakori
támadásoktól az újságírás szent nevében, azokat, akiket ha 0kis
mértékben is, de igazságtalanul bántottak, és segítette megmagya-
rázni mindazoknak, akik elfeledkeztek arról, hogy az egyéni sére-
lem transzformálása helyett a „rendszerben” lévő hibák hétfejű sár-
kányával vegyék fel a küzdelmet. Fontos feladataként kezelte az
arányokat, a közönség, a hallgatóság érdeklődésének megfelelő, de
azt nem mindenáron kiszolgáló műsor létrehozását

Lassan negyedszázada, hogy véglegesen felállt a rádiós székéből,
de azóta sem látja be, hogy miért kellene másnak lennie, mint egy-
kor, hiszen a munkaviszonya megszűnésével egyáltalán nem szűnt
meg a rádiósokkal való kapcsolata. Változatlanul küldi írásban,
vagy telefonon a jókívánságokat, meghallgatja az életükről, munká-
jukról szóló híreket, és őszintén érdeklődik sorsuk iránt. Megjelenik
a – sajnos egyre több alkalommal elfordul – végső búcsúkon. A
Bródy Sándor utcából jövő bizonytalan híreket hallva nem érez ke-
serűséget, megbántottságot, hiszen az Ő szíve szerelme a magyar
rádiózás sikerének, vagy esetleges kudarcainak ügye úgy érinti,
mint szülőt a gyermeke eredménye.

Ő ugyanis a magyar rádiózás Apja.

SEBESTYÉN JÁNOS

Levél dr. Hárs Istvánhoz

Szirányi János szólt, hogy dr. Hárs Istvánnak születésnapja lesz, készülnek a levelek. Reggel volt, magabiztosan mondtam, még ma megírom. Aztán ez a magabiztosság elmúlt, mindennapra fel volt írva, hogy „Hárslevelek”, de nem voltam képes elkezdni, legalábbis nem olyan szép gondolatokkal, nyelvezettel, ami illő lenne e szép naphoz. Restelltem gyengébbel kezdeni.

Aztán rájöttem, ennek más oka is van: nincs mit írni. Márpedig aki egy több mint negyedszázadig hivatalban lévő rádiós vezetőről nem tud mit írni, annak több oka lehet. Elsősorban az, hogy az intézményben rend van. Nagy rend. Igaz, óriási segítsége volt dr. Kiss Kálmán, az elnökhelyettes, akivel megosztották a tennivalókat. Kálmán a kultúrát, dr. Hárs a politikát és az egészséget felügyelte. Mi volt a fontosabb? Talán mindkettő. Úgy csinálták, hogy ebből a „műhelyek” vajmi keveset éreztek meg. A felülről érkező telefonokat, a rosszallásokat átvállalták, lejjebb csak egy-két „ejnye-ejnye” ment tovább. Nagyobb viharfelhő ritkán adódott, de még felhős időben is gyakran előfordult, hogy az elnök, vagy az elnökhelyettes gyalog ment haza – az előkelő szolgálati autó talonban maradt. (El tudjuk ezt a mai Rádióban képzelni, ahol az Elnök csak saját sokmillió keresetét, szerződését nézi, miközben a Rádió az adófizetők pénzén „zsugorodik”? Ahol ismétlések a Kossuthon, lemezek a Bartókon hegyén-hátán, ahol a műsor csak külsőleg, nyomtatva néz ki valahogy, valójában semmiért nem fizetnek... A rádió népszerűsít, hangoztatják, az a fizetség.)

Ne szidjuk azonban a Mát, álljunk meg a Kornál, ahol nem volt kuratórium. Igaz, nem voltak kereskedelmi rádiók sem. A kor, a RÉGI RÁDIÓ. Ma azt mondanám, Régi Rádió I. és II. Mert az I-et érdeklődésemnél fogva én kutattam, a II-höz pedig hozzátettem egy-két építési téglát. Hozzátettünk... a zenei osztály, főosztály soha nem szenvedett. A többi sem. Épített, alkotott. S ezt az alkotást vezette dr. Hárs István, rendben, komolyan, emberközelben, igazságosan, a kis étteremben a többiekkel ebédelve. (Volt Jucikának módja az elfelejtett uborkát kézből a tányérra hullajtani, vagy a levest Mike Gyula új nyári öltönyére önteni) És ezt tette ritkán Kálmán is, azért ritkán, mert nem szokott ebédelni...

Sok ezer emberrel támadnak konfliktusok. Ezt dr. Hárs István igazságosan rendezte. Nekem is volt, mindjárt regnálása elején. 1970 körül az angol nagykövet, Sir Morley, kitűnő klarinétos, házi hangversenyt rendezett, 50 vendéget hívott meg, de nem jelentette be a magyar külügyminisztériumnak (20 fő volt a „szabad” kvóta.) Én régi angol csembalódarabokat játszottam, fennakadtam a külügy figyelő szemein, kérték, hogy ne vegyek részt az esten. Ugyanakkor a zenekarból is szerepelt egy vonósnégyes. Vészits Ferenc, az Elnöki Hivatal titkára ezt nem tartotta igazságosnak, Hárs engedélyével fellebbezett. Az ügy Csatorday miniszter-helyettesig ment, ő engedélyezte. Dr. Hárs másnap hivatott, biztosított arról, hogy támogatják a művészi pályámat, ez egy kis belpolitikai zavar volt – spongyát rá... Jellemző, hogy Hárs törődött ezzel, más kérdés, hogy ez is kórtünet volt a múltból. Morley-ék ezt sosem tudták meg, (A nagykövet meghalt, felesége és leánya a kinyílt csomagterű török gépen ült, amikor a DC 10-es Párizs mellett lezuhant.)

És még egy történet, kifelé apróság, de valójában politikai kérdés. Jóban voltam Väinölä finn nagykövetékkel, akik innen egyenesen Tel Avivba mentek szolgálatra. Hívtak, nézzem meg az országot, amellyel ekkor, 1984-ben még diplomáciai kapcsolatunk sem volt. Martinák László a Külügyi Osztályon figyelmeztetett: az izraeli rádió közelébe se menjek. Nem kellett, de Izrael tele volt kíván-

dorolt, idős magyar zeneművészekkel – így mégis csak készítettem egy műsorsorozatot. Diplomatikusan még a címre is vigyáztam: „Egy ország finn szemmel”. Dr. Hárs végül engedélyezte az öt műsor elhangzását – s tartotta a hátát. Éppen megelőzve a pillanatot, amikor titkos diplomáciai tárgyalások kezdődtek a kapcsolatok újraélesztéséről. A Rádióban minden szó kényes volt, vigyázni kellett, mert mindig lehetett egy „de” – Hárs mégis szükségesnek tartotta az ilyen műsorokat is, az egyensúlyozást meg nagyszerűen csinálta.

Nem volt zűr soha a Rádióval. Bár manapság szidják olyanok, akik akkor még nem is éltek. Szidják egykori belsősök, akik sikertelenek, mert tehetségtelenek voltak, Szidják, akik a régi Rádió I-ben hisznek, és azok a fiatalok, akik ezt csak hallomásból tudják, azt nem, hogy ott sem volt minden fenéig tejfel.

Dr. Hársot nem szidják, vagy csak kevesen, de ő van olyan bölcs, hogy ezzel ne törődjön. Ez most egy egymást cibáló, kettészakított ország. Hárs viszont segített 25 éven át értéket teremteni és azt megtartani. Erre viszont sokan emlékeznek – vagy nem akarnak emlékezni. Sebaj, mi emlékszünk és nem is kevesen. Sok idős barátja, kollégája már a mennyországból, sokan még élnek és hűségesek.

Még ha „le is vagyok lassulva” mindig szeretettel gondolok rá, hosszú életet kívánok, egészséget, bölcsességet és mindent, ami jó. *Bis Hundertzwanzig* – vagy akár tovább.

A kezdet után nem is kevés, ennyi jutott eszembe, a többi öt év múlva. Gratulálok!

SOLYMOSI OTTÓ

Tisztelt „Hárs Elvtárs”! Kedves Pista!

Immár több évtizede, hogy őszinte barátodnak tudhatsz. Hogyan is kezdődött? Akkor több éve, hogy a Magyar Rádióban tevékenykedtél, különböző beosztásokban. Egy hétköznapi délelőttön, a Pollack Mihály téri bejárat előterében ifjúságom cserkész előjáróját láttam várakozni. Kérdeztem kire? Hárs Istvánra, háború alatti bajtársamra. Te akkor már az MRT alelnöke voltál. Felkísértem őt, a titkárnő bejelentette. Engem is ott marasztaltál, mikor kiderült a vendégeddel való kapcsolatod. Így kezdődött privát ismerkedésünk, mely később megbízható, igaz barátsággá érlelődött. Hosszan sorolhatnám a mára már legendává lett emberségedet, amelyet munkád során megtapasztaltam, de leírok a talán legjellemzőbbekből néhány „mazsolát”, azokat is csak távirati hosszban. Köztudott volt, hogy ha munkatársaidat felsőbb helyről valamiért megrótták, mindenkor megvédted őket, és az illetővel azután más előjellel el is elbeszélgettél. Talán kevesen tudják, hogy egyik Rádiós napon, – mikor még meghívtak- az egyik „piáros”, megkérdezte tőled, hogy a meghívódat postázzák-e, vagy bemész érte? Te, jellemzően szerénységedre, az utóbbit választottad. Mire a hölgy megkérdezte, hogy tudod-e hol kell bemenni a Rádióba?...No komment! Amikor a Rádiónk 50. évfordulójára tévé műsort rendeztem, amely részben a csepeli Munkásotthonban készült, a meghívott „hivatalosak” állami kocsikkal, sofőröstől érkeztek. Kivéve Te, aki a feleségeddel saját autódon érkeztl.

Barátságunk tovább mélyült, mikor felkerested a János kórház urológus professzorát, Wabrosch Gézát. A Rádió orvosának, Vereczkei doktornak a levelével érkeztél. Átadtad. Géza, nem tudván ki vagy, leültetett, hogy várakozz. Majd elolvasta a levelet, és nem győzött elnézést kérni. (Zárójelben: Géza a legjobb barátom volt, akik ismertük, sajnálhatjuk, hogy idő előtt elhagyott bennünket.) Örülök, hogy baráti, kollegiális társaságban köszönhetünk 85. születésnapodon. Kívánom mindazt, amit Te is szeretnél családot, barátaid, volt munkatársaid nagy örömére.



Igaz szeretettel, tisztelettel, barátsággal, köszöntelek e jeles napon,

STEINBACH SÁNDOR

Két emlék dr. Hárs István elnök úrról

Amikor az elnök úr a Magyar Rádió élére állt, az intézmény helyzete nem volt rózsásnak mondható. Az, hogy mi hangozhat el és mi nem, ki szólalhat meg és ki nem, afölött a Fehér Házban Lakatos Ernő illetve mindenkori elődje döntött. Ebben a légkörben az elnök úr – sokszor kemény csatában – kiállt az általa fontosnak tartott műsorok és emberek mellett. Akkor úgy mondtuk: tartotta a hátát.

A házon belül a műszaknak nem volt igazán nagy becsülete. A technikust a harmadik magnónak tartották és sok méltánytalanság is érte. A Fejlesztési Osztálynak még ennyi megbecsülés sem jutott. Akkorra már túl voltunk a „hőskoron”, működtek a házi gyártású ill tervezésű magnók, keverőasztalok, a további fejlesztést a hazai ipar nehézségei, a COCOM-lista kötöttségei gátolták. Ehhez jött még a Fejlesztés műszaki gárdájának nehéz személyes anyagi helyzete. Ebben a hangulatban az osztály vezetői meghívták Hárs elnök urat, hogy közelebbről ismerje meg a problémáinkat.

Már az is rokonszenves volt, hogy nem rázta le a kérést – bokros teendőire hivatkozva, hanem rövid időn belül jött és hosszan lehetett beszélgetni vele. A Puskin-épület magassföldszintjén levő szobában ültünk, ő türelmesen hallgatta „bánatainkat”. Elmondtuk, hogy a házon belül sokan kétségbe vonják a mérnökök létjogosultságát, nem értik, miért akarunk magunk konstruálni, inkább azt

szeretnék, hogy mindent rendeljünk meg külföldről, mi csak adaptáljunk, mert nem tudományos intézet vagyunk, hanem műsorgyár stb.

Ő szépen végighallgatta a sirámokat, a gondokat, aztán azzal kezdte a válaszolást, hogy „audiatur et altera pars!” – hallgattassék meg a másik fél is! Nem mondta, hogy természetesen mindenben igazunk van, hogy holnaptól fizetésemelés lesz és a Műszaki Fejlesztés közvetlenül az elnök alá fog tartozni. Elmondta, hogy a Magyar Rádiónak fontos politikai és kulturális feladatai vannak, ezeket csak közös erőfeszítés és áldozatvállalás árán lehet ellátni. Tudja, hogy a műszakiak nem élnek jól, hogy munkakörülményei időnként panaszra adnak okot, de higgyük el, hogy a szerkesztők élete sem fenékgig tejfel. Ahhoz, hogy a Rádió szóljon és *jót* szóljon, eddig is számított és ezután is számít a műszakra, benne a Fejlesztésre is. Elnök azóta sem látogatta meg az osztályt – persze az osztály sincs már meg.

A következő emlék már teljesen személyes. 1974-ben, nem sokkal hetedik gyermekünk születése után a feleségem beteg lett és meghalt. Elképzelhető, hogy az ember ilyenkor elkeseredik, én erősen idegcsillapítókat szedtem. Dolgozni persze kellett. Teljesen váratlanul szép kiállítású levelet kaptam. Az Elnök úr meleg hangú levélben együttérzését fejezte ki – nekem, akit addig egyáltalán nem ismert.

Azóta többször találkoztunk, sajnos csak rádiós kollégák temetési szertartásain.

SUMONYI PAPP ZOLTÁN

CSILLAGNÉZŐ

(Rónay György versére, Nyugat, 1937.)

Most már nem érdekel mindaz, mi jó húsz éve
naponta izgatott, mi lesz a vége
ennek a végtelenbe nyúló átmenetnek,
az inga jobbra-balra ing s hogy hol pihen meg
nem izgat az se, nincs újabb húsz évem,
mert kezdetekor sem voltam egészen
fiatal már, – magamra hallgatok csak,
magamon szűröm át hangját a csillagoknak
szobámban ülve, szemben a Dunával,
a József-heggyel, Illyés ablakával
e késő órán éjszakába nyúlva
a régi költők verseit rostálom újra
és újraírva néhányat magam-feledten
magam képére gyúrva, mint az Isten
az első embert, ahogy rég tanultam,
s ha mást nem látok, legalább a múltam
lássam, mint számadást, így éltem, ezt csináltam...
rajzolom köreim, tengerpart homokjában
ronthatnak rám is bármely cézár őrei,
fölénnyel szólok: „ó már hallom zengeni”
a szférák hangjait, táguljatok;
elfogjátok előlem a napot!

2009. március 22.

U. i.: Dr. Hárs István elnök úrnak küldöm 85. születésnapjára, azzal az erős kívánsággal, hogy Rajta ne vegyen erőt az a fajta lemondó reménytelenség, amely engem, Nála sokkal kisebb hitűt, március 22-e után, hatalmába kerített!

Erőt, egészséget és töretlen hitet kívánok!



SZALAY ZOLTÁN

Hárs elvtárs, azaz Pista bátyám!

1958-ban ifjú fotóriporterként léphettem be a Rádió kapuján, és lettem a Rádióújság szerződéses munkatársa. Ismerkedtem a házzal, a stúdiók világával, és kiszolgáltam a Rádióújság kép-éhségét. Kaptam a Bródy épület IV. emeletén két kis helyiséget ahol berendezhettem a laboromat azzal, ami megmenekült a régi labor roncsaiból. Nem volt egyszerű időszak, dolgozni, értékeket menteni, tanulni a rádiózást, a szakmát, fejlődni és fejleszteni. Rohangálni a házban, fényképezni, a napi változásokat figyelemmel kísérni, dokumentálni, de szép volt.

Ha Csiba urat láttuk a Pagodában üldögélni, tudtuk, hogy a lift nem működik. Hajrá, neki a négy emeletnek! Akkor ez könnyedén ment. Abban az időben a Rádió minden fontos részlege a Bródyban volt: az Elnökség, az Agitprop, benne a Krónika, a Zenei főosztály az Irodalmi főosztály, a Rádióújság, a Könyvtár. , és ha Csiba úr üldögélt, a lépcsőházban találkozott mindenki, mindenkivel, és itt nagy beszélgetések alakultak ki, melyek azután a Pagodában folytatódtak. Az első percekben megéreztem azt a szellemiséget, ami tapintható volt, majd megismertem, megtanultam. A Pagoda külön fejezetet érdemelne. A kiváló riporter, Pászt Robi mondatát idézem: „A Pagodában kell tartózkodni, mert hír, tudás, szerkesztő, pénz, nő ide jön.”

A hatvanas évek elején engem egy családi tragédia mélyen érintett. Mivel Csiba úr üldögélt, lépcsőztem fel a negyedikre. A máso-

diknál a lépcsőfordulóban találkoztam Hárs elvtárssal, aki a stúdiók felé ment. Köszöntem, és utat engedtem, tudtam Ő nagy ember. Barátságosan visszaköszönt, és megszólított. „Tudom, Szalay elvtárs, mi történt, tudok valamit segíteni? Szóljon!” Nekem fölbe gyökerezett a lábam, szinte szólni sem tudtam, de megköszöntem.

Utána, amikor a laborban leültem, gondoltam végig, hogy honnan ismer? Jó látott már, hiszen fura figura voltam, aki egy fényképezőgéppel rohangál a Rádióban, de honnan tudja, hogy mi történt velem? Ezt is megtanultam: mindig, mindent tudott, és mindenki-vel törődött. Ugyanezt hallottam a rádiós barátaimtól is. Ez 1962-ben történt.

Teltek az évek a Rádió, a rádiózás töretlenül fejlődött, gyarapodott, felépült az új 6-os, a stúdió a Szentkirályi utcában, a Puskin épület, az új adó. Az épülettömb lassan kiismerhetetlen labirintussá változott a kívülről számára, belül, pontosan, precízen működött, és nagyon emberi volt. Költözött az elnökség is, Hárs elvtárs is elnök lett, és nem változott semmi, csak más irányból jött a Pagodába, ami mindig tele volt emberekkel. Megáll, beszélgetett, majd megvette a büfében azt, amiért jött, és ment vissza az irodájába, melynek ajtaja nyitva állt mindenki előtt.

Az 5-ös stúdióban dolgoztam, a *168 óra* adása alatt, képriportot akartam készíteni. A technikai helyiségben az adás alatti hangulatot akartam képpé formálni. Ipper Pali mint főszerkesztő vezette az adást, mellette segédszerkesztője, jegyzetírója Földi Iván és ment az adás. Izzott a levegő, egy „nehéz” riport hangzott el, és megszólalt Ipper Pali mellett a sokgombos telefon. Felvette és beszélt. Az adás ment. Nyílt az ajtó, belépett az elnök, Hárs István. Pali folytatta a beszélgetést, majd közölte itt van Hárs elvtárs, átadom a telefont. Átvette, majd rövid beszélgetés után letette. Egy lélegzetvételnyi szünetben azt mondta: „Rendben van, Pali, csináljátok.” Nem tudtuk kivel beszélt, de azt igen, hogy megvédte a riportot, a munkatársait.

Nem ez volt az első, és nem az egyetlen eset. Riporterek, szerkesztők dolgoztak, Ő tartotta a védőernyőt a fejük fölé, legfeljebb néha csendben megcsóválta a fejét. Aki figyelt rá, megértette. Biztosította az intézmény, a műsorok, a munkatársak fejlődését. Nem mindenki köszönte ezt meg, de Ő nem is várta.

Még egy történet a múlt évezredből. A Rákóczi téri megállóban leszállok a 6-osról és látom, hogy Hárs elvtárs is leszáll két kocsival előbb. A tél vége felé nagykabát, kalap, nagytáska, magas szárú fűzős cipő, és elindul a Bródyban a Rádió felé, én is megyek. Látom, hogy betér az ÁPISZ-ba. Ez engem kíváncsivá tett, követtem. Be mentem utána, belebújtam a karomon lévő önkiszolgáló kosárba, és figyeltem. Vásárolt. Jegyzetblokkokat, ceruzákat, radírt, hegyezőt és golyóstollakat. Fizetett a kasszánál, majd gondosan elpakolta, a nagy tehénbőr táskájába, és ballagott tovább a Rádióba. Az elnök irodaszert vásárolt!

Számtalanszor találkoztunk a Rádió jeles eseményein, ahol dolgoztam, és mindig volt egy-két személyes, emberi mondata, megjegyzése, amire figyelni kellett. Gondos gazda volt, terelgette a nyáját a helyes irányba, úgy hogy szinte észre sem vettük.

1988-ban elhagytam a *Rádióújságot*, Ő is nyugdíjba vonult. Az első kitüntetésem után kézzel írott levélben kaptam tőle gratuláló sorokat. Felhívtam otthon, megköszöntem, és megkérdeztem, honnan tudta a címemet. Mosolyogva mondta, onnan ahonnan maga tudja az én telefonszámomat. Barátaimnak elmeséltem, nevetve mondták, ők is kaptak, mert az Öreg figyel.

Azóta is ha találkozunk, hol a kiállításomon, hol szomorúbb eseményeken mindig azt az EMBERT látom, aki figyelemmel kíséri a munkatársait örül, és néha szomorkodik is.

A 75. születésnapjára felterjesztettük a MÚOSZ Aranytoll elismerésére, lobbiztam érte, felhívtam a kuratórium tagjait, mindenki azt mondta, hogy természetesen igent mond a javaslatra. Másképpen döntöttek, arra hivatkoztak, hogy nem készített műsort. A következő évben ismét felterjesztettük, közben kinyomoztam, készí-

tett műsort az utazásairól. A felterjesztést aláírtam kiváló rádiós kollegákkal, akik a politikai paletta különböző oldalain állnak.

Mindenki azt mondta a Rádiónak sok vezetője volt, de csak egy Elnöke.

Pista bátyám!

Köszönjük. Most engedje meg, hogy nagyon sokunk nevében, ezt a virtuális Aranytollat átadjuk, tiszteletünkkel, és szeretetünkkel.

Hárs elvtárs, Pista bátyám! Az Isten áldjon meg egészségben sokáig körünkben, hogy tisztelhesünk, köszönthessünk.



SZÉCSI ÉVA

A legenda elmarad

Olyan szerényen tudok csak hozzájárulni a Hárs-legendáriumhoz, hogy szinte szégyellem. Mert se hír-értéke nincs, sem történetnek nem minősíthető, hogy néha megcsörrent a telefonom, és a hang azt mondta: Hárs. Nem volt titkárnői hang, hogy „kapcsolom Hárs elvtársat”, vagy „Elnöki titkárság, kapcsoljuk az elnök elvtársat”. Hárs tudott egyedül tárcsázni. Nem emlékszem jeles telefonokra: vagy bíráló észrevételét mondta el, személy szerint nekem, nem valamelyik főnöknek, hogy továbbítsa, vagy (esetleg) valamit megdicsért, ami neki tetszett. Visszatekintve: majdnem bizonyos vagyok abban, hogy soha nem kérte, foglalkozzunk ezzel vagy azzal a témával. „A rovat” (a külpolitikai rovat) úgyis tudta, mivel kell, lehet, vagy éppen nem kell, és nem lehet foglalkozni.

Kollégáim rengeteg esetre emlékeznek, amelynek hősei „ők és a Hárs”. Mondtak valamit, amit nem kellett volna, megszólaltattak valakit, akit nem kellett volna, és „a Hárs tartotta a hátát”. Megvédte őket. Pontosabban: megvédte a Rádiót. Valóban, ez történt nagyon sokszor.

Nem tudom, ma erény-e vagy szégyen, de azt hiszem, én ritkán szorultam elnöki védelemre. Még 1967. június 6-án, kedden sem, amikor egy folyosói vitában azt mondtam, hogy Izrael preventív háborút kezdett. (Úgy emlékszem, Hárs István is ott volt). Persze, akkor nem tudhattuk, hogy ennek az eseménynek később a hatnapos háború lesz a neve. Engem viszont sem akkor, sem később nem minősítettek cionistának vagy ötödik hadoszlopnak.

Most már valóban a szerénytelenség határát súrolom. A tudatlanságom nem mentség. Ugyanis nem ismerem a személyi dossziémat, nem tudom, kik mit írtak (jelentettek?) rólam. Lehet, hogy mégsem tetszettem mindenkinek. Lehet, hogy Hárs István többet tudott – és tud ma is – mint én. Lehet, hogy többeknek volt kifogása kommentárjaimmal, tudósításaimmal, viselkedésemmel kapcsolatban. Tudom, nehezményezték, hogy Eszter lányom az április 4-i ünnepségre sem volt hajlandó szoknyát és úttörő nyakkendőt felvenni. (Szülői felelősség). Lehetséges, hogy nemcsak a kiváló filmrendező telefonált az elnökségre, amiért nem tudósítottam Párizsba érkezéséről. (A magyarok boldogan jöttek Párizsba, mi viszont őszintén nem érdekeltük a franciákat. Még a *Le Monde*-ot sem).

Mivel érzékeny ember vagyok (minden újságíró az, a rádiósok különösen), nagyon zavart volna, ha rendszeresen kaptam volna elnöki észrevételeket, továbbított bírálatokat. De Hárs István nem telefonált. Elnöki hatalmát arra korlátozta, hogy hagyott dolgozni.

P. s. A rádiósoknak különleges lelki antennáik vannak. Itt ülök a gépnél, átnézem a dolgozatomat, amikor megcsörren a telefon: Hárs. Hallotta, hogy kisebb baleset ért, reméli, már jól vagyok. Freud. Vagy egyszerűbben: még mindig törődik a munkatársakkal, még mindig rádiós. Ez a végszó.

SZÉL JÚLIA

Emlékszel, emlékszik? – ezzel kezdődik a beszélgetésünk, ha találkozzunk. Emlékezünk, mert ma már legtöbbünkkel csak annyi történik, hogy öregebb lesz minden évvel. Hárs István most épp a nyolcvanötödikkkel. Köszöntöm is: Isten éltesse nekünk még sokáig. Most mire emlékeztessenem, ami közösen történt velünk?

És ti hogyan éltek? című sorozatunk jutott eszembe. Ez volt az egyetlen műsorom, amelyet így, címetől, készen kaptam, Csák Elemérrel együtt. Lényege az volt, hogy az általánosságok és hősköltemények után abban a formában tegyük fel a kérdést a Szovjetunióban egyetlen családnak: És ti hogyan éltek? Erre csak konkrétumokkal lehet válaszolni. Őszinte, meghitt beszélgetések lettek ezek a műsorok, jól esett, hogy rám gondolt, mikor kitalálta. Befejezésül a novolipeccki kohómérnök családját a Rádió meghívta vendégségbe. Ők a rossz ellátás mellett is fényesen vendégeltek meg bennünket, ez a meghívás pedig protokolláris. Megjöttek. Szállás a Benczúr utcában, étkezés az üzemi konyhán. Látogatás a Május 1 Ruhagyárban. Kovács József vezérigazgató – megadva a módját a vendégségnek – személyesen, nyakában centiméterrel, mint igazi szabó méricskélte végig a szülőket és a gyerekeket. Pár nap múlva a boldog család új télikabátban érkezett haza a Szovjetunióba. Így éltünk mi – és ebben az is benne volt, hogy nem jobban.

Máskor csak műsoron kívüli történetekben találkoztam Hárs elvtárssal. Így hívtuk akkoriban, s így emlékezem rá ma is. Alig leírható kis történeteket idézek fel. Csengett a telefonom, nagyon si-

etősen kapcsolták őt, s csak annyit kért, mondjam meg, becsületes ember-e Gácsi Sándor? Alig tudtam válaszolni: Igen, igen. Letette a telefont. Csak a háttérből következtettem, hogy valami vita hevében kérdezett. Hallottam akkoriban, hogy sokan gyanúsították Sándort a rádiós lakóházak felépítésében való önzetlen buzgalmaért. Akkor egy percig sem tűnődtem, hogy miért éppen tőlem kérdezi.

Amikor még ritkán temettünk a Rádióból, egy kolléga temetésére csak ketten mentünk el a házból. Nem beszéltünk össze.

Azt hihetnék, évtizedeket dolgoztunk mindketten a Rádióban, mennyi közös ügyünk lehetett, talán barátkoztunk is. Nem. Ebben az is benne lehet, hogy a főnök kerülgetése, a bennfentesség a többieknek mindig gyanús, egyféle kis árulás. Meg aztán, ha Tömpe István elnökünkkel, találkoztam – leginkább a liftben – mindig kaptam tőle egy forradalmakat is túlélő régi bókot. Mondjuk, hogy tartja szerencséjének, vagy megtiszteltetésnek, hogy velem utazhat, és ha hivatott, mindig elővette a konyakos üveget. Hárs István elnökünkkel ilyenre nem emlékszem.

Egyszer ugyan meghívott, hogy ha ráérek, menjünk el autóval, de én mondjam meg, hová. Mentünk. A kocsí szép volt, jó szagú, a vezetője produkálta is, mennyi mindent tud. Az új autó ugyanis bejáratós volt.

Ki tudja, valamikor mit derítenek ki rólunk: Egyet biztosan nem: azt, hogy Hárs István elnöksége alatt pazaroltunk volna. Jómagam, leoltogattam a folyosón a villanyt akkor is, ha a tűzoltók már elementek, és az utolsó napig összeragasztottam az öt méternél hosszabb magnószalagokat. Ahogyan emlékszem, egy esetben talán mégis...

Mester Ákos jött, tegyem szóvá a 168 órában a hírt: illetékesek úgy döntöttek, hogy le kell bontani a lakihegyi adótoronyot. Már nincsen rá szükség, állították, és sokba kerül a fenntartása. Elmondtam, néhány sajnálkozó szóval bővíve. Adás után szólt Ákos, hogy rengetegen telefonáltak, pénzbeli segítséget ajánlottak. Kisnyugdí-

jasok akarnak 100 forintokat postára adni a torony megmentése érdekében. Pár nap múlva tekintélyes műszakiakból álló gyülekezet hívott bennünket. Hárs elvtárs szólt nekem is. Vittem a kis védőbeszédemet, miszerint az adótorony (itt most nem folytatom) miért lebonthatatlan. Elnökünk pedig elsorolta: a Rádió elkészíttette már a tervet, hogy lebontás után a Pollák Mihály téren felállítsák a torony kicsinyített mását. Még emléktáblát is kap. Végül az értekezlet a fennmaradás mellett döntött. A gyönyörű, karcsú torony ma is áll, és itt is megnyugtatom Hárs elvtársat: megnéztem azt a másikat, amelyiket 100 éve jár körül a világ. Az a tenyeres-talpas Eiffel torony a miénkhez képest egy párizsi trampli. A lakihegyi torony, ez az égre rajzolt csoda megérte azt a pénzt, amit ráköltöttek, és az a mi kis csetepaténk tartja állva még mindig. Ha az akkor nincsen...!

Eddig az emlékezés. S hogy minket mi tart össze még mindig, azt talán meg sem tudnám fogalmazni. Pedig már csak egy közös történetünk van. Megöregedtünk, és fáj a lábunk.

SZEPESI GYÖRGY

Hárs István 85 éves?

Ez komoly lenne? Valóban 85?

Te jószágos ég, hogy szalad az idő...

Több mint hat évtized távlatából idézem fel első találkozásunkat. A Tisza Kálmán téren futottunk össze, természetesen arról beszélünk, hogyan szolgálhatjuk a legjobban a születő új világot. „Tisztességgel” – mondta ki a végszót. Állta a szavát. Ő azok közé tartozik, akik tisztességgel vállalhatják múltjukat.

Három évtizedet a Rádióban töltöttünk együtt. Egy kis kitérőt teszrek: 17 elnököt éltem meg 1945 óta. Volt, aki a rádióban nőtt fel (Ortutay Gyula 1936-tól lektor az Irodalmi Osztályon) vagy Barcs Sándor (József Attila rajongó, remek publicista 97 évesen is), volt aki a zenében ért el mesterfokot (Szirányi János), de humánumban – s ezzel minden egykor vele dolgozó rádiós egyetért – Hárs István volt a csúcs.

Nem mondta ki soha: élt-halt a Rádióért, a munkatársakért. Találkoztam már kollégával, aki rajongásig szerette a szakmáját. Olyannal azonban, aki mikrofon nélkül vált „szerelmes” imádattal rádióssá, csak vele.

1974-ben, sportriporter évfordulómon pályamódosítást ajánlott: a bonni rádiótudósítói beosztást. Megköszöntem a jóindulatát, elfogadtam. Három évvel később viszont lemondtam az MLSZ elnökségért. Hárs István nem örült: „A vállamra borulva fogsz sírni, amikor megbuktatnak.” Emberi nagyságát bizonyította: „Nem

engedlek el a Rádióból. Az MLSZ-től egy fillért se fogadj el, a Rádió adja továbbra is a fizetésedet.” Fölvettem a Szórakoztató és Sport Főosztály megszervezését. Elnöki igen volt a válasz. Így vészelttem át a Rádió háttér-segítségével a 6:0-ás mexikói kudarcot.

A napokban Havas Henriktől hallottam a Klubrádióban: ”Megértőbb, jobb szívű elnököt nem választhattam volna ifjú újságíró koromban. Nekem ő mindörökké csak Hárs elvtárs marad.”

Hatvannégy évvel ezelőtti végszavát már idéztem. Az én végszavam:

„Hárs Pista, életed példamutató volt és marad minden rádiós számára. Szívből köszöntelek!”



SZIRÁNYI JÁNOS

Alázat és harmónia

A zenekar már a pódiumon, lassan a nagyérdemű is elfoglalja helyét, s a felgyúló fények áradatában a várakozás izzó feszültsége vil-
lan át a termen. Túl a próbák gyakran fáradságos küzdelmein vagy
éppen tudást, lelket gazdagító élményein, a muzsikuskok, szólisták,
a hangszercsoportok szólamvezetői mind a pillanatra, a zenei har-
mónia semmihez nem hasonlítható csodájára várnak. S a karmes-
terre, kezdő intésére, amely után már megállíthatatlanul szárnyal-
nak a gondolatok, érzelmek, gesztusok és szenvedélyek az éterben –
minden befogadó szellem nemesbítésére.

A karmesterre, akik, tán emberi gyarlóságainkból fakadóan is,
oly sokfélék. Általában legismertebbek a médiasztárként elhíresült
mágusok, a botrányoktól sem mentes, ellentmondást nem tűró ze-
nediktátorok, a közönségnek játszó pálcaszonglőrök, vagy éppen
partitúrájukba és pulpitusukba látványosan kapaszkodó zenehiva-
tálnokok. Önmegvalósító exhibicionizmus magas fokon. Pedig az
igazi nagyok, a maradandót alkotók soha nem ilyenek. Alázatos mu-
zsikusok, akik a pódiumon szinte észrevétlenek. Helyüket – jelképe-
sen – a legelmélyültebb zene-folyamnak adják át. Soha nem gondol-
ják, hogy jobban tudnak hegedülni, csellózni, fuvolázni, vagy
bármely hangszeren játszani, mint zenekari társaik, s azt sem, hogy
akár csak egy pillanatra is elébük kellene állniuk a fényben, siker-
ben. Viszont rendre bizonyítják: amellet, hogy szakmai és emberi
biztonságot nyújtanak alkotó közösségük számára, mindent tudnak
a zene egészéről, képesek a művek legelrejtettebb részleteinek fel-

tárására és megértetésére, miközben kibontakoztatják és felmutatják a zenekar játékosainak java tehetségét és tudását. Megteremtve azt az egyedül való harmóniát, amelyben a művek legigazibb teljességükben és szépségükben csendülhetnek fel – leginkább és elsősorban a zeneszerető közönség szolgálatára.

Nos, muzsikusságom szerencséje, hogy már fiatalon eljegyezhettem magam a rádiózene rejtelmes és messze ívelő varázsával, s életem egyik meghatározó ajándéka, hogy ezt egy olyan intézményben tehettem, amelynek „karmestere”, elnöke ez utóbbiak közül való volt – több mint harmincévnyi közrádiós szolgálatomból közel két évtizeden át.

Persze, mikor először léptem be a Bródy Sándor utcai nagybetűs Házba, minderről még nem volt fogalmam. Megvallom, nem is igen érdekelt, hogy ki a Rádió elnöke – róla inkább csak szeretettel szto rizó, anekdotázó kollégáimtól lehettek ismereteim –, hiszen egy nagyon jól szervezett, kiváló vezetőivel elhivatottan, magabiztosan és nagy szakmai önállósággal működő főosztályi szerkesztőség tagjaként ismerhettem meg a rádiózás titkait, a zeneközvetítés számomra korábban el nem képzelhető lehetőségeit. Azt a rádiót, amely töretlenül lehetett a magyar zenei élet legnagyobb koncertterme, műhelye, mecénása és nyilvánossága, zenei együtteseinek felelős irányítója, a népzenei hagyományápolás letéteményese éppúgy, mint populáris zenei kínálatával a legkülönbözőbb ízlésű és műveltségű hallgatóinak szolgálója. Ebben az izgalmasan pezsgő világban szinte arany szabályként szívhattam magamba a közrádió, alapítása óta érvényes ars poeticáját: a rádiózás hivatásának garanciája a függetlenség, lelke a zene, feladata pedig a nemzet, a „köz” szolgálata. Hírekkel, információkkal, művelődéssel, szórakoztatással és rengeteg zenével.

Aztán ahogy messzebbre tekinthettem, szélesedtek rádiós és rádiózási ismereteim, rá kellett eszmélnem arra, hogy a szellemnek, tehetségnek, hivatásnak és gondolatoknak ez a szabad szárnyalása, a „függetlenség” megteremtése egy nagyon is függő világban akkor-

tájt bizony jórészt, sőt néhány történésben kizárólag a rádióelnök, dr. Hárs István bölcsességének, emberi és politikai bátorságának, végtelen becsületességének köszönhető. Aki amellet, hogy szinte mindent tudott a rádióhivatásról és szakmáról, megbízott jól választott „szólamvezetőiben”, őszintén tisztelte az alkotó tudást, becsülte, támogatta, és ha kellett, kemény vitákban, politikai erejével védte meg a nyilvánosság csatáiban küzdő kollégáit. Kedvelte az egyéniségeket, a „nehéz embereket”, büszke volt a kiemelkedő „sztárookra”, mégis mélyen élő, összetartó közösséget teremtett. Mondhatni „konzervatív” módon védte a szellemi értékeket, mégis mindig reform-válaszokat adott az új és új szakmai, társadalmi kihívásokra. Folyamatos technikai modernizációval, szellemi, tartalmi és szervezeti megújulással hatalmas ívű fejlődés tevőleges részeként vezette a Rádiót a rendszerváltás kapujáig.

Kedves István! A legjobbak közül való, igazi karmestere voltál ennek a hatalmas rádiós orchestrának. Mindig az egészet láttad, mégis a legkisebb részletekben is az embert kerested. És igaz barátja maradtál mindnyájunknak, még ha zenekarunk szólistái ma már gyakran más dallamokat fújnak is...Engedd meg, hogy jeles évfordulódon hadd szóljon jókívánságom magunknak is: köszönthessünk majd a „legkerekekben” is együtt, jó egészségben.

Isten éltesse!

TARDOS JÚLIA

Kiszámítható szakmai előmenetel, biztos megélhetés, jó társaság – amikor napra 39 éve a Magyar Rádió Krónika rovatának gyakornoka lettem, ennyit biztosan tudtam a jövőmről. Menetközben kiderült, hogy van támogatás az újságíró iskola elvégzéséhez, egy újabb diploma megszerzéséhez. További lehetőség: tanulás a klasszikus újságírás akkor még élő és dolgozó nagyjaitól, utazások a fél világ megismerésére. Előbb jutalomból egy turistacsoporthoz csapva, később már tudósítóként. Utazni akkoriban komoly kaland volt. Közben munkahelyi támogatással kamatmentes kölcsön az első, lakótelepi lakás megvételéhez. Saját lakáshoz jutni, ez sem lett volna egyszerű a Magyar Rádió nélkül. És mindezért csak dolgozni kellett, egy érdekes munkahelyen. Naponta új emberekkel találkozni, új kalandokat megélni.

A Magyar Rádió a hetvenes évek elején fiatalított, friss diplomásokat vett fel, és mintha meg is tervezte volna a jövőjüket. Szorongással figyelhettem a falra kifüggesztett beosztásokat, jutottam-e előre, ügyeletes riporterből lehetek-e lapszemlés? Aztán a szeptemberre sem elkészülő iskolatatarozás „örökzöldje” után eljutok-e nagyobb eseményekre? Mikor jelentkezhetek be élő adásban? Lehetek-e műsorvezető, szerkesztő? És az ország egyetlen reggeli műsorának gazdája? Pár év alatt ez mind összejött. Mégis az utat lassúnak éreztem, mert ki szeret fiatalon lépésről-lépésre ballagni?

Végülis lelkesen végigsétáltam a grádicson és úgy döntöttem, új kaland kell – lelépek. Egy „nagy-nagy” politikai eseményről tudósí-

tottam előben, amikor a helyszínen feltűnt a Magyar Rádió akkori elnöke, és csak annyit mondott: holnap jöjjön be hozzám! Bementem, és maradtam a Rádiónál. Nem ajánlott semmit, nem emelt fizetést. Csak halkan annyit mondott: maradjon. Két évvel később beleegyezett, hogy legyen egy sajtótitkári másodállásom, és elsajátíthassam azt, amiből jóval később divatszakma lett, és amiből a rendszerváltás után jól megéltem.

Azt gondolná a kívülálló, hogy a PAF korábbi főszerkesztője, a Rádió alelnöke, később elnöke a gyakornoktól, a riportertől, a szerkesztőtől elég messze lehet. Ő mégis mindig jelen volt. Amikor egy-egy stiklit már majdnem megengedtünk magunknak, többnyire azért álltunk el a dologtól, mert, ahogy mondtuk: „Hárs elvtárs tisztessége itt lebeg”. Inkább nem tettük. Ha kívülről bármilyen kritika, támadás ért, azt nem tudtuk meg. Legfeljebb évek múltán, mert elnökünk megvédett – tartotta ő a hátát.

Az én generációm életét húsz éve kettévágta a rendszerváltás: a nagy szabadság és a teljes kiszámíthatatlanság. Védtelenül ért egy másik világ. Ha sokan nem kallódtunk el, az csak azért volt, mert a Magyar Rádióban megtanultuk az újságírást, a rádiózást. Tudjuk a szakmát, tapasztalatot szereztünk, még ismerjük az alapos, az alázatos és tisztességes munkát. A műsorkészítésben, a kommunikációs szakmában egyaránt. Értünk ahhoz, amiről kiderült: rendszertől függetlenül piacképes. Így lettünk túlélők.

„Kiszámítható szakmai előmenetel, biztos megélhetés, jó társaság” – amikor egy huszonéves rádiósnak a minap csak ennyit mondtam a rádiós múltáról, úgy nézett rám, mintha a Holdról jöttem volna. Irigyelt. Ők, ma csak a rövid pályafutásban, talán számláik kifizetésében, a konkurencia keresztüzében biztosak. Márpedig a nagymamám ilyen helyzetekben azt mondta: inkább irigyeljenek, mint sajnáljanak. Igaz, ehhez kellett egy ember. Szerencsénkre, mi emberünkre akadtunk.

Hárs elvtárs, köszönöm ezt a 39 évet!

TÓTH VALI

Amikor kezdő hírszerkesztőként a Rádióban dolgoztam, az intézmény elnöke elérhetetlen magasságban lévő személynek tűnt, a Hatalom megtestesülésének, akihez egy gyakornoknak semmilyen módon nem lehet köze. Néha láttam ugyan őt a fapados ebédlőben, de az akkori idők hierarchiája nem tette volna lehetővé, hogy csak úgy odamenjek hozzá, vagy akár beszélgethessek is vele. Csak történeteket hallottam róla, amelyek az idők folyamán legendává nemesültek, és amelyek mind azt bizonyították, milyen kivételes szerencse, hogy pár évig az ő elnöksége alatt dolgozhattunk.

Sok évvel később, amikor ő már nem volt elnök, én pedig a BBC munkatársa lettem, közös ismerősséggel üzent: figyeli a munkámat, hallgatja a műsoraimat. Elismerő szavai kitüntetéssel értek fel.

Azóta is sokszor, sokaktól hallottam: Hárs elvtárs (mert sokunknak ő örökre az marad...) mindenre és minden egykori beosztottjára odafigyel. Ezt pedig nem lehet elégszer nyugtázni és eléggé megköszönni.

Az élet nagy ajándéka, hogy ezt a kivételes embert mégiscsak megismerhettem személyesen is. Köszönöm, hogy rám is figyelt. Köszönöm a biztató szavait. Köszönöm, hogy még most is számíthatunk tanácsaira és véleményére.

Jó egészséget és boldog születésnapot, Elnök Úr!

UJHÁZY LÁSZLÓ és UJHÁZYNÉ CZÉH MARIANNA

A Magyar Rádió egykori munkatársaiként mindig jó érzéssel emlékezünk vissza a Dr. Hárs István által vezetett Rádióra. Sajnos egyre jobban fogyatkozó egykori kollégáinkkal beszélgetve is mindig arra a következtetésre jutunk, hogy ez az időszak az intézmény egyik fénykora volt. Ennek nagyon sok összetevőjét említhetjük: a Rádiónak volt tekintélye, kiváló képességű, a magyar rádiózás ügye iránt elkötelezett művészeti és technikai szakembereket vonzott magához, a Rádió munkatársának lenni rangot jelentett. Mindenki abban a szellemben végezte munkáját, hogy „első a hallgató”, s hogy egy rádiónak a napi műsorsugárzás mellett az is feladata, hogy az utókor felé a maga akusztikus eszközeivel el tudjon számolni a kor történelmével, kultúrájával, tehát hangzó értékeket teremtsen és azokat gondosan meg is őrizze. A folyamatos művészi és technikai megújulás ügyét pedig a Kísérleti Stúdió ápolta, intézményesen is összetartva a kísérletező kedvű munkatársakat, egyben a Magyar Rádió nemzetközi elismertségét is szolgálva. Ám ahonnan mindez táplálkozott, s ami a legjelentősebb tényezőként meghatározta az intézmény szellemiségét, hangulatát, az maga az elnök: Hárs István személye volt.

Az általa irányított Rádió olyan volt, mint egy nagy család, ahol a családfő összefogta a családtagokat, a jókat megdicsérte, a rakoncátlankodókat megdorgálta, a bajbajutottakat megsegítette. Ha valamilyen belső vita alakult ki – hiszen melyik családban nincsen ilyen, – akkor azt higgadtan lecsitította. Ha bárkit külső támadás

ért, akkor azt minden eszközzel elhárította. Vagyis megteremtette a munka legfontosabb feltételeit: az intézmény belső nyugalját, kiegyensúlyozottságát, kiszámíthatóságát, s emellett a jól végzett munka becsületét, mert mindannyian érezhettük, hogy nem csupán nevek vagyunk a munkaügyi nyilvántartás kartonjain.

Vezetői stílusának volt azonban egy különösen fontos jellemzője: a lényéből áradó szeretet, hiszen „beosztottjaiként” nem csak biztos kezű irányítását, hanem szeretetét is nap mint nap megtapasztalhattuk. Mert egy intézményt lehet rideg, pénzügyi-menedzser szemlélettel irányítani, egy vezető akár naponta hivatkozhat a szervezeti-működési szabályzatra és munkaköri leírásokra, ám – különösen egy ilyen sokszínű intézmény, mint a Rádió esetében – a legerősebb összetartó erő mégis az egymás munkájának megbecsülése, a vezetők és munkatársak közötti kölcsönös bizalom, tisztelet és szeretet. A hangarchívumban ma is őrzött, ma már felbecsülhetetlen értékű korabeli zenei és prózai felvételek sokasága mellett ennek e nagyon szép korszaknak: a Hárs István által vezetett Rádiónak ez is egy örökké érvényes üzenete.

VAJDA GYÖRGY

Unter der Linde

Nincs tévedés. Most csak **egyetlen** hársról lesz szó. Olyanról, amely-aki védernyőt, (szél)árnyékot biztosított sok száz embernek, hosszú és gyakran igen zivataros évek során.

Hárs István – ellentétben velünk – nem angyal, nem tévedhetetlen. Bizonyára előfordult rádiós működése idején, hogy olyan döntéseket kellett végrehajtania, amelyekkel Ő sem értett maradéktalanul egyet. Alighanem melléfogott egy-egy kolléga megítélésben. Egynémelyiküket többre tartotta, mint amennyit megérdemeltek. Alig néhány év kellett ahhoz, hogy kifordítsák köpönyegüket, és közvetve vagy közvetlenül elárulják őt.

Egy dolog bizonyos. Működése során mindvégig a Magyar Rádió érdekeit szolgálta. És itt a *szolgálat* szó hiteles. Semmiféle személyes karriervágy, kivagyiság, fontoskodás, cezaromania nem érintette meg. Feltétel nélkül tisztelte a tehetséget, a jól elvégzett munkát. Egy negyven másodperces „anyagot” ugyanolyan őszintén dicsért, mint egy több órás élő adást, vagy műsorsorozatot. Munkatársai egy része legfeljebb sejthette, hány és hány alkalommal védte őket a „felülről” érkező villámoktól. De – nem úgy, mint néhány más vezető – sohasem mutogatott „felfelé”. A lojalitás számára természetes létforma. Miként a tisztesség, a nyitottság is. Figyel a világra, a hazára, a rádióra. A mai napig.

Kedves Hárs István, boldog születésnapot! Legyen még bőven alkalmunk beszélgetni, vitatkozni Veled!

Boldog és szerencsés ember vagyok, hogy munkahelyeim közül mai napig a legkedvesebb a Magyar Rádió volt. Rengeteget tanultam, nagyszerű emberekkel, igazi tehetségekkel ismerkedtem meg, tartós barátokat szereztem. És abban az időszakban a Magyar Rádió még magas színvonalon működő újságírói, kulturális műhely volt.



VAJDA/WÄRING ZSUZSA

Amióta csak ismertem, Hárs elvti – mert bizonyára tudta, hogy egymás között csak így emlegettük, mintha ez lett volna a keresztnéve – a Rádió önkiszolgáló éttermében mindig velünk együtt állt sorba a kajáért. A kérdés csak az volt, hogy melyik asztalhoz ül le beszélgetni. Ő egyébként soha nem ment el az ember mellett szó nélkül úgy, hogy legalább meg ne kérdezte volna, mert tényleg érdekelte, hogy van, mi van a gyerekekkel? Én ezt úgy nyugtáztam minden alkalommal, hogy lehetőséget adott a beszélgetésre, s ha volt mondanivalóm, azonnal el is mondhattam.

A 80-as évek végén történt, hogy egyszer leült velem szemben az ebédlőben, ettünk, beszélgettünk. Az akkori zűrös időkben volt is miről. Mire visszamentem a rovatba – ilyenkor a Kukk Irma ajtaja előtt is tolongtak az ebéd utáni kávézók –, Tarnói Gabi barátnőm már a folyosón harsogta azon az egyéni, szép hangján, hogy szegény Hárs elvti neki már nem sok van itt hátra, mert, aki a Vajdához ül oda az ebédlőben, annak a napjai meg vannak számlálva.

Sajnos ez a történet inkább rólam szól, de a jóslat igaznak bizonyult.

VARSÁNYI ZSUZSA

Gaudeamus igitur

Az eset – amely gyökeresen változtatta meg életemet – 1979 júniusában esett. Akkor már éppen 17 esztendeje dolgoztam a Magyar Rádió Miskolci Stúdiójában. Az a rádiós, aki nem dolgozott vidéki stúdióban, nem tudhatja, milyen mindent-megtanulható lehetőség, micsoda áldott, békés állapot lehet ez. Hacsak..

Hacsak PÁ személyében érkezett meg a Miskolci Stúdióba, egyenesen vezetőnek. Az egykori autószerelőnek tanult, focistának sem megfelelt Pá sportújságíróvá avanzsált mielőtt „rádiós” lett, s alkalmasságát bizonyítandó, mindenbe beleszólt. Nem aratott egyértelmű sikereket. Velem még kivételeket is tett, miszerint előszeretettel fenyegetett meg fegyelmiükkel, ezzel is aláhúzendó, hogy ő az úr a háznál. Nem mondom, hogy felhőtlen volt a viszony közöttünk, de eszem ágában sem volt ezért otthagyni a rádiót. Gondoltam, tovább bírom, mint ameddig ő itt lesz. De az a bizonyos utolsó csepp mindig eléri a pohár szélét.

1979 júniusában, egy szép vasárnap délután két órája az „enyém” volt, amelyet – iskolai év vége lévén – az Alma Matertől búcsúzó diákokkal készítettem. Aztán eljött a hétfő, és a hét-kezdő értekezlet... Kivételesen azonnal a diák-műsor kritikájával kezdődött. PÁ – az ismételten adható fegyelmi kiadhatóságának biztos mámorában – kezeit morzsolgatva szó szerint így kezdte: „Zsuzsanna, már megmondtam, hogy német zene nem mehet műsorba.”Eddig hallottam csak, de ezt szó szerint megjegyeztem. Nálam itt lezuhant a roló, amely mögött örült tempóban indult meg az agyam.

Német zene? Mire gondolhat? – Végre leesett a tantusz, amitől azonban kicsordult a pohár. Szép lassan, nagy büntudattal felálltam, és ártatlanul megkérdeztem: „ha a *Gaudeamus igiturra* gondolsz...” de nem is kellett várnom a válaszra, mert széles mosollyal nyugtázta felfedezésemet – ”akkor most láttál itt utoljára.” Bementem a szobámba a táskámért, és azonnal és valóban örökre távoztam a Miskolci Stúdióból.

Akkor úgy gondoltam, hogy a rádiót is örökre elhagyom. De utánam nyúltak. Azzal kerestek meg, hogy „Hárs elvtárs” – így mondták – nem engedi, hogy elmenj, lesz helyed Pesten... Bevallom, csupán annyit tudtam, hogy ő a rádió elnöke, de sosem láttam, sosem beszéltem vele, és el nem tudtam képzelni, hogy a nagy Hárs elvtárs miattam, kis vidéki rádiósért bármit is tesz. Igaz, akkoriban már nagyon sok „pesti” műsorba bedolgoztam Miskolcra, ám nem hittem, hogy az én műsoraimnak olyan hatása lenne rá, hogy nem enged elmenni, hogy helyet kínál a számomra akkor hatalmasnak és félelmetesnek tűnő gépezetben. De megtörtént. Keze volt ebben egy szakszervezeti vezetőnek, akit Mester Ákosnak hívnak.

Évekig azon törtem a fejem, hogyan köszönhetném meg, de eléggé el nem ítéltető módon, sosem mertem bemenni a nagy elnökhöz. Egyszer, amikor ha jól emlékszem Kiváló dolgozó kitüntetést kaptam tőle, komolyan készültem rá, hogy ott, a Márványteremben a sokadalom előtt megteszem, de az utolsó pillanatban inamba szállt a bátorság. Így aztán csak magamban adtam hálát neki azért, amiért nem kellett feladnom ezt a gyönyörű munkát.

Kedves Hárs István Úr. Köszönöm, hogy visszaadta a hitemet akkor, és lehetővé tette, hogy 45 évig dolgozhattam ott, ahol – Önnek is köszönhetően – sokáig nagyon jól éreztem magam. Ha igaz, hogy a jó tettekért jutalom jár, de ha nem igaz, akkor is azt kívánom, nagyon sok jóban legyen része. *Gaudeamus igitur*... Vígadjunk hát...

VÁMOS GYÖRGY

Tisztelt Hárselvtárs!

Csak így tudom megszólítani, mert a nevéhez tapadó ragadvány jobban kötődik, mint az eposzok hőseinek állandó, ékítő jelzője. Nem is írom külön. Ha a nevének ezt a leiratát a kiejtés nyomán lehetne elválasztani, Hár-selv-társ volna a megfelelő forma. Még egymás között is így emlegettük néha, de persze a neve jobban jött a nyelvünkre az *A Hárs* formában. Soha nem mondta senki, hogy az elnök. Így hallom vissza az immár két évtizednél is régebbi hangokat a megbeszélésekről, műsor-lehallgatásokról. Csendes hangon tett megjegyzéseire valaki nagy levegőt vesz, védi a maga igazát, és megszólal: *Hárselvtárs* szerint... vagy: de *Hárselvtárs*!

Gácsi Sanyi találó fordulataival élve: furcsa *kisváros* volt az akkori Rádió. Mindenki ismert szinte mindenkit, mert ritkán cserélődtek az emberek. Aki megismerte és megszerette a napi zaklatottságot, tanúja, részese volt egy-egy műsor kialakulásának, ott ragadt. Riportert, szerkesztőt, hangmérnököt, dramaturgot, az adókon dolgozó technikust, de még a stúdiófelügyelőt is elvarázsolta kissé az élő műsorok állandó lüktetése.

Jó volt játszani az ötletekkel, órákat tölteni a technikai helyiségben egy-egy jó kötés, egy szebb hangzás kedvéért. És amikor már azt hitte a szerkesztő vagy a rendező, hogy minden rendben van, Gajdos Feri (vagy kollégája) közölte, hogy újra megcsinálja, mert most már tudja, hogyan lesz tökéletes. És az lett. Igaz, éjjel kettőre.

Ám akkor a stáb könnyű lélekkel, a jól elvégzett munka meglege-
dettségével ment haza.

Mindenki fontosnak érezte a feladatát, még az is, aki nem szere-
tett sokat dolgozni. Ha Szecskóék felmérése szerint senki nem hall-
gatta a műsort, akkor is lehetett feltételezni annyi hallgatót a ké-
szülékek mellett, mint amennyi egyik-másik hetilap példányszáma
volt.

A rádiónak szólnia kell! Ez volt a vezéreszme. Ehhez olyan lég-
kör kellett, amely felszabadítja a gondolkodást, serkenti a munka-
kedvet. Az intézmény megfelelő szellemiségéről a *kisváros* „polgár-
mestere” – az elnök gondoskodott.

A nyolcvanas években a rádió ereje teljében volt. Miközben az or-
szág gazdasági gondjai növekedtek, és a politikai rendszere reszke-
teggé vált. A Rádió megbecsült közintézményként belépett a hete-
dik évtizedébe, és 1985 után lassan új virágzásnak indult. A
pártállam központja egészen a rendszerváltást megelőző hónapokig
igyekezett megtartani (egyre gyengülő) fennhatóságát a rádiósok
munkája felett, de a műsorok rendre kikezdték a politika emelte,
egyre vékonyabb falakat. A szerkesztőségekben uralkodó igazságér-
zet és a társadalom valós problémái iránti érzékenység, társulva a
közvetlenül szerzett újságírói tapasztalatokkal lépésről lépésre tágí-
totta a mozgásteret. A műsorok hiteles tartalma és a megjelenítés
szakmai színvonala közkedvelté tett néhány kiugróan sikeres mű-
sort, illetve azok riportereit.

Egy vezető munkájának hatékonyságát többnyire akkor értéke-
lik, amikor területének felelős irányítója. Van azonban egy másik,
talán még fontosabb értékelés: mennyire maradandó hatású a mun-
kássága. Mi történik a távoása után?

Azt tapasztaltam, kedves Hárselvtárs, hogy ebben az összevetés-
ben remekül bizonyított. Sokunknak maradt izgalmas életeménye
a nyolcvanas-kilencvenes évek fordulója, amikor már csak saját be-
látásunk, a riporterek mérlegelése, a szerkesztők bátorsága és vita-
készsége szabott határt az igazságtalanságok és a történelmi titkok

feltárásának, a tabuk megtörésének. A nagyon ritka erejű történelmi fordulatban a Rádió együtt s talpon tudott maradni, megőrizte, sőt növelte tekintélyét, hiteles helye volt a tájékoztatásnak. A siker azon alapult, hogy az Ön irányítása alatt a fegyelmezett közszolgálat, a szakmai megközelítés megoldásait már évek óta próbálgattuk.

Furcsa módon tehát azt köszönöm most meg, hogy korábban úgy tette lehetővé számunkra a színvonalas munkát, hogy amikor Önt már eltávolították a Rádió éléről, mi méltóságteljesen, a magunk becsületére hagyatkozva szolgálhattuk közös ügyeinket.



VÁRADI JÚLIA

Egy Hárslevél

A RÁDIÓ – akkor, a hetvenes évek legelején, nekem, naív kislánynak mindenképp nagybetűket érdemelt – megközelíthetetlen, elérhetetlen épület volt a számomra. Utolsó éves egyetemistaként valami különös szerencsével egyszercsak mégis belül találtam magam. A Vajda Marci bácsi-féle rádiós tanfolyam, az u.n. *Stúdió* résztvevőjeként, aztán az Ifjúsági Osztály irodalmi rovatának gyakornokaként. Végigjártam a felnőtté válás lépcsőfokait: óvodásoknak, aztán kisiskolásoknak szóló műsorok szerkesztője, műsorvezetője voltam, majd szép sorban a középiskolásokhoz és a fiatal felnőttekhez beszéltem (*Táskarádió*, *Segíthetünk?*, *Ötödik sebesség*, stb). Szép és nem túl szép emlékek abból az időből, amikor egészen mást értettünk rádiózáson, főnkön, beosztotton, műsoron, kollégán és közösségen, mint ma. Rosszul is hangzik talán, ha ilyenkor előtör a nosztalgia, de hát nézzünk szembe a tényekkel: nemcsak fiatalok voltunk, tapasztalatlanok és bohók, de volt bennünk – úgy emlékszem, elég sokunkban – valamiféle euforikus lelkesedés azért a szakmáért (hadd legyenek patetikus: hivatásért), amit úgy hívtunk, hogy rádióműsor-készítés. Ha végiggondolom, ki mindenki állt annak az intézménynek az élén, amelyben eddigi életem jóval több, mint felét eltöltöttem, csak nagyon kevesekre, szám szerint kettőre – tudok jó szívvel emlékezni. Egyiküket úgy hívják: Hárs István.

1. Nevettünk. Rengeteget, tele szájjal, jókedvűen, mintha az élet és a munkának nevezett dolog csupa öröm volna. (Én komo-

lyan így éreztem és néha még szégyelltem is, hogy azért adnak fizetést, – ha nem is sokat – ami a hobbim). Akkor is nevettünk, amikor nem lett volna rá igazi okunk, de mégis úgy csúrtük-csavartuk az életet, hogy legyen min nevetnünk. A műsoraink lehallgatásának percei ugyan feszültek és kiábrándítóak tudtak lenni, néhány hülye mondat is elhangzott egy-egy főnök szájából, de aztán valahogy minden a helyére került. És már mentünk is a Pagoda fölötti félemeleti fapados menzára, hogy a kissé hideg, nagyon zsíros, alig ehető töltöttkáposztát alumínium evőeszközzel magunkba segítsük, és a negyedbe vágott hajszálvékony papírszalvétával eltüntessük a kissé gusztustalan nyomokat a szánkról. A vizespohárra még ráfért volna egy pár percnyi mosogatás, a csorba szélű műanyag tálcát is rég ki kellett volna cserélni, de mi ezen is csak derültünk. A jókedvünknek nem volt gátja, a Kovalik Márta, a Bölcs Pista, a Molnár Dani, meg még aki bírta, végighahotázta a másik épülethez vezető utat az udvaron. A kazánházon át közelebb és gyorsabb volt a visszajutás és hát menni kellett, hiszen mindannyiunkat munka várt. Jó munka. Sok izgalmas, meg talán kevésbé izgalmas műsor; riportok, szerkesztések, montírozás...

A sötét kazánházi folyosón valaki véletlenül belerúgott egy kiálló csőbe és csúnyán elkáromkodta magát. A vidám röhögés közben egy másik hang: „na de mit szólna a Hárs!” A kanyarból ekkor lépett elő A HÁRS. Természetesen jól hallhatta a hahotázás előzményeit. Szeme sem rebbent, mosolygott udvariasan köszöntötte a vörösödő, görcsbe ránduló társaságot. Ilyen a normális ember, még akkor is, ha ő a Magyar Rádió ELNÖKE.

2. Budapesti levelezőlapot hozott a posta. Ritkán kaptam ilyesmit, akkor már inkább csak e-mailben üzengettünk, ha mondanivalónk volt. De most szép kézírással írott, elegánsan címzett igazi képeslapot találtam aládában. Egy végtelenül kedves, igazán baráti hangú gratuláció a Pulitzer-díjamhoz. Aláírás: Hárs István. Pedig már milyen rég nem tudtam róla semmit!

Nem gondoltam, hogy ennyire jól tud esni, ha az embernek gratulálnak.

3. Harminchat év után, váratlanul, indolkás nélkül kirúgtak a rádióból (most már csupa kisbetűvel!) Még néhány elintéznivaló akadt, amihez be kellett mennem a Bródy Sándor utcába. Egyszer csak csöng a telefon. „Hárs István vagyok és azért hívom, mert nagyon sajnálom, hogy ezt tették magával...”

Hát ha másért nem, ezért megérte, hogy kirúgjanak.

Amikor elnök volt, biztos szídtuk néha, ahogy az elnököket szokás. Ma már tudom, hogy egyetlen rossz szót sem érdemelt. Hogy milyen világban éltünk akkor, arról nem itt kéne beszélni, de arról talán igen, hogy akkor nagybetűkkel lehetett írni azt, hogy RÁDIÓ.

ZSOLDOS MARI

Neve hallatán mindig jó érzés fog el. Elnöksége alatt oly védelmezően borult mindannyiunk fölé, mint egy valóságos hársfa. Fakoronája alatt biztonságban éreztük magunkat, törzsének támaszkodhattunk, ha erőt akartunk meríteni.

Családunk élete 1948-tól kötődik a Rádióhoz. Ekkor alakult a Magyar Rádió Tánczenekara, ahol Apukám, Ernő első harsonás-ként, öccse, Imre nagybátyám, első trombitásként és zenekarvezetőként lett vérbeli rádiós. 1949-ben már én is rádió-óvódás voltam, és akkor szerettem meg mindent, ami a Rádióval kapcsolatos. Így lettem magam is státuszos 1965-ben, megvalósítva gyerekkori álmomat. A technikai helyiségben a magnó mellé, később a keverőasztal mögé ülhettem. Imre a 6-os stúdióban találkozott életre szólóan Sárosi Katival. A harmadik Zsoldos fiú, László szerzeménye, a „Mondd, miért szeretsz Te mást?” a rádió jóvoltából lett hatalmas sláger. 1953-ban Záray Mártával, majd jóval később Máté Péterrel. Béla öcsém, Gábor unokaöcsém állandó közreműködői voltak például a Stúdió 11-nek.

Az 1963-ban alakult Stúdió 11-ben Apunak öt év adatott, 1968-ban meghalt. Három fiára okkal büszke Nagymamám alig bírta ki ezt a csapást, de Imre átvette a családfő szerepét, és gondja volt mindannyiunkra. Családjára otthon és rádiós családjára, zenésztársaira.

Miért írom le mindezt? Mert 1985 nyarán bekövetkezett, amit ma sem hiszünk el. Az, hogy kibírható volt a kibírhatatlan, azt a családom Hárs Istvánnak köszönheti.

Egy július végi napon Kati és Imre – fellépésre menet – balesetet szenvedett Szeged környékén. Egy földútról kocsijukba rohant egy jogosítvány nélküli autós. Imre egy hónapra keresztül feküdt kómában a szegedi klinikán. Hárs elvtárs, tudva, hogy Nagymamám, aki egy fiát már elvesztette, nem éli túl a rossz híreket, mindent elkövetett, hogy segítsen. Segített abban, hogy én Nagymama mellett és Kati mellett lehessenek. Tartotta a kapcsolatot a kórházzal, és Jancsovics Éván keresztül elviselhetővé finomítva, folyamatosan értesített engem a valós helyzetről.

Augusztus végén Imre meghalt. Sajnos, nem sokkal ezután Nagymama is elment... Én folytattam munkámat. Sok szép feladatot kaptam, és ha én is hozzájárulhattam ahhoz, hogy egy felvétel jól sikerüljön, mindig arra gondoltam, Apu, Imre hogy örülne...

A Rádióba jövet-menet, vagy az udvaron átsietve megannyiszor találkoztam Hárs elvtárssal. Mindig szeretettel köszöntöttük egymást, érdeklődött az özvegyen maradt Sárosi Kati és családom iránt, elbeszélgettünk az élet egyszerű dolgairól, és egyszer csak észrevettem, hogy ez a felém irányuló figyelmessége segít át a nehéz időkön.

Én a saját történetemet meséltem el, de tudom, hogy nem volt senki a Rádióban, aki ugyanezt az odafigyelést ne kapta volna meg, és kapja a mai napig attól az embertől, akinek elnöksége alatt olyan nagyszerű rádiós élet folyhatott.

Köszönöm, köszönjük!

Boldog születésnapot kívánok!